

大般涅槃经

(三十六卷：第三十四卷至第三十六卷)

北凉天竺三藏昙无讖译 梵

宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

南無本師釋迦牟尼佛

说 明

本简体注音版《大般涅槃经》（南本）电子书，是根据《乾隆大藏经》大乘涅槃部，第 0110 部，北凉天竺三藏昙无讖译梵、宋沙门慧严慧观同谢灵运再治《大般涅槃经》（36 卷）影印本校正注音的。标点符号及注音仅供参考。

为了便于读诵，本电子书按顺序每三卷合为一册，共十二册。若每天读一册，可十二天读完。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一八年十一月

目 录

起诵仪 - 1 -

 香赞 - 1 -

 开经偈 - 1 -

大般涅槃经卷第三十四 - 2 -

 迦叶菩萨品第二十四之四 - 2 -

大般涅槃经卷第三十五 - 41 -

 憍陈如品第二十五之一 - 41 -

大般涅槃经卷第三十六 - 80 -

 憍陈如品第二十五之二 - 80 -

结诵仪 - 118 -

 补阙真言 - 118 -

 回向发愿 - 118 -

 回向偈 - 119 -

 三皈依 - 119 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍熟.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāng yún gài pú sà mó hē sà
南无香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南无本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

kāi jīng jì

开经偈

(一遍)

wú shàng shēnshēnwēimiào fǎ bǎiqiānwàn jié nánzāo yù
无上甚深微妙法 百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我今见闻得受持 愿解如来真实义

dà bō niè pán jīng juàn dì sān shí sì
大般涅槃经卷第三十四

běiliángtiānzhu sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

jiā shè pú sà pǐn dì èr shí sì zhī sì¹
迦叶菩萨品第二十四之四¹

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn yī qiè zhòngshēng jiē cóng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！一切众生皆从

fán nǎo ér dé guǒ bào yán fán nǎo zhě suǒ wèi è yě cóng è fán nǎo
烦恼而得果报。言烦恼者，所谓恶也，从恶烦恼

suǒ shēng fán nǎo yì míng wéi è rú shì fán nǎo zé yǒu èr zhǒng yī
所生烦恼亦名为恶。如是烦恼则有二种：一、

yīn èr guǒ yīn è gù guǒ è guǒ è gù zǐ è rú rèn pó
因；二、果。因恶故果恶，果恶故子恶。如纒婆

guǒ qí zǐ kǔ gù huā guǒ jīng yè yī qiè jiē kǔ yóu rú
果，其子苦故，华、果、茎、叶一切皆苦。犹如

dú shù qí zǐ dú gù guǒ yì shì dú yīn yì zhòngshēng guǒ yì
毒树，其子毒故，果亦是毒。因亦众生，果亦

zhòngshēng yīn yì fán nǎo guǒ yì fán nǎo fán nǎo yīn guǒ jí shì zhòng
众生；因亦烦恼，果亦烦恼；烦恼因果即是众

shēng zhòngshēng jí shì fán nǎo yīn guǒ ruò cóng shì yì yún hé rú
生，众生即是烦恼因果。若从是义，云何如

lái xiān yù xuě shān yì yǒu dú cǎo wēi miào yào wáng ruò yán fán nǎo
来先喻雪山亦有毒草、微妙药王？若言烦恼

jí shì zhòngshēng zhòngshēng jí shì fán nǎo yún hé ér yán zhòngshēng
即是众生，众生即是烦恼，云何而言众生

shēnzhōng yǒu miào yào wáng
身中有妙药王？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ wú liàng zhòngshēng
佛言：“善哉！善哉！善男子，无量众生

¹ 大正藏：迦叶菩萨品之四；永乐北藏及龙藏：迦叶菩萨品第二十四之四

xiántóng cǐ yí rǔ jīn néngwèi qǐ qǐng qiú jiě wǒ yì néngduàn dì
咸同此疑，汝今能为启请求解，我亦能断。谛
tīng dì tīng shàn sī niàn zhī wú dāngwèi rǔ fēn bié jiě shuō shàn
听！谛听！善思念之，吾²当为汝分别解说。善
nán zǐ xuěshān yù zhě jí shì zhòngshēng yán dú cǎozhě jí shì
男子，雪山喻者，即是众 生；言毒草者，即是
fán nǎo miàoyào wángzhě jí jìng fàn xíng shàn nán zǐ ruò yǒu zhòng
烦恼；妙药王者，即净梵行。善男子，若有众
shēng néng xiū rú shì qīng jìng fàn xíng shì míng shēn zhōng yǒu miào yào
生 能修如是清净梵行，是名身 中有妙药
wáng
王。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn yún hé zhòngshēng yǒu qīng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！云何众 生有清
jìng fàn xíng
净梵行？”

shàn nán zǐ yóu rú shì jiān cóng zǐ shēng guǒ shì guǒ yǒu néng
“善男子，犹如世间从子生果，是果有能
yǔ zǐ zuò yīn yǒu bù néng zhě yǒu néng zuò zhě shì míng guǒ zǐ
与子作因，有不能者。有能作者，是名果子；
ruò bù néng zuò wéi dé míng guǒ bù dé míng zǐ yī qiè zhòngshēng
若不能作，唯得名果，不得名子。一切众 生
yì fù rú shì jiē yǒu èr zhǒng yī zhě yǒu fán nǎo guǒ shì fán nǎo
亦复如是，皆有二 种：一者，有烦恼果，是烦恼
yīn èr zhě yǒu fán nǎo guǒ fēi fán nǎo yīn shì fán nǎo guǒ fēi fán
因；二者，有烦恼果，非烦恼因。是烦恼果非烦
nǎo yīn shì zé míng wéi qīng jìng fàn xíng
恼因，是则名为清净梵行。

shàn nán zǐ zhòngshēng guān shòu zhī shì yī qiè lòu zhī jìn
“善男子，众 生观受，知是一切漏之近
yīn suǒ wèi nèi wài lòu shòu yīn yuán gù bù néng duàn jué yī qiè
因，所谓内、外漏。受因缘故，不能断绝一切
zhū lòu yì bù néng chū sān jiè láo yù zhòngshēng yīn shòu zhuó wǒ
诸漏，亦不能出三界牢狱。众 生因受，著我、
wǒ suǒ shēng yú xīn dào xiǎng dào jiàn dào shì gù zhòngshēng xiān
我所，生于心倒、想倒、见倒，是故众 生先

² 大正藏：今

dāngguānshòu rú shì shòuzhě wèi yī qiè ài ér zuò jìn yīn shì gù zhì
当 观 受。如是受者为一切爱而作近因，是故智
zhě yù duàn ài zhě dāngxiānguānshòu
者欲断爱者，当先观受。

shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng shí èr yīn yuánsuǒ zuòshàn è
“善男子，一切众 生十二因缘所作善恶

jiē yīn shòu shí shì gù wǒ wèi ā nánshuōyán ā nán yī qiè zhòng
皆因受时，是故我为阿难说言：‘阿难，一切众
shēngsuǒ zuòshàn è jiē shì shòu shí shì gù zhì zhěxiāndāngguānshòu
生 所作善恶皆是受时。’是故智者先当 观 受。

jì guānshòu yǐ fù dānggèngguān rú shì shòuzhě hé yīn yuánshēng
既观受已，复当更观如是受者何因缘 生？

ruò yīn yuánshēng rú shì yīn yuán fù cóng hé shēng ruò wú yīn shēng
若因缘 生，如是因缘复从何 生？若无因 生，
wú yīn hé gù bù shēng wú shòu fù guān shì shòu bù yīn zì zài tiān
无因何故不生 无受？复观是受，不因自在天

shēng bù yīn shì fū shēng bù yīn wēichénshēng fēi shí jié shēng
生、不因士夫 生、不因微尘 生、非时节 生、

bù yīn xiǎngshēng bù yīn xìngshēng bù cóng zì shēng bù cóng tā
不因想 生、不因性 生、不从自 生、不从他

shēng fēi zì tā shēng fēi wú yīn shēng shì shòu jiē cóngyuán hé ér
生、非自他 生、非无因 生，是受皆从 缘合而

shēng yīn yuánzhě jí shì ài yě shì hé hé zhōng fēi yǒushòu
生。因缘者，即是爱也。是和合 中，非有受

fēi wú shòu shì gù wǒ dāngduàn shì hé hé duàn hé hé gù zé bù
非无受。是故我当 断是和合，断和合故则不

shēngshòu
生 受。

shànnán zǐ zhì zhě guān yīn yǐ cì guānguǒbào zhòng
“善男子，智者³观因已，次观果报。众

shēng yīn shòu shòu yú dì yù è guǐ chùshēng nǎi zhì sān jiè wú liàng
生 因受，受于地狱、饿鬼、畜 生 乃至三界无量

kǔ nǎo shòu yīn yuán gù shòu wú cháng lè shòu yīn yuán gù duàn
苦恼。受因缘故，受无 常 乐；受因缘故，断

yú shàngēn shòu yīn yuán gù huò dé jiě tuō zuò shì guān shí bú
于善根；受因缘故，获得解脱。作是观时，不

³ 大正藏：智者既；永乐北藏及龙藏：智者

zuòshòu yīn yún hé míngwéi bú zuòshòu yīn wèi fēn bié shòu hé děng
作受因。云何名为不作受因？谓分别受，何等
shòunéngzuò ài yīn hé děng ài néngzuò shòu yīn shànnán zǐ
受能作爱因？何等爱能作受因？善男子，
zhòngshēngruò néng rú shì shēnguān ài yīn shòu yīn zé biànnéngduàn
众生若能如是深观爱因、受因，则便能断
wǒ jí wǒ suǒ
我及我所。

shànnán zǐ ruò rén néngzuò rú shì děngguān zé yīng fēn bié
“善男子，若人能作如是等观，则应分别
ài zhī yǔ shòu zài hé chùmiè jí jiàn ài shòuyǒushǎomièchù dāng
爱之与受在何处灭，即见爱、受有少灭处，当
zhī yì yīngyǒu bì jìng miè ěr shí jí yú jiě tuōshēng xìn xīn⁴ shēng xìn
知亦应有毕竟灭，尔时即于解脱生信心⁴；生信
xīn yǐ shì jiě tuōchù hé yóu ér dé zhī cóng bā zhèng jí biàn xiū
心已，是解脱处何由而得？知从八正，即便修
xí
习。

yún hé míng wéi bā zhèng dào yé shì dào guān shòu yǒu sān
“云何名为八正道耶？是道观受有三
zhǒngxiàng yī zhě kǔ èr zhě lè sān zhě bù kǔ bú lè
种相：一者，苦；二者，乐；三者，不苦不乐。
rú shì sānzhǒng jù néngzēngzhǎngshēn zhī yǔ xīn hé yīn yuán gù néng
如是三种俱能增长身之与心。何因缘故能
zēngzhǎng yé chù yīn yuán yě shì chù sānzhǒng yī zhě wú míng
增长耶？触因缘也。是触三种：一者，无明
chù èr zhě míngchù sān zhě fēi míng wú míngchù yán míngchù
触；二者，明触；三者，非明无明触。言明触
zhě jí bā zhèngdào qí yú èr chùzēngzhǎngshēn xīn jí sānzhǒng
者，即八正道；其余二触增长身、心及三种
shòu shì gù wǒ yīngduàn èr zhǒngchù yīn yuán chùduàn bù shēng sān
受。是故我应断二种触因缘，触断不生三
shòu
受。

shànnán zǐ rú shì shòuzhě yì míngwéi yīn yì míngwéi
“善男子，如是受者，亦名为因，亦名为

⁴ 大正藏：生信；永乐北藏及龙藏：生信心

guǒ zhì zhědāngguān yì yīn yì guǒ yún hé wéi yīn yīn shòushēng ài
果，智者当观亦因亦果。云何为因？因受生爱，
míng zhī wéi yīn yún hé míngguǒ yīn chùshēng gù míng zhī wéiguǒ
名之为因。云何名果？因触生故，名之为果。
shì gù cǐ shòu yì yīn yì guǒ
是故此受亦因亦果。

zhì zhě rú shì guān shì shòu yǐ cì fù guān ài shòuguǒbào
“智者如是观是受已，次复观爱。受果报
gù míng zhī wéi ài zhì zhěguān ài fù yǒu èr zhǒng yī zhě zá
故，名之为爱。智者观爱复有二种：一者，杂
shí èr zhě wú shí zá shí ài zhě yīn shēng lǎo bìng
食；二者，无食。杂食爱者，因生、老、病、
sǐ yī qiè zhūyǒu wú shí ài zhě duànshēng lǎo bìng sǐ yī
死一切诸有；无食爱者，断生、老、病、死一
qiè zhūyǒu tān wú lòu dào zhì zhě fù dāngzuò rú shì niàn wǒ ruò
切诸有，贪无漏道。智者复当作如是念：‘我若
shēng shì zá shí zhī ài zé bù néng duànshēng lǎo bìng sǐ
生是杂食之爱，则不能断生、老、病、死。
wǒ jīn suī tān wú lòu zhī dào bú duànshòu yīn zé bù néng dé wú lòu
我今虽贪无漏之道，不断受因则不能得无漏
dàoguǒ shì gù yīngdāngxiānduàn shì chù chù jì duàn yǐ shòu zé
道果。是故应当先断是触；触既断已，受则
zì miè shòu jì miè yǐ ài yì suí miè shì míng bā zhèngdào
自灭；受既灭已，爱亦随灭。’是名八正道。

shànnán zǐ ruò yǒuzhòngshēngnéng rú shì guān suī yǒu dú
“善男子，若有众生能如是观，虽有毒
shēn qí zhōng yì yǒuwēimiàoyàowáng rú xuěshānzhōng suī yǒu dú cǎo
身，其中亦有微妙药王，如雪山中虽有毒草，
yì yǒumiàoyào shànnán zǐ rú shì zhòngshēng suī cóngfánnǎo ér dé
亦有妙药。善男子，如是众生虽从烦恼而得
guǒbào ér shì guǒbàogèng bú fù wèi fánnǎozuò yīn shì zé míngwéi
果报，而是果报更不复为烦恼作因，是则⁵名为
qīngjìng fànxíng
清净梵行。

fù cì shànnán zǐ zhì zhědāngguānshòu ài èr shì hé
“复次，善男子，智者当观受、爱二事何

⁵ 大正藏：即

yīn yuánshēng zhī yīn xiǎngshēng hé yǐ gù zhòngshēngjiàn sè yì
因 缘 生？ 知 因 想 生。 何 以 故？ 众 生 见 色 亦
bù shēngtān jí guānshòu shí yì bù shēngtān ruò yú sè zhōngshēng
不 生 贪， 及 观 受 时 亦 不 生 贪。 若 于 色 中 生
diāndǎoxiǎng wèi sè jí shì cháng lè wǒ jìng shòu shì cháng
颠 倒 想， 谓 色 即 是 常、 乐、 我、 净， 受 是 常
héng wú yǒubiàn yì yīn shì dào xiǎngshēngtān huì chī shì gù zhì
恒 无 有 变 易， 因 是 倒 想 生 贪、 恚、 痴。 是 故 智
zhě yīng dāng guān xiǎng yún hé guān xiǎng dāng zuò shì niàn yī qiè
者 应 当 观 想。 云 何 观 想？ 当 作 是 念： ‘一 切
zhòngshēng wèi dé zhèng dào jiē yǒu dào xiǎng yún hé dào xiǎng yú
众 生 未 得 正 道 皆 有 倒 想。’ 云 何 倒 想？ 于
fēi cháng zhōngshēng yú cháng xiǎng yú fēi lè zhōngshēng yú lè xiǎng
非 常 中 生 于 常 想， 于 非 乐 中 生 于 乐 想，
yú fēi jìng zhōngshēng yú jìng xiǎng yú kōng fǎ zhōngshēng yú wǒ xiǎng
于 非 净 中 生 于 净 想， 于 空 法 中 生 于 我 想，
yú fēi nán nǚ dà xiǎo zhòu yè suì yuè yī fú fáng shè wò
于 非 男 女、 大 小、 昼 夜、 岁 月、 衣 服、 房 舍、 卧
jù shēng yú nán nǚ zhì wò jù xiǎng shì xiǎng sān zhǒng yī zhě xiǎo
具 生 于 男 女 至⁶ 卧 具 想。 是 想 三 种： 一 者， 小；
èr zhě dà sān zhě wú liàng⁷ xiǎo yīn yuán gù shēng yú xiǎo xiǎng
二 者， 大； 三 者， 无 量。 小 因 缘 故， 生 于 小 想；
dà yīn yuán gù shēng yú dà xiǎng wú liàng yuán gù shēng wú liàng xiǎng
大 因 缘 故， 生 于 大 想； 无 量 缘 故， 生 无 量 想。
fù yǒu xiǎo xiǎng wèi wèi rù dìng fù yǒu dà xiǎng wèi yǐ rù dìng
复 有 小 想， 谓 未 入 定； 复 有 大 想， 谓 已 入 定；
fù yǒu wú liàng xiǎng wèi shí yī qiè rù fù yǒu xiǎo xiǎng suǒ wèi yù
复 有 无 量 想， 谓 十 一 切 入。 复 有 小 想， 所 谓 欲
jiè yī qiè xiǎngděng fù yǒu dà xiǎng suǒ wèi sè jiè yī qiè xiǎngděng
界 一 切 想 等； 复 有 大 想， 所 谓 色 界 一 切 想 等；
fù yǒu wú liàng xiǎng wèi wú sè jiè yī qiè xiǎngděng sān xiǎng miè gù
复 有 无 量 想， 谓 无 色 界 一 切 想 等。 三 想 灭 故，
shòu zé zì miè xiǎng shòu miè gù míng wéi jiě tuō
受 则 自 灭； 想、 受 灭 故， 名 为 解 脱。”

jiā shè pú sà yán shì zūn miè yī qiè fǎ míng wéi jiě tuō
迦 叶 菩 萨 言： “世 尊！ 灭 一 切 法 名 为 解 脱，

⁶ 大正藏：乃至；永乐北藏及龙藏：至

⁷ 大正藏：边

rú lái yún hé shuō xiǎng shòu miè míng jiě tuō yé
如来云何说 想、受灭名解脱耶？”

fó yán shàn nán zǐ rú lái huò shí yīn zhòng shēng shuō wén
佛言：“善男子，如来或时因众生说，闻
zhě jiě fǎ huò shí yīn fǎ shuō yú zhòng shēng wén zhě yì jiě shuō yú
者解法；或时因法说于众生，闻者亦解说于
zhòng shēng yún hé míng wéi yīn zhòng shēng shuō wén zhě jiě fǎ rú
众生。云何名为因众生说，闻者解法？如
wǒ xiān wèi dà jiā shè shuō jiā shè zhòng shēng miè shí shàn fǎ zé
我先为大迦叶说：‘迦叶，众生灭时，善法则
miè shì míng yīn zhòng shēng shuō wén zhě jiě fǎ yún hé yīn fǎ shuō
灭。’是名因众生说，闻者解法。云何因法说
yú zhòng shēng wén zhě yì jiě shuō yú zhòng shēng rú wǒ xiān wèi ā
于众生，闻者亦解说于众生？如我先为阿
nán shuō yán wǒ yì bù shuō qīn jìn yī qiè fǎ yì fù bù shuō bù qīn
难说言：‘我亦不说亲近一切法，亦复不说不亲
jìn yī qiè fǎ ruò fǎ jìn yǐ shàn fǎ shuāi léi bú shàn chì shèng
近一切法。若法近已，善法衰羸，不善炽盛，
rú shì fǎ zhě bù yīng qīn jìn ruò fǎ jìn yǐ bú shàn shuāi miè shàn
如是法者不应亲近；若法近已，不善衰灭，善
fǎ zēng zhǎng rú shì fǎ zhě shì yīng qīn jìn shì míng yīn fǎ shuō yú
法增长，如是法者是应亲近。’是名因法说于
zhòng shēng wén zhě yì jiě shuō yú zhòng shēng
众生，闻者亦解说于众生。

shàn nán zǐ rú lái suī shuō xiǎng shòu èr miè zé yǐ zǒng
“善男子，如来虽说想、受二灭，则已总
shuō yī qiè kě duàn zhì zhě jì guān rú shì xiǎng yǐ cì guān xiǎng yīn
说一切可断。智者既观如是想已，次观想因，
shì wú liàng xiǎng yīn hé ér shēng zhī yīn chù shēng shì chù èr zhǒng
是无量想因何而生？知因触生，是触二种：
yī zhě yīn fán nǎo chù èr zhě yīn jiě tuō chù yīn wú míng shēng
一者，因烦恼触；二者，因解脱触。因无明生，
míng fán nǎo chù yīn míng shēng zhě míng jiě tuō chù yīn fán nǎo chù shēng
名烦恼触；因明生者，名解脱触。因烦恼触生
yú dào xiǎng yīn jiě tuō chù shēng bú dào xiǎng guān xiǎng yīn yǐ cì
于倒想，因解脱触生不倒想。观想因已，次
guāng guǒ bào
观果报。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn ruò yǐ yīn cǐ fán nǎo zhī
迦叶菩萨白佛言：“世尊！若以因此烦恼之

xiǎngshēng yú dào xiǎng yī qiè shèng rén shí yǒu dào xiǎng ér wú fán nǎo
想生于倒想，一切圣人实有倒想而无烦恼。

shì yì yún hé
是义云何？”

fó yán shàn nán zǐ yún hé shèng rén ér yǒu dào xiǎng
佛言：“善男子，云何圣人而有倒想？”

jiā shè pú sà yán shì zūn yī qiè shèng rén niú zuò niú xiǎng
迦叶菩萨言：“世尊！一切圣人牛作牛想，

yì shuō shì niú mǎ zuò mǎ xiǎng yì shuō shì mǎ nán nǚ dà xiǎo
亦说是牛；马作马想，亦说是马；男女、大小、

shě zhái chē chéng qù lái yì ěr shì míng dào xiǎng
舍宅、车乘、去来亦尔，是名倒想。”

shàn nán zǐ yī qiè fán fū yǒu èr zhǒng xiǎng yī zhě shì
“善男子，一切凡夫有二种想：一者，世

liú bù xiǎng èr zhě zhù xiǎng yī qiè shèng rén wéi yǒu shì liú bù xiǎng
流布想；二者，著想。一切圣人唯有世流布想，

wú yǒu zhù xiǎng yī qiè fán fū è jué guān gù yú shì liú bù shēng yú
无有著想。一切凡夫恶觉观故，于世流布生于

zhù xiǎng yī qiè shèng rén shàn jué guān gù yú shì liú bù bù shēng zhù
著想；一切圣人善觉观故，于世流布不生著

xiǎng shì gù fán fū míng wéi dào xiǎng shèng rén suī zhī bù míng dào
想。是故凡夫名为倒想；圣人虽知，不名倒

xiǎng
想。

zhì zhě rú shì guān xiǎng yīn yǐ cì guān guǒ bào shì è
“智者如是观想因已，次观果报：‘是恶

xiǎng guǒ zài yú dì yù è guǐ chù shēng rén tiān zhōng shòu
想果在于地狱、饿鬼、畜生、人、天中受。

rú wǒ yīn duàn è jué guān gù wú míng chù duàn shì gù xiǎng duàn
如我因断恶觉观故，无明触断，是故想断；

yīn xiǎng duàn gù guǒ bào yì duàn zhì zhě wéi duàn rú shì xiǎng yīn
因想断故，果报亦断。’智者为断如是想因，

xiū bā zhèng dào
修八正道。

shàn nán zǐ ruò yǒu néng zuò rú shì děng guān zé dé míng wéi
“善男子，若有能作如是等观，则得名为

qīng jìng fàn xíng shàn nán zǐ shì míng zhòng shēng dú shēn zhī zhōng yǒu
清 净 梵 行。 善 男 子， 是 名 众 生 毒 身 之 中 有
miào yào wáng rú xuě shān zhōng suī yǒu dú cǎo yì yǒu miào yào
妙 药 王， 如 雪 山 中 虽 有 毒 草， 亦 有 妙 药。

fù cì shàn nán zǐ zhì zhě guān yù yù zhě jí shì sè
“ 复 次， 善 男 子， 智 者 观 欲， 欲 者 即 是 色、
shēng xiāng wèi chù shàn nán zǐ jí shì rú lái yīn zhōng shuō
声、 香、 味、 触。 善 男 子， 即 是 如 来 因 中 说
guǒ cóng cǐ wǔ shì shēng yú yù ěr shí fēi yù yě shàn nán zǐ
果。 从 此 五 事 生 于 欲 耳， 实 非 欲 也。 善 男 子，
yú chī zhī rén tān qiú shòu zhī yú shì sè zhōng shēng diān dǎo xiǎng nǎi
愚 痴 之 人 贪 求 受 之， 于 是 色 中 生 颠 倒 想， 乃
zhì chù zhōng yì shēng dào xiǎng dào xiǎng yīn yuán biàn shēng yú shòu shì
至 触 中 亦 生 倒 想， 倒 想 因 缘 便 生 于 受， 是
gù shì jiān shuō yīn dào xiǎng shēng shí zhǒng xiǎng yù yīn yuán gù zài yú
故 世 间 说 因 倒 想 生 十 种 想。 欲 因 缘 故， 在 于
shì jiān shòu è guǒ bào yǐ è jiā yú fù mǔ shā mén pó luó mén
世 间 受 恶 果 报， 以 恶 加 于 父 母、 沙 门、 婆 罗 门
děng suǒ bù yīng zuò ér gù zuò zhī bù xī shēn mìng shì gù zhì zhě
等， 所 不 应 作 而 故 作 之， 不 惜 身 命。 是 故 智 者
guān shì è xiǎng yīn yuán gù shēng yù xīn zhì zhě rú shì guān yù yīn yǐ
观 是 恶 想 因 缘 故 生 欲 心， 智 者 如 是 观 欲 因 已，
cì guān guǒ bào shì yù duō yǒu zhū è guǒ bào suǒ wèi dì yù è guǐ
次 观 果 报， 是 欲 多 有 诸 恶 果 报， 所 谓 地 狱、 饿 鬼、
chù shēng rén zhōng tiān shàng shì míng guān guǒ bào ruò shì è xiǎng
畜 生、 人 中、 天 上， 是 名 观 果 报。 若 是 恶 想
dé chú miè zhě zhōng bù shēng yú cǐ yù xīn yě wú yù xīn gù bú
得 除 灭 者， 终 不 生 于 此 欲 心 也。 无 欲 心 故， 不
shòu è shòu wú è shòu gù zé wú è guǒ shì gù wǒ yīng xiān duàn
受 恶 受； 无 恶 受 故， 则 无 恶 果。 是 故 我 应 先 断
è xiǎng duàn è xiǎng yǐ rú shì děng fǎ zì rán ér miè shì gù zhì
恶 想， 断 恶 想 已， 如 是 等 法 自 然 而 灭。 是 故 智
zhě wèi miè è xiǎng xiū bā zhèng dào shì zé míng wéi qīng jìng fàn xíng shì
者 为 灭 恶 想 修 八 正 道， 是 则 名 为 清 净 梵 行。 是
míng zhòng shēng dú shēn zhī zhōng yǒu miào yào wáng rú xuě shān zhōng suī
名 众 生 毒 身 之 中 有 妙 药 王， 如 雪 山 中 虽
yǒu dú cǎo yì yǒu miào yào
有 毒 草， 亦 有 妙 药。

fù cì shànnán zǐ zhì zhě rú shì guān shì yù yǐ cì
“复次，善男子，智者如是观是欲已，次
dāngguān yè hé yǐ gù yǒu zhì zhī rén dāngzuò shì niàn shòu
当观业。何以故？有智之人当作是念：‘受、
xiǎng chù yù jí shì fánǎo fánǎozhě néngzuòshēng yè
想、触、欲即是烦恼。’烦恼者⁸，能作生业、
bú zuòshòu yè rú shì fánǎo yǔ yè gòngxíng zé yǒu èr zhǒng yī
不作受业。如是烦恼与业共行则有二种：一、
zuòshēng yè èr zuòshòu yè shì gù zhì zhědāngguān yú yè shì
作生业；二、作受业。是故智者当观于业，是
yè sānzhǒng wèishēn kǒu yì shànnán zǐ shēn kǒu èr yè
业三种，谓身、口、意。善男子，身、口二业，
yì míngwéi yè yì míng yè guǒ yì wéimíng yè bù míngwéiguǒ
亦名为业，亦名业果；意唯名业，不名为果，
yǐ yè yīn gù zé míngwéi yè shànnán zǐ shēn kǒu èr yè míngwéi
以业因故则名为业。善男子，身、口二业名为
wài yè yì yè míngnèi shì sānzhǒng yè gòngfánǎoxíng gù zuò èr
外业，意业名内。是三种业共烦恼行，故作二
zhǒng yè yī zhě shēng yè èr zhě shòu yè shànnán zǐ zhèng
种业：一者，生业；二者，受业。善男子，正
yè zhě jí yì yè yě qī yè zhě wèishēn kǒu yè xiān fā gù
业者，即意业也；期业者，谓身、口业。先发故
míng yì yè cóng yì yè shēngmíngshēn kǒu yè shì gù yì yè shì
名意业，从意业生名身、口业，是故意业是⁹
míngwéizhèng zhì zhěguān yè yǐ cì guān yè yīn yè yīn zhě jí
名为正。智者观业已，次观业因。业因者，即
wú míngchù yīn wú míngchù zhòngshēng qiú yǒu qiú yǒu yīn yuán jí
无明触；因无明触，众生求有；求有因缘即
shì ài yě ài yīn yuán gù zào zuò sānzhǒngshēn kǒu yì yè
是爱也；爱因缘故，造作三种身、口、意业。
shànnán zǐ zhì zhě rú shì guān yè yīn yǐ cì guānguǒbào guǒbào
善男子，智者如是观业因已，次观果报。果报
yǒu sì yī zhě hēi hēiguǒbào èr zhě bái bái guǒbào sānzhě
有四：一者，黑黑果报；二者，白白果报；三者，
zá zá guǒbào sì zhě bù hēi bù bái bù hēi bù bái guǒbào hēi hēi
杂杂果报；四者，不黑不白不黑不白果报。黑黑

⁸ 大正藏：是烦恼者；永乐北藏及龙藏：烦恼者

⁹ 大正藏：得

guǒbào zhě zuò yè shí gòu guǒbào yì gòu bái bái guǒbào zhě zuò
果报者，作业时垢，果报亦垢；白白果报者，作
yè shí jìng guǒbào yì jìng zá zá guǒbào zhě zuò yè shí zá guǒ
业时净，果报亦净；杂杂果报者，作业时杂，果
bào yì zá bù bái bù hēi bù bái bù hēi guǒbào zhě míng wú lòu yè
报亦杂；不白不黑不白不黑果报者，名无漏业。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn xiānshuō wú lòu wú yǒuguǒ
迦叶菩萨白佛言：“世尊！先说无漏无有果

bào jīn yún hé yán bù bái bù hēi guǒbào yé
报，今云何言不白不黑果报耶？”

fó yán shànnán zǐ shì yì yǒu èr yī zhě yì guǒ yì
佛言：“善男子，是义有二：一者，亦果亦

bào èr zhě wéiguǒ fēi bào hēi hēi guǒbào yì míng wéiguǒ yì
报；二者，唯果非报。黑黑果报，亦名为果，亦

míng wéibào hēi yīn shēng gù dé míng wéiguǒ néng zuò yīn gù fù
名为报。黑因生故，得名为果；能作因故，复

míng wéibào jìng zá yì ěr wú lòu guǒ zhě yīn yǒu lòu shēng
名为报。净、杂亦尔。无漏果者，因有漏生，

gù míng wéiguǒ bú zuò tā yīn bù míng wéibào shì gù míng guǒ
故名为果；不作他因，不名为报。是故名果，

bù míng wéibào
不名为报。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn shì wú lòu yè fēi shì hēi fǎ
迦叶菩萨白佛言：“世尊！是无漏业非是黑法，

hé yīn yuán gù bù míng wéi bái
何因缘故不名为白？”

shànnán zǐ wú yǒubào gù bù míng wéi bái duì zhì hēi
“善男子，无有报故，不名为白；对治黑

gù gù míng wéi bái wǒ jīn nǎishuō shòuguǒbào zhě míng wéi hēi¹⁰ bái
故，故名为白。我今乃说受果报者名为黑¹⁰白。

shì wú lòu yè bú shòubào gù bù míng wéi bái míng wéi jì jìng rú
是无漏业不受报故，不名为白，名为寂静。如

shì yè zhě yǒu dìng shòubào chù rú shí è fǎ dìng zài dì yù è guǐ
是业者有定受报处，如十恶法定在地狱、饿鬼、

chùshēng shí shàn zhī yè dìng zài rén tiān shí bú shàn fǎ yǒu shàng
畜生，十善之业定在人、天。十不善法有上、

¹⁰ 大正藏：之为；永乐北藏及龙藏：为黑

zhōng xià shàng yīn yuán gù shòu dì yù shēn zhōng yīn yuán gù
中、下，上因缘故，受地狱身；中因缘故，
shòu chù shēng shēn xià yīn yuán gù shòu è guǐ shēn rén yè shí shàn
受畜生身；下因缘故，受饿鬼身。人业十善
fù yǒu sì zhǒng yī zhě xià èr zhě zhōng sān zhě shàng
复有四种：一者，下；二者，中；三者，上；
sì zhě shàng shàng xià yīn yuán gù shēng yù dān yuè zhōng yīn yuán
四者，上上。下因缘故，生郁单越；中因缘
gù shēng fú pó tí shàng yīn yuán gù shēng qú tuó ní shàng shàng
故，生弗婆提；上因缘故，生瞿陀尼；上上
yīn yuán shēng yán fú tí yǒu zhì zhī rén zuò shì guān yǐ jí zuò shì niàn
因缘生阎浮提。有智之人作是观已，即作是念：

wǒ dāng yún hé duàn shì guǒ bào fù zuò shì niàn shì yè yīn
‘我当云何断是果报？’复作是念：‘是业因
yuán wú míng chù shēng wǒ ruò duàn chú wú míng yǔ chù rú shì yè
缘无明、触生，我若断除无明与触，如是业
guǒ zé miè bù shēng shì gù zhì zhě wèi duàn wú míng chù yīn yuán gù
果则灭不生。’是故智者为断无明、触因缘故，
xiū bā zhèng dào shì zé míng wéi qīng jìng fàn xíng shàn nán zǐ shì míng
修八正道，是则名为清净梵行。善男子，是名
zhòng shēng dú shēn zhī zhōng yǒu miào yào wáng rú xuě shān zhōng suī yǒu
众生毒身之中有妙药王，如雪山中虽有
dú cǎo yì yǒu miào yào
毒草，亦有妙药。

fù cì shàn nán zǐ zhì zhě guān yè guān fán nǎo yǐ
“复次，善男子，智者观业、观烦恼已，
cì guān shì èr suǒ dé guǒ bào shì èr guǒ bào jí shì kǔ yě jì zhī shì
次观是二所得果报，是二果报即是苦也，既知是
kǔ zé néng shě lí yī qiè shòu shēng zhì zhě fù guān fán nǎo yīn yuán
苦则能舍离一切受生。智者复观烦恼因缘
shēng yú fán nǎo yè yīn yuán gù yì shēng fán nǎo fán nǎo yīn yuán fù
生于烦恼，业因缘故亦生烦恼，烦恼因缘复
shēng yú yè yè yīn yuán shēng kǔ kǔ yīn yuán gù shēng yú fán nǎo
生于业，业因缘生苦，苦因缘故生于烦恼，
fán nǎo yīn yuán shēng yǒu yǒu yīn yuán shēng kǔ yǒu yīn yuán shēng yǒu
烦恼因缘生有，有因缘生苦，有因缘生有，
yǒu yīn yuán shēng yè yè yīn yuán shēng fán nǎo fán nǎo yīn yuán shēng
有因缘生业，业因缘生烦恼，烦恼因缘生

kǔ kǔ yīn yuán shēng kǔ shàn nán zǐ zhì zhě ruò néng zuò rú shì guān
苦，苦因缘生苦。善男子，智者若能作如是观，
dāng zhī shì rén néng guān yè kǔ hé yǐ gù rú shàng suǒ guān jí
当知是人能观业苦。何以故？如上所观，即
shì shēng sǐ shí èr yīn yuán ruò rén néng guān rú shì shēng sǐ shí èr yīn
是生死十二因缘。若能观如是生死十二因
yuán dāng zhī shì rén bù zào xīn yè néng huài gù yè
缘，当知是不造新业，能坏故业。

shàn nán zǐ yǒu zhì zhī rén guān dì yù kǔ guān yī dì yù
“善男子，有智之人观地狱苦，观一地狱
nǎi zhì yī bǎi sān shí liù suǒ yī yī dì yù yǒu zhǒng zhǒng kǔ jiē shì
乃至一百三十六所，一一地狱有种种苦，皆是
fán nǎo yè yīn yuán shēng guān dì yù yǐ cì guān è guǐ chù shēng
烦恼、业因缘生。观地狱已，次观饿鬼、畜生
děng kǔ zuò shì guān yǐ fù guān rén tiān suǒ yǒu zhū kǔ rú shì zhòng
等苦。作是观已，复观人天所有诸苦，如是众
kǔ jiē cóng fán nǎo yè yīn yuán shēng shàn nán zǐ tiān shàng suī wú
苦皆从烦恼、业因缘生。善男子，天上虽无
dà kǔ nǎo shì rán qí shēn tǐ róu ruǎn xì huá jiàn wǔ xiàng shí jí shòu
大苦恼事，然其身体柔软细滑，见五相时极受
dà kǔ rú dì yù kǔ děng wú chā bié shàn nán zǐ zhì zhě shēn guān
大苦，如地狱苦等无差别。善男子，智者深观
sān jiè zhū kǔ jiē cóng fán nǎo yè yīn yuán shēng
三界诸苦皆从烦恼、业因缘生。

shàn nán zǐ pì rú pī qì zé yì pò huài zhòng shēng shòu
“善男子，譬如坏器则¹¹易破坏，众生受
shēn yì fù rú shì jì shòu shēn yǐ shì zhòng kǔ qì pì rú dà shù
身亦复如是，既受身已，是众苦器。譬如大树，
huā guǒ fán mào zhòng niǎo néng huài rú duō gān cǎo xiǎo huǒ néng fén
花果繁茂，众鸟能坏；如多干草，小火能焚，
zhòng shēng shòu shēn wéi kǔ suǒ huài yì fù rú shì shàn nán zǐ zhì zhě
众生受身为苦所坏亦复如是。善男子，智者
ruò néng guān kǔ bā zhǒng rú shèng xíng zhōng dāng zhī shì rén néng duàn
若能观苦八种如圣行中，当知是人能断
zhòng kǔ
众苦。

¹¹ 大正藏：即

shànnán zǐ zhì zhěshēnguān shì bā kǔ yǐ cì guān kǔ yīn
“善男子，智者深观是八苦已，次观苦因。

kǔ yīn zhě jí ài wú míng shì ài wú míng zé yǒu èr zhǒng yī zhě
苦因者，即爱无明。是爱无明则有二种：一者，

qiú shēn èr zhě qiú cái qiú shēn qiú cái èr jù shì kǔ shì gù dāng
求身；二者，求财。求身求财二俱是苦，是故当

zhī ài wú míng zhě jí shì kǔ yīn shànnán zǐ shì ài wú míng zé
知，爱无明者即是苦因。善男子，是爱无明则

yǒu èr zhǒng yī zhě nèi èr zhě wài nèi néng zuò yè wài
有二种：一者，内；二者，外。内能作业，外

néng zēng zhǎng yòu fù nèi néng zuò yè wài zuò yè guǒ duàn nèi ài
能增长；又复内能作业，外作业果。断内爱

yǐ yè zé néng duàn duàn wài ài yǐ guǒ zé dé duàn nèi ài
已，业则能¹²断；断外爱已，果则得断。内爱

néng shēng wèi lái shì kǔ wài ài néng shēng xiàn zài shì kǔ zhì zhě guān
能生未来世苦，外爱能生现在世苦。智者观

ài jí shì kǔ yīn jì guān yīn yǐ cì guānguǒ bào kǔ guǒ bào zhě
爱即是苦因，既观因已，次观果报。苦果报者，

jí shì qǔ yě ài guǒ míng qǔ shì qǔ yīn yuán jí nèi wài ài zé
即是取也。爱果名取，是取因缘即内、外爱，则

yǒu ài kǔ shànnán zǐ zhì zhě dāng guān ài yīn yuán qǔ qǔ
有爱苦。善男子，智者当观：‘爱因缘取，取

yīn yuán ài ruò wǒ néng duàn ài qǔ èr shì zé bú zào yè shòu
因缘爱。若我能断爱、取二事，则不造业，受

yú zhòng kǔ shì gù zhì zhě wèi duàn ài kǔ xiū bā zhèng dào shàn
于众苦。’是故智者为断爱¹³苦修八正道。善

nán zǐ ruò yǒu rén néng rú shì guān zhě shì zé míng wéi qīng jìng fàn xíng
男子，若有人能如是观者，是则名为清净梵行。

shì míng zhòng shēng dú shēn zhī zhōng yǒu miào yào wáng rú xuě shān zhōng
是名众生毒身之中有妙药王，如雪山中

suī yǒu dú cǎo yì yǒu miào yào
虽有毒草，亦有妙药。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn yún hé míng wéi qīng jìng fàn
迦叶菩萨白佛言：“世尊！云何名为清净梵

xíng
行？”

¹² 大正藏：得

¹³ 大正藏：受

fó yán shànnán zǐ yī qiè fǎ shì
佛言：“善男子，一切法是。”

jiā shè pú sà yán shì zūn yī qiè fǎ zhě yì bù jué dìng
迦叶菩萨言：“世尊！一切法者，义不决定。

hé yǐ gù rú lái huò shuō shì shàn bú shàn huò shí shuō wèi sì niàn
何以故？如来或说是善、不善，或时说为四念

chù guān huò shuō shì shí èr rù huò shuō shì shàn zhī shí huò shuō shì
处观，或说是十二入，或说是善知识，或说是

shí èr yīn yuán huò shuō shì zhòng shēng huò shuō shì zhèng jiàn xié jiàn
十二因缘，或说是众生，或说是正见、邪见，

huò shuō shí èr bù jīng huò shuō jí shì èr dì rú lái jīn nǎi shuō yī
或说十二部经，或说即是二谛，如来今乃说一

qiè fǎ wéi jìng fàn xíng xī shì hé děng yī qiè fǎ yé
切法为净梵行，悉是何等一切法耶？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shànnán zǐ rú shì wēi miào
佛言：“善哉！善哉！善男子，如是微妙

dà niè pán jīng nǎi shì yī qiè fǎ zhī bǎo zàng
大涅槃经，乃是一切法之¹⁴宝藏。

pì rú dà hǎi shì zhòng bǎo zàng shì niè pán jīng yì fù rú
“譬如大海，是众宝藏；是涅槃经亦复如

shì jí shì yī qiè zì yì mì zàng
是，即是一切字义秘藏。

shànnán zǐ rú xū mí shān zhòng yào gēn běn shì jīng yì
“善男子，如须弥山，众药根本；是经亦

ěr jí shì pú sà jiè zhī gēn běn
尔，即是菩萨戒之根本。

shànnán zǐ pì rú xū kōng shì yī qiè wù zhī suǒ zhù chù
“善男子，譬如虚空，是一切物之所住处；

shì jīng yì ěr jí shì yī qiè shàn fǎ zhù chù
是经亦尔，即是一切善法住处。

shànnán zǐ pì rú měng fēng wú néng xì fù yī qiè pú
“善男子，譬如猛风，无能系缚；一切菩

sà xíng shì jīng zhě yì fù rú shì bù wéi yī qiè fán nǎo è fǎ zhī suǒ
萨行是经者，亦复如是，不为一切烦恼恶法之所

xì fù
系缚。

¹⁴ 大正藏：善法；永乐北藏及龙藏：法之

shànnán zǐ pì rú jīn gāng wú néng huàizhě shì jīng yì
“善男子，譬如金刚，无能坏者；是经亦
ěr suī yǒuwàidào è xié zhī rén bù néng pò huài
尔，虽有外道恶邪之人，不能破坏。

shànnán zǐ rú héng hé shā wú néngshǔ zhě rú shì jīng
“善男子，如恒河沙，无能数者；如是经
yì yì fù rú shì wú néngshǔ zhě
义亦复如是，无能数者。

shànnán zǐ shì jīng diǎnzhě wèizhū pú sà ér zuò fǎ chuáng
“善男子，是经典者，为诸菩萨而作法幢，
rú dì shì chuáng
如帝释幢。

shànnán zǐ shì jīng jí shì qù niè pánchéng zhī shāngzhǔ yě
“善男子，是经即是趣涅槃城之商主也，
rú dà dǎo shī yǐn zhūshāngrén qù xiàng dà hǎi
如大导师引诸商人趣向大海。

shànnán zǐ shì jīng néng wèizhū pú sà děngzuò fǎ guāngmíng
“善男子，是经能为诸菩萨等作法光明，
rú shì rì yuènéng pò zhū àn
如世日月能破诸暗。

shànnán zǐ shì jīng néng wèibìng kǔ zhòngshēngzuò dà liángyào
“善男子，是经能为病苦众生作大良药，
rú xiāngshānzhōngwēimiào yàowángnéng zhì zhòngbìng
如香山中微妙药王能治众病。

shànnán zǐ shì jīng néng wéi yī chǎn tí zhàng yóu rú léi rén
“善男子，是经能为一阐提杖，犹如羸人
yīn zhī dé qǐ
因之得起。

shànnán zǐ shì jīng néng wèi yī qiè è rén ér zuò qiáoliáng
“善男子，是经能为一切恶人而作桥梁，
yóu rú shì qiáonéng dù yī qiè
犹如世桥能渡一切。

shànnán zǐ shì jīng néng wèixíng èr shí wǔ yǒuzhě yù fán
“善男子，是经能为行二十五¹⁵有者遇烦
nǎo rè ér zuò yīn liáng rú shì jiān gài zhē fù shǔ rè
恼热而作阴凉，如世间盖遮覆暑热。

¹⁵ 大正藏：三；永乐北藏及龙藏：二十五

shànnán zǐ shì jīng jí shì dà wú wèiwáng néng huài yī qiè
“善男子，是经即是大无畏王，能坏一切

fán nǎo è mó rú shī zǐ wáng xiáng fú zhòng shòu
烦恼恶魔，如师子王降伏众兽。

shànnán zǐ shì jīng jí shì dà shén zhòu shī néng huài yī qiè
“善男子，是经即是大神咒师，能坏一切

fán nǎo è guǐ rú shì zhòu shī néng qù wǎng liǎng
烦恼恶¹⁶鬼，如世咒师能去魍魉。

shànnán zǐ shì jīng jí shì wú shàng shuāng báo néng huài yī
“善男子，是经即是无上霜雹，能坏一

qiè shēng sǐ guǒ bào rú shì báo yǔ huàizhūguǒ shí
切生死果报，如世雹雨坏诸果实。

shànnán zǐ shì jīng néng wèi huài jiè mù zhě zuò dà liáng yào
“善男子，是经能为坏戒目者作大良药，

yóu rú shì jiān ān shé tuó yào shàn liáo yǎn tòng
犹如世间安阁陀药善疗眼痛。

shànnán zǐ shì jīng néng zhù yī qiè shàn fǎ rú shì jiān dì
“善男子，是经能住一切善法，如世间地

néng zhù zhòng wù
能住众物。

shànnán zǐ shì jīng jí shì huǐ jiè zhòng shēng zhī míng jìng yě
“善男子，是经即是毁戒众生之明镜也，

rú shì jiān jìng jiàn zhū sè xiàng
如世间镜见诸色像。

shànnán zǐ shì jīng néng wèi wú cán kuì zhě ér zuò yī fú
“善男子，是经能为无惭愧者而作衣服，

rú shì yī shàng zhàng bì xíng tǐ
如世衣裳障蔽形体。

shànnán zǐ shì jīng néng wèi pín shàn fǎ zhě zuò dà cái bǎo
“善男子，是经能为贫善法者作大财宝，

rú gōng dé tiān lì yì pín zhě
如功德天利益贫者。

shànnán zǐ shì jīng néng wèi kě fǎ zhòng shēng zuò gān lù jiāng
“善男子，是经能为渴法众生作甘露浆，

rú bā wèi shuǐ chōng zú kě zhě
如八味水充足渴者。

¹⁶ 大正藏：魔

shànnán zǐ shì jīng néng wéi fán nǎo zhī rén ér zuò fǎ chuáng
“善男子，是经能为烦恼之人而作法床，

rú shì zhī rén yù ān wǎn chuáng
如世之¹⁷人遇安隐床。

shànnán zǐ shì jīng néng wéi chū dì pú sà zhì shí zhù¹⁸ pú
“善男子，是经能为初地菩萨至十住¹⁸菩

sà ér zuò yīng luò xiāng huā tú xiāng mò xiāng shāo xiāng qīng
萨而作瓔珞、香华、涂香、末香、烧香，清

jìng zhǒng xìng jù zú zhī shèng guò yú yī qiè liù bō luó mì shòu miào lè
净种性，具足之乘过于一切六波罗蜜受妙乐

chù rú dāo lì tiān bō lì zhì duō luó shù
处，如忉利天波利质多罗树。

shànnán zǐ shì jīng jí shì jīn gāng lì fǔ néng fá yī qiè
“善男子，是经即是金刚利斧，能伐一切

fán nǎo dà shù jí shì lì dāo néng gē xí qì jí shì yǒng jiàn
烦恼大树；即是利刀，能割习气；即是勇健，

néng cuī mó yuàn jí shì zhì huǒ fén fán nǎo xīn jí yīn yuán zàng
能摧魔怨；即是智火，焚烦恼薪；即因缘藏，

chū pì zhī fó jí shì shēng wén zàng¹⁹ shēng shēng wén rén jí shì
出辟支佛；即是声闻藏¹⁹，生声闻人。即是

yī qiè zhū tiān zhī yǎn jí shì yī qiè rén zhī zhèng dào jí shì yī qiè
一切诸天之眼，即是一切人之正道，即是一切

chù shēng yī chù jí shì è guǐ jiě tuō zhī chù jí shì dì yù wú shàng
畜生依处，即是饿鬼解脱之处，即是地狱无上

zhī zūn jí shì yī qiè shí fāng zhòng shēng wú shàng zhī qì jí shì shí
之尊，即是一切十方众生无上之器，即是十

fāng guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó zhī fù mǔ yě shànnán zǐ shì
方过去、未来、现在诸佛之父母也。善男子，是

gù cǐ jīng shè yī qiè fǎ rú wǒ xiān shuō cǐ jīng suī shè yī qiè zhū fǎ
故此经摄一切法。如我先说，此经虽摄一切诸法，

wǒ shuō fàn xíng jí shì sān shí qī zhù dào zhī²⁰ fǎ shànnán zǐ ruò lí
我说梵行即是三十七助道之²⁰法。善男子，若离

rú shì sān shí qī pǐn zhōng bù néng dé shēng wén zhèng guǒ nǎi zhì ā nòu
如是三十七品，终不能得声闻正果乃至阿耨

¹⁷ 大正藏：乏

¹⁸ 大正藏：地

¹⁹ 大正藏：声闻藏；永乐北藏及龙藏：闻藏；校勘：声闻藏

²⁰ 大正藏：道；永乐北藏及龙藏：道之

duō luó sān miǎo sān pú tí guǒ bú jiàn fó xìng jí fó xìng guǒ yǐ shì yīn
多罗三藐三菩提果，不见佛性及佛性果。以是因
yuán fàn xíng jí shì sān shí qī pǐn hé yǐ gù sān shí qī pǐn xìng
缘，梵行即是三十七品。何以故？三十七品，性
fēi diān dǎo néng huài diān dǎo xìng fēi è jiàn néng huài è jiàn xìng
非颠倒，能坏颠倒；性非恶见，能坏恶见；性
fēi bù wèi néng huài bù wèi xìng shì jìng xíng néng lìng zhòng shēng bì
非怖畏，能坏怖畏；性是净行，能令众生毕
jìng zào zuò qīng jìng fàn xíng
竟造作清净梵行。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn yǒu lòu zhī fǎ yì fù néng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！有漏之法亦复能
zuò wú lòu fǎ yīn rú lái hé gù bù shuō yǒu lòu wéi jìng fàn xíng
作无漏法因，如来何故不说有漏为净梵行？”

shàn nán zǐ yī qiè yǒu lòu jí shì diān dǎo shì gù yǒu lòu bù
“善男子，一切有漏即是颠倒，是故有漏不
dé míng wéi qīng jìng fàn xíng
得名为清净梵行。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn shì dì yī fǎ wéi shì yǒu lòu
迦叶菩萨白佛言：“世尊！世第一法为是有漏？
wéi shì²¹ wú lòu yé
为是²¹无漏耶？”

fó yán shàn nán zǐ shì yǒu lòu yě
佛言：“善男子，是有漏也。”

shì zūn suī shì yǒu lòu xìng fēi diān dǎo hé gù bù míng qīng
“世尊！虽是有漏，性非颠倒。何故不名清
jìng fàn xíng
净梵行？”

shàn nán zǐ shì dì yī fǎ wú lòu yīn gù sì yú wú lòu
“善男子，世第一法，无漏因故，似于无漏；
xiàng wú lòu gù bù míng diān dǎo shàn nán zǐ qīng jìng fàn xíng fā xīn
向无漏故，不名颠倒。善男子，清净梵行发心
xiāng xù nǎi zhì bì jìng shì dì yī fǎ wéi shì yī xīn²² shì gù bù dé
相续乃至毕竟，世第一法唯是一心²²，是故不得
míng jìng fàn xíng
名净梵行。”

²¹ 大正藏：是；永乐北藏及龙藏：为是

²² 大正藏：念

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn zhòngshēng wǔ shí yì shì yǒu
迦叶菩萨白佛言：“世尊！众 生 五识亦是有

lòu fēi shì diāndǎo fù fēi yī xīn²³ hé gù bù míngqīng jìng fàn
漏，非是颠倒，复非一心²³，何故不名 清净梵
xíng
行？”

shànnán zǐ zhòngshēng wǔ shí suī fēi yī niàn rán shì yǒu lòu
“善男子，众 生 五识虽非一念，然是有漏，

fù shì diāndǎo zēngzhū lòu gù míngwéiyǒu lòu tǐ fēi zhēn shí zhuó
复是颠倒，增诸漏故名为有漏；体非真实，著

xiǎng gù dào yún hé míngwéi tǐ fēi zhēn shí zhuóxiǎng gù dào fēi
想故倒。云何名为体非真实，著 想故倒？非

nán nǚ zhōngshēng nán nǚ xiǎng nǎi zhì shèzhái chēshèng píng yī
男女中 生 男女想；乃至舍宅、车乘、瓶、衣

yì fù rú shì shì míngdiāndǎo shànnán zǐ sān shí qī pǐn xìng wú
亦复如是，是名 颠倒。善男子，三十七品性无

diāndǎo shì gù dé míngqīng jìng fàn xíng shànnán zǐ ruò yǒu pú sà
颠倒，是故得名 清净梵行。善男子，若有菩萨

yú sān shí qī pǐn zhī gēn zhī yīn zhī shè zhī zēng zhī zhǔ zhī
于三十七品知根、知因、知摄、知增、知主、知

dǎo zhī shèng zhī shí zhī bì jìng zhě rú shì pú sà zé dé míng
导、知胜、知实、知毕竟者，如是菩萨则得名

wéiqīng jìng fàn xíng
为 清净梵行。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn yún hé míngwéi zhī gēn nǎi
迦叶菩萨白佛言：“世尊！云何名为知根乃

zhì zhī bì jìng yé
至知毕竟耶？”

fó yán shànnán zǐ shàn zāi shàn zāi pú sà fā wèn wèi
佛言：“善男子，善哉！善哉！菩萨发问为

yú èr shì yī zhě wèi zì zhī gù èr zhě wèi tā zhī gù rǔ
于二事：一者，为自知故；二者，为他知故。汝

jīn yǐ zhī dàn wèi wú liàng zhòngshēng wèi jiě qǐ qǐng shì shì shì gù wǒ
今已知，但为无量 众 生 未解启请是事，是故我

jīn zhòng zàn tàn rǔ shàn zāi shàn zāi
今 重 赞叹汝。善哉！善哉！

²³ 大正藏：念

shànnán zǐ sān shí qī pǐn gēnběn shì yù yīn míng míng chù
“善男子，三十七品根本是欲，因名明触，
shè qǔ míng shòu zēng míng shàn sī zhǔ míng wéi niàn dǎo míng wéi dìng
摄取名受，增名善思，主名为念，导名为定，
shèng míng zhì huì shí míng jiě tuō bì jìng míng wéi dà bō niè pán shàn
胜名智慧，实名解脱，毕竟名为大般涅槃。善
nán zǐ shàn yù jí shì chū fā dào xīn nǎi zhì ā nòng duō luó sān miǎo
男子，善欲即是初发道心，乃至阿耨多罗三藐
sān pú tí zhī gēnběn yě shì gù wǒ shuō yù wéi gēnběn shànnán zǐ
三菩提之根本也，是故我说欲为根本。善男子，
rú shì jiān shuō yī qiè kǔ nǎo ài wéi gēnběn yī qiè jí bìng sù
如世间说，一切苦恼，爱为根本；一切疾病，宿
shí wéi běn yī qiè duàn shì dòu zhēng wéi běn yī qiè è shì xū
食为本；一切断事，斗争为本；一切恶事，虚
wàng wéi běn
妄为本。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú lái xiān yú cǐ jīng zhōng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如来先于此经中
shuō yī qiè shàn fǎ bú fàng yì wéi běn jīn nǎi shuō yù shì
说：‘一切善法，不放逸为本。’今乃说欲。是
yì yún hé
义云何？”

fó yán shànnán zǐ ruò yán shēng yīn shàn yù shì yě ruò
佛言：“善男子，若言生因，善欲是也；若
yán liǎo yīn bú fàng yì shì rú shì jiān shuō yī qiè guǒ zhě zǐ wéi
言了因，不放逸是。如世间说，一切果者，子为
qí yīn huò fù yǒu shuō zǐ wéi shēng yīn dì wéi liǎo yīn shì yì yì
其因；或复有说子为生因，地为了因。是义亦
ěr
尔。”

jiā shè pú sà yán shì zūn rú lái xiān yú yú jīng zhōng shuō
迦叶菩萨言：“世尊！如来先于余经中说，
sān shí qī pǐn fó shì gēnběn shì yì yún hé
三十七品，佛是根本。是义云何？”

shànnán zǐ rú lái xiān shuō zhòng shēng chū zhī sān shí qī
“善男子，如来先说，众生初知三十七
pǐn fó shì gēnběn ruò zì zhèng dé yù wéi gēnběn
品，佛是根本；若自证得，欲为根本。”

shì zūn yún hé míng chù míng zhī wéi yīn
“世尊！云何明、触名之为因？”

shànnán zǐ rú lái huò shí shuō míng wéi huì huò shuō wéi xìn
“善男子，如来或时说明为慧，或说为信。

shànnán zǐ xìn yīn yuán gù qīn jìn shànyǒu shì míng wéi chù qīn jìn
善男子，信因缘故亲近善友，是名为触；亲近
yīn yuán dé wén zhèng fǎ shì míng wéi chù yīn wén zhèng fǎ shēn
因缘得闻正法，是名为触；因闻正法，身、
kǒu yì jìng shì míng wéi chù yīn sān yè jìng huò dé zhèng mìng shì
口、意净，是名为触；因三业净获得正命，是
míng wéi chù yīn zhèng mìng gù dé jìng gēn jiè yīn jìng gēn jiè yào
名为触。因正命故，得净根戒；因净根戒，乐
jì jìng chù yīn yào jì jìng néng shàn sī wéi yīn shàn sī wéi dé
寂静处；因乐寂静，能善思惟；因善思惟，得
rú fǎ zhù yīn rú fǎ zhù dé sān shí qī pǐn néng huài wú liàng zhū
如法住；因如法住，得三十七品，能坏无量诸
è fán nǎo shì míng wéi chù
恶烦恼，是名为触。

shànnán zǐ shòu míng shè qǔ zhòng shēng shòu shí néng zuò
“善男子，受名摄取，众生受时能作
shàn è shì gù míng shòu wéi shè qǔ yě shànnán zǐ shòu yīn yuán gù
善恶，是故名受为摄取也。善男子，受因缘故，
shēng zhū fán nǎo sān shí qī pǐn néng pò huài zhī shì gù yǐ shòu wéi shè
生诸烦恼，三十七品能破坏之，是故以受为摄
qǔ yě
取也。

yīn shàn sī wéi néng pò fán nǎo shì gù míng zēng hé yǐ gù
“因善思惟能破烦恼，是故名增。何以故？
qín xiū xí gù dé rú shì děng sān shí qī pǐn
勤修习故，得如是等三十七品。

ruò guān néng pò zhū è fán nǎo yào lài zhuān niàn shì gù yǐ
“若观能破诸恶烦恼要赖专念，是故以
niàn wéi zhǔ rú shì jiān zhōng yī qiè sì bīng suí zhǔ jiàng yì sān shí
念为主。如世间中，一切四兵随主将意；三十
qī pǐn yì fù rú shì jiē suí niàn zhǔ jì rù dìng yǐ sān shí qī
七品亦复如是，皆随念主。既入²⁴定已，三十七

²⁴ 大正藏：善男子，既入；永乐北藏及龙藏：既入

pǐn néng shàn fēn bié yī qiè fǎ xiàng shì gù yǐ dìng wéi dǎo shì sān shí
品能善分别一切法相，是故以定为导。是三十
qī pǐn fēn bié fǎ xiàng zhì wéi zuì shèng shì gù yǐ huì wéi shèng rú
七品分别法相，智为最胜，是故以慧为胜。如
shì zhì huì zhī fán nǎo yǐ zhì huì lì gù fán nǎo xiāo miè rú shì jiān
是智慧知烦恼已，智慧力故，烦恼消灭。如世间
zhōng sì bīng huài yuàn huò yī huò èr yǒng jiàn zhě néng sān shí qī
中，四兵坏怨或一或二，勇健者能；三十七
pǐn yì fù rú shì zhì huì lì gù néng huài fán nǎo shì gù yǐ huì wéi
品亦复如是，智慧力故能坏烦恼，是故以慧为
shèng shàn nán zǐ suī yīn xiū xí sān shí qī pǐn huò dé sì chán shén
胜。善男子，虽因修习三十七品获得四禅、神
tōng ān lè yì bù míng shí ruò huài fán nǎo zhèng jiě tuō shí
通、安乐，亦不名实；若坏烦恼、证解脱时，
nǎi míng wéi shí shì sān shí qī pǐn fā xīn xiū dào suī dé shì lè jí chū
乃名为实。是三十七品发心修道，虽得世乐及出
shì lè sì shā mén guǒ jí yǐ jiě tuō yì bù dé míng wéi bì jìng yě
世乐、四沙门果及以解脱，亦不得名为毕竟也。
ruò néng duàn chù sān shí qī pǐn suǒ xíng zhī shì shì míng niè pán shì gù
若能断除三十七品所行之事，是名涅槃。是故
wǒ shuō bì jìng zhě jí dà niè pán
我说毕竟者即大涅槃。

fù cì shàn nán zǐ shàn ài niàn xīn jí shì yù yě yīn
“复次，善男子，善爱念心即是欲也。因
shàn ài niàn qīn jìn shàn yǒu gù míng wéi chù shì míng wéi yīn yīn jìn
善爱念亲近善友，故名为触，是名为因。因近
shàn yǒu gù míng wéi shòu shì míng shè qǔ yīn jìn shàn yǒu néng shàn
善友，故名为受，是名摄取。因近善友能善
sī wéi gù míng wéi zēng yīn shì sì fǎ néng shēng zhǎng dào suǒ wéi
思惟，故名为增。因是四法能生长道，所谓
yù niàn dìng zhì shì zé míng wéi zhǔ dǎo shèng yě yīn shì
欲、念、定、智，是则²⁵名为主导胜也。因是
sān fǎ dé èr jiě tuō chù duàn ài gù dé xīn jiě tuō duàn wú míng gù
三法得二解脱，除断爱故得心解脱，断无明故
dé huì²⁶ jiě tuō shì míng wéi shí rú shì bā fǎ bì jìng dé guǒ
得慧²⁶解脱，是名为实。如是八法，毕竟得果，

²⁵ 大正藏：即

²⁶ 大正藏：得慧；永乐北藏及龙藏：慧得；校勘：得慧

míngwéi niè pán gù míng bì jìng
名为涅槃，故名毕竟。

fù cì shànnán zǐ yù zhě jí shì fā xīn chū jiā chùzhě
“复次，善男子，欲者即是发心出家，触者
jí shì bó sì jié mó shì míngwéi yīn shèzhě jí shì shòu èr zhǒng jiè
即是白四羯磨，是名为因。摄者即是受二种戒：
yī zhě bō luó tí mù chā jiè èr zhě jìnggēn jiè shì míngwéishòu
一者，波罗提木叉戒；二者，净根戒。是名为受，
shì míngshè qǔ zēngzhě jí shì xiū xí sì chán zhǔzhě jí shì xū tuó
是名摄取。增者即是修习四禅，主者即是须陀
huánguǒ sī tuóhánguǒ dǎozhě jí shì ā nà hánguǒ shèngzhě jí
洹果、斯陀含果，导者即是阿那含果，胜者即
ā luó hànguǒ shí zhě jí shì pì zhī fó guǒ bì jìng zhě jí shì ā nòu
²⁷阿罗汉果，实者即是辟支佛果，毕竟者即是阿耨
duō luó sānmiǎosān pú tí guǒ
多罗三藐三菩提果。

fù cì shànnán zǐ yù míngwéi shí chù míng liù rù
“复次，善男子，欲名为识，触名六入，
shè míngwéishòu zēng míng wú míng zhǔ míng míng sè dǎo míngwéi ài
摄名为受，增名无明，主名名色，导名为爱，
shèng míngwéi qǔ shí míngwéi yǒu bì jìng míngshēng lǎo bìng
胜名为取，实名为有，毕竟²⁸名生、老、病、
sǐ
死。”

jiā shè pú sà yán shì zūn gēnběn yīn zēng rú shì
迦叶菩萨言：“世尊！根本、因、增，如是
sān fǎ yún hé yǒu yì
三法云何有异？”

shànnán zǐ suǒ yángēnzhě jí shì chū fā yīn zhě jí
“善男子，所言根者，即是初发；因者，即
shì xiāng sì bú duàn zēngzhě jí shì mièxiāng sì yǐ néngshēngxiāng sì
是相似不断；增者，即是灭相似已能生相似。
fù cì shànnán zǐ gēn jí shì zuò yīn jí shì guǒ zēng jí kě yòng
复次，善男子，根即是作，因即是果，增即可用。
shànnán zǐ wèi lái zhī shì suī yǒuguǒbào yǐ wèishòu gù míng zhī
善男子，未来之世虽有果报，以未受故，名之

²⁷ 大正藏：即是；永乐北藏及龙藏：即

²⁸ 大正藏：毕竟者；永乐北藏及龙藏：毕竟

wéi yīn jí qí shòu shí shì míngwéizēng fù cì shànnán zǐ
为因；及其受时，是名为增。复次，善男子，
gēn jí shì qiú dé jí shì yīn yòng jí shì zēng shànnán zǐ shì
根即是求，得即是因，用即是增。善男子，是
jīngzhōng gēn jí shì jiàndào yīn jí shì xiū dào zēng jí shì wú
经中，根即是见道，因即是²⁹修道，增³⁰即是无
xué dào yě fù cì shànnán zǐ gēn jí zhèng yīn yīn jí fāngbiàn
学道也。复次，善男子，根即正因，因即方便
yīn cóng shì èr yīn huò dé guǒ bào míngwéizēngzhǎng
因，从是二³¹因获得果报，名为增长。”

jiā shè pú sà yán shì zūn rú fó suǒ shuō bì jìng zhě jí
迦叶菩萨言：“世尊！如佛所说，毕竟者即
shì niè pán rú shì niè pán yún hé kě dé
是涅槃，如是涅槃云何可得？”

shànnán zǐ ruò pú sà mó hē sà ruò bǐ qiū bǐ qiū
“善男子，若菩萨摩诃萨、若比丘³²、比丘
ní yōu pó sè yōu pó yí néng xiū shí xiǎng dāng zhī shì rén néng dé
尼、优婆塞、优婆夷能修十想，当知是人能得
niè pán yún hé wéi shí yī zhě wú cháng xiǎng èr zhě kǔ xiǎng
涅槃。云何为十？一者，无常想；二者，苦想；
sān zhě wú wǒ xiǎng sì zhě yàn lí shí xiǎng wǔ zhě yī qiè
三者，无我想；四者，厌离食想；五者，一切
shì jiān bù kě lè xiǎng liù zhě sǐ xiǎng qī zhě duō guò zuì xiǎng
世间不可乐想；六者，死想；七者，多过罪想；
bā zhě lí jiě tuō xiǎng jiǔ zhě miè xiǎng shí zhě wú ài xiǎng
八者，离解脱想³³；九者，灭想；十者，无爱想。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà bǐ qiū bǐ qiū ní yōu pó sè
善男子，菩萨摩诃萨、比丘、比丘尼、优婆塞、
yōu pó yí xiū xí rú shì shí zhǒng xiǎng zhě shì rén bì jìng dìng dé niè
优婆夷修习如是十种想者，是人毕竟定得涅
pán bù suí tā xīn zì néng fēn bié shàn bù shàn děng shì míng zhēn
槃，不随他心，自能分别善、不善等，是名真

²⁹ 大正藏：即；永乐北藏及龙藏：即是

³⁰ 大正藏：增者；永乐北藏及龙藏：增

³¹ 大正藏：二；永乐北藏及龙藏：正；校勘：二

³² 大正藏：比丘；永乐北藏及龙藏：若比丘

³³ 大正藏：离想；永乐北藏及龙藏：离解脱想

shí chēng bǐ qiū yì nǎi zhì dé chēngyōu pó yí yì
实称比丘义乃至得称优婆夷义。”

jiā shè pú sà yán shì zūn yún hé míngwéi pú sà nǎi zhì yōu
迦叶菩萨言：“世尊！云何名为菩萨乃至优
pó yí děng xiū wú chángxiǎng
婆夷等修无常想？”

shànnán zǐ pú sà èr zhǒng yī chū fā xīn èr
“善男子，菩萨二种：一、初发心；二、
yǐ xíngdào wú chángxiǎngzhě yì fù èr zhǒng yī cū èr
已行道。无常想者亦复二种：一、粗；二、
xì chū xīn pú sà guān wú chángxiǎng shí zuò shì sī wéi shì jiān zhī
细。初心菩萨观无常想时作是思惟：‘世间之
wù fán yǒu èr zhǒng yī nèi èr wài rú shì nèi wù wú cháng
物凡有二种：一、内；二、外。如是内物无常
biàn yì wǒ jiàn shēng shí xiǎo shí dà shí zhuàng shí lǎo shí
变异，我见生时、小时、大时、壮时、老时、
sǐ shí shì zhū shí jié gè gè bù tóng shì gù dāng zhī nèi wù wú
死时，是诸时节各各不同，是故当知内物无
cháng fù zuò shì niàn wǒ jiàn zhòng shēng huò yǒu féi xiān jù zú
常。’复作是念：‘我见众生或有肥鲜，具足
sè lì qù lái jìn zhǐ zì zài wú ài³⁴ huò jiàn bìng kǔ sè lì
色力，去来、进止自在无阂³⁴；或见病苦，色力
huǐ cuì yán mào léi sǔn bù dé zì zài huò jiàn cái fù kù zàng yíng yì
毁悴，颜貌羸损，不得自在；或见财富库藏盈溢；
huò jiàn pín qióng chù shì sī fá huò jiàn chéng jiù wú liàng gōng dé huò
或见贫穷触事斯乏；或见成就无量功德；或
jiàn jù zú wú liàng è fǎ shì gù dìng zhī nèi fǎ wú cháng fù guān
见具足无量恶法。是故定知内法无常。’复观
wài fǎ zǐ shí yá³⁵ shí jīng shí yè shí huā shí guǒ shí
外法：‘子时、芽³⁵时、茎时、叶时、华时、果时，
rú shì zhū shí gè gè bù tóng rú shì wài fǎ huò yǒu jù zú huò bù jù
如是诸时各各不同。如是外法或有具足、或不具
zú shì gù dāng zhī yī qiè wài wù dìng shì wú cháng jì guān jiàn fǎ
足，是故当知一切外物定是无常。’既观见法
shì wú cháng yǐ fù guān wén fǎ wǒ wén zhū tiān jù zú chéng jiù jí
是无常已，复观闻法：‘我闻诸天具足成就极

³⁴ 大正藏：碍

³⁵ 大正藏：牙

miào kuài lè shéntōng zì zài yì yǒu wǔ xiàng shì gù dāng zhī jí shì
妙快乐，神通自在，亦有五相。是故当知即是
wú cháng fù wén jié chū yǒu zhū zhòng shēng gè gè jù zú shàng miào
无常。复闻劫初有诸众生各各具足上妙
gōng dé shēng guāng zì zhào bù jiǎ rì yuè wú cháng lì gù guāng
功德，身光自照，不假日月，无常力故，光
miè dé sǔn fù wén xī yǒu zhuàn lún shèng wáng tǒng sì tiān xià chéng jiù
灭德损。复闻昔有转轮圣王统四天下，成就
qī bǎo dé dà zì zài ér bù néng huài wú cháng zhī xiàng fù guān
七宝，得大自在，而不能坏无常之相。’复观
dà dì wǎng xī zhī shí ān chǔ bù zhì wú liàng zhòng shēng jiān wú
大地：‘往昔之时，安处布置无量众生，间无
kòng chù rú chē lún xǔ jù zú shēng zhǎng yī qiè miào yào cóng lín
空处如车轮许，具足生长一切妙药，丛林、
shù mù guǒ shí zī mào zhòng shēng bó fú jīn cǐ dà dì wú fù
树木、果实滋茂；众生薄福，今³⁶此大地无复
shì lì suǒ shēng zhī wù suì chéng xū hào shì gù dāng zhī nèi wài
势力，所生之物遂成虚耗。是故当知，内外
zhī fǎ yī qiè wú cháng shì zé míng wéi cū wú cháng yě
之法一切无常。’是则名为粗无常也。

jì guān cū yǐ cì guān xì zhě yún hé míng xì pú sà
“既观粗已，次观细者。云何名细？菩萨
mó hē sà guān yú yī qiè nèi wài zhī wù nǎi zhì wēi chén zài wèi lái shí
摩诃萨观于一切内外之物乃至微尘，在未来时
yǐ shì wú cháng hé yǐ gù jù zú chéng jiù pò huài xiàng gù ruò
已是无常。何以故？具足成就破坏相故。若
wèi lái sè fēi wú cháng zhě bù dé yán sè yǒu shí shí chā bié yún hé
未来色非无常者，不得言色有十时差别。云何
wéi shí yī zhě mó shí èr zhě pào shí sān zhě pào shí
为十？一者，膜时；二者，泡时；三者，疱³⁷时；
sì zhě ròu tuán shí wǔ zhě zhī shí liù zhě yīng hái shí
四者，肉团时；五者，肢³⁸时；六者，婴孩时；
qī zhě tóng zǐ shí bā zhě shào nián shí jiǔ zhě shèng zhuàng
七者，童子时；八者，少年时；九者，盛壮

³⁶ 大正藏：令

³⁷ 大正藏：胞

³⁸ 大正藏：肢

shí shí zhě shuāilǎo shí pú sà guānmó ruò fēi wú cháng bù
时；十者，衰老时。菩萨观膜：若非无常，不
yīng zhì pào³⁹ nǎi zhì shèngzhuàng fēi wú chángzhě zhōng bú zhì lǎo
应至泡³⁹；乃至盛壮，非无常者，终不至老。
ruò shì zhū shí fēi niànniànmiè zhōng bú jiànzhǎng yīngdāng yī shí chéng
若是诸时非念念灭，终不渐长，应当一时成
zhǎng jù zú wú⁴⁰ shì shì gù shì gù dāng zhī dìngyǒuniànniànwēi xì
长具足。无⁴⁰是事故，是故当知定有念念微细
wú cháng fù jiànyǒurén zhūgēn jù zú yán sè wěi yè fù⁴¹ jiàn kū
无常。复见有人诸根具足，颜色晬晬，复⁴¹见枯
cuì fù zuò shì niàn shì rén dìngyǒuniànniàn wú cháng fù guān sì
悴，复作是念：‘是人定有念念无常。’复观四
dà jí sì wēi yí fù guān nèi wài gè èr kǔ yīn jī kě hán rè
大及四威仪，复观内外，各二苦因，饥渴寒热。
fù guān shì sì ruò wú niànniàn wēi xì wú cháng yì bù dé shuō rú shì
复观是四，若无念念微细无常，亦不得说如是
sì kǔ ruò yǒu pú sà néng zuò shì niàn shì míng pú sà guān xì wú
四苦。若有菩萨能作是念，是名菩萨观细无
cháng
常。

rú nèi wài sè xīn fǎ yì ěr hé yǐ gù xíng liù chù
“如内、外色，心法亦尔。何以故？行六处
gù xíng liù chù shí huòshēng xǐ xīn huòshēngchēn xīn huòshēng
故。行六处时，或生喜心，或生瞋⁴²心、或生
ài xīn huòshēngtān xīn zhǎnzhuǎn yì shēng bù dé yī zhǒng
爱心、或生贪⁴³心，展转异生，不得一种。
shì gù dāng zhī yī qiè sè fǎ jí fēi sè fǎ xī shì wú cháng
是故当知，一切色法及非色法悉是无常。

shànnán zǐ pú sà ruò néng yú yī niànzhōngjiàn yī qiè fǎ
“善男子，菩萨若能于一念中见一切法
shēngmiè wú cháng shì míng pú sà jù wú chángxiǎng shànnán zǐ
生灭无常，是名菩萨具无常想。善男子，

³⁹ 大正藏：胞

⁴⁰ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：以；校勘：无

⁴¹ 大正藏：后

⁴² 大正藏：瞋；永乐北藏及龙藏：颠；校勘：瞋

⁴³ 大正藏：念

zhì zhě xiū xí wú chángxiǎng yǐ yuǎn lí chángmàn chángdào xiǎng
智者修习无常想已，远离常慢、常倒、想
dào
倒。

cì xiū kǔ xiǎng hé yīn yuán gù yǒu rú shì kǔ shēn zhī shì
“次修苦想。何因缘故有如是苦？深知是

kǔ yīn yú wú cháng yīn wú cháng gù shòushēng lǎo bìng sǐ
苦因于无常，因无常故，受生、老、病、死。

shēng lǎo bìng sǐ yīn yuán gù míngwéi wú cháng wú cháng yīn
生、老、病、死因缘故，名为无常。无常因

yuán gù shòu nèi wài kǔ jī kě hán rè biān dǎ mà rǔ rú shì
缘故，受内外苦。饥渴寒热，鞭打骂辱，如是

děng kǔ jiē yīn wú cháng fù cì zhì zhěshēnguān cǐ shēn jí wú cháng
等苦皆因无常。复次，智者深观此身即无常

qì shì qì jí kǔ yǐ qì kǔ gù suǒshòuchéng fǎ yì fù shì kǔ
器，是器即苦，以器苦故，所受盛法亦复是苦。

shànnán zǐ zhì zhě fù guān shēng jí shì kǔ miè jí
“善男子，智者复观：‘生即是苦，灭即

shì kǔ kǔ shēngmiè gù jí shì wú cháng fēi wǒ wǒ suǒ xiū
是苦，苦生灭故，即是无常，非我、我所，修

wú wǒ xiǎng zhì zhě fù guān kǔ jí wú cháng wú cháng jí kǔ
无我想。’智者复观：‘苦即无常，无常即苦。

ruò kǔ wú cháng zhì zhě yún hé shuō yán yǒu wǒ kǔ fēi shì wǒ wú
若苦无常，智者云何说言有我？苦非是我，无

cháng yì ěr rú shì wǔ yīn yì kǔ wú cháng zhòngshēng yún hé shuō
常亦尔。如是五阴亦苦、无常，众生云何说

yán yǒu wǒ fù cì guān yī qiè fǎ yǒu yì hé hé bù cóng yī
言有我？’复次，观一切法有异和合，不从一

hé hé shēng yī qiè fǎ yì fēi yī fǎ shì yī qiè hé hé guǒ yī qiè hé
和合生一切法，亦非一法是一切和合果。一切和

hé jiē wú zì xìng yì wú yī xìng yì wú yì xìng yì wú wù xìng
合皆无自性，亦无一性，亦无异性，亦无物性，

yì wú zì zài zhū fǎ ruò yǒu rú shì děngxiàng zhì zhě yún hé shuō yán
亦无自在。诸法若有如是等相，智者云何说言

yǒu wǒ fù zuò shì niàn yī qiè fǎ zhōng wú yǒu yī fǎ néng wéi zuò
有我？复作是念：‘一切法中，无有一法能为作

zhě ruò shǐ yī fǎ bù néng zuò zhě zhòng fǎ hé hé yì bù néng zuò
者。若使一法不能作者，众法和合亦不能作。

yī qiè zhū fǎ xìngzhōng bù néng dú shēng dú miè hé hé gù miè hé hé
一切诸法性终不能独生独灭，和合故灭，和合
gù shēng shì fǎ shēng yǐ zhòngshēngdàoxiǎng yán shì hé hé
故生。是法生已，众生倒想，言是和合，
cóng hé hé shēng zhòngshēngxiǎngdào wú yǒuzhēn shí yún hé ér
从和合生。众生想倒，无有真实，云何而
yǒuzhēn shí wǒ yé shì gù zhì zhěguān yú wú wǒ yòu fù dì guān
有真实我耶？’是故智者观于无我。又复谛观：
hé yīn yuán gù zhòngshēngshuō wǒ shì wǒ ruò yǒu yīng yī yīng
‘何因缘故众生说我？是我若有，应一？应
duō wǒ ruò yī zhě yún hé ér yǒuchà lì pó luó mén pí shè
多？我若一者，云何而有刹利、婆罗门、毗舍、
shǒu tuó rén tiān dì yù è guǐ chùshēng dà xiǎo
首陀、人、天、地狱、饿鬼、畜生、大、小、
lǎo zhuàng shì gù zhī wǒ fēi shì yī yě wǒ ruò duōzhě yún hé
老、壮？是故知我非是一也。我若多者，云何
shuō yán zhòngshēng wǒ zhě shì yī shì biàn wú yǒubiān jì ruò yī
说言众生我者是一、是遍，无有边际？若一
ruò duō èr jù wú wǒ
若多，二俱无我。’

zhì zhě rú shì guān wú wǒ yǐ cì fù guān yú yàn lí shí xiǎng
“智者如是观无我已，次复观于厌离食想，
zuò shì niànyán ruò yī qiè fǎ wú cháng kǔ kōng wú wǒ⁴⁴
作是念言：‘若一切法无常、苦、空、无我’，
yún hé wèi shí qǐ shēn kǒu yì sānzhǒng è yè ruò yǒuzhòngshēng
云何为食起身、口、意三种恶业？若有众生
wèi tān shí gù qǐ shēn kǒu yì sānzhǒng è yè suǒ dé cái wù zhòng
为贪食故起身、口、意三种恶业，所得财物众
jiē gòng zhī hòushòu kǔ guǒ wú gòng fēn zhě
皆共之，后受苦果无共分者。’

shànnán zǐ zhì zhě fù guān yī qiè zhòngshēngwèi yǐn shí
“善男子，智者复观：‘一切众生为饮食
gù shēn xīn shòu kǔ ruò cóngzhòng kǔ ér dé shí zhě wǒ dāng yún
故身、心受苦，若从众苦而得食者，我当云
hé yú shí shí zhōng ér shēng tānzhù shì gù yú shí bù shēng tān xīn
何于是食中而生贪著？’是故于食不生贪心。

⁴⁴ 大正藏：空、无我；永乐北藏及龙藏：无我；校勘：空、无我

fù cì zhì zhě dāng guān yīn yú yǐn shí shēn dé zēng
“复次，智者当观：‘因于饮食，身得增
zhǎng wǒ jīn chū jiā shòu jiè xiū dào wèi yù shě shēn jīn tān cǐ
长。我今出家，受戒修道，为欲舍身，今贪此
shí yún hé dāng dé shě cǐ shēn yé rú shì guān yǐ suī fù shòu
食，云何当得舍此身耶？’如是观已，虽复受
shí yóu rú kuàng yě shí qí zǐ ròu qí xīn yàn è dōu bù gān lè
食，犹如旷野食其子肉，其心厌恶，都不甘乐。
shēnguāntuán shí yǒu rú shì guò cì guān chù shí rú bèi bō niú wéi
深观抔食有如是过，次观触食，如被剥牛，为
wú liàng chóng zhī suǒ shà shí cì guān sī shí rú dà huǒ jù shí shí
无量虫之所啖食。次观思食，如大火聚。识食
yóu rú sān bǎi zuǎn máo
犹如三百躡⁴⁵矛。

zhì zhě rú shì guān sì shí yǐ yú shí zhōng bù shēng tān lè
“智者⁴⁶如是观四食已，于食终不生贪乐
xiǎng ruò yóu shēng tān dāng guān bú jìng hé yǐ gù wèi lí tān
想。若犹生贪，当观不净。何以故？为离贪
47 ài gù yú yī qiè shí shàn néng fēn bié bú jìng zhī xiǎng suí zhū bú
爱故。于一切食，善能分别不净之想，随诸不
jìng lìng yǔ xiāng sì rú shì guān yǐ ruò dé hǎo shí jí yǐ è shí
净令与相似。如是观已，若得好食及以恶食，
shòu shí yóu rú tú yōng chuāng yào zhōng bù shēng yú tān ài zhī xīn
受时犹如涂疮创⁴⁸药，终不生于贪爱之心。
shàn nán zǐ zhì zhě ruò néng rú shì guān zhě shì míng chéng jiù yàn lí
善男子，智者若能如是观者，是名成就厌离
shí xiǎng
食想。”

jiā shè pú sà yán shì zūn zhì zhě guān shí zuò bú jìng xiǎng
迦叶菩萨言：“世尊！智者观食作不净想，
wéi shì shí guān xū jiě guān yé ruò shì shí guān suǒ guān zhī shí
为是实观？虚解观耶？若是实观，所观之食
shí fēi bú jìng ruò shì xū jiě shì fǎ yún hé míng wéi shàn xiǎng
实非不净；若是虚解，是法云何名为善想？”

⁴⁵ 大正藏：钻

⁴⁶ 大正藏：善男子，智者；永乐北藏及龙藏：智者

⁴⁷ 大正藏：食

⁴⁸ 大正藏：疮

fó yán shànnán zǐ rú shì xiǎng zhě yì shì shí guān
佛言：“善男子，如是想⁴⁹者，亦是实观，
yì shì xū jiě néng huài tān shí gù míng wéi shí fēi chóng jiàn chóng
亦是虚解。能坏贪食，故名为实；非虫见虫，
gù míng xū jiě shànnán zǐ yī qiè yǒu lòu jiē míng wéi xū yì néng
故名虚解。善男子，一切有漏皆名为虚，亦能
dé shí
得实。

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū fā xīn qǐ shí yù zuò shì niàn
“善男子，若有比丘发心乞食，预作是念：
wǒ dāng qǐ shí yuàn dé hǎo zhě mò dé cū è yuàn bì duō dé
‘我当乞食，愿得好者，莫得粗恶；愿必多得，
mò lìng xiǎn shǎo yì yuàn sù dé mò lìng chí wǎn rú shì bǐ qiū
莫令鲜⁵⁰少；亦愿速得，莫令迟晚。’如是比丘
bù míng yú shí dé yàn lí xiǎng suǒ xiū shàn fǎ rì yè shuāi hào bù shàn
不名于食得厌离想，所修善法日夜衰耗，不善
zhī fǎ jiàn dāng zēng zhǎng shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū yù qǐ shí shí xiān
之法渐当增长。善男子，若有比丘欲乞食时先
dāng yuàn yán lìng zhū qǐ zhě xī dé bǎo mǎn qí shī shí zhě dé wú
当愿言：‘令诸乞者悉得饱满，其施食者得无
liàng fú wǒ ruò dé shí wèi liáo dú shēn xiū xí shàn fǎ lì yì
量福。我若得食，为疗毒身，修习善法，利益
shī zhǔ zuò shì yuàn shí suǒ xiū shàn fǎ rì yè zēng zhǎng bù shàn
施主。’作是愿时，所修善法日夜增长，不善
zhī fǎ jiàn dāng xiāo miè shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū néng rú shì xiū
之法渐当消灭。善男子，若有比丘能如是修，
dāng zhī shì rén bù kōng shí yú guó zhōng xìn shī
当知是人空食于国中信施。

shànnán zǐ zhì zhě jù zú rú shì sì xiǎng néng xiū shì jiān
“善男子，智者具足如是四想，能修世间
bù kě lè xiǎng zuò shì niàn yán yī qiè shì jiān wú chù bù yǒu shēng
不可乐想，作是念言：‘一切世间无处不有生、
lǎo bìng sǐ ér wǒ cǐ shēn wú chù bù shēng ruò shì jiān zhōng wú
老、病、死，而我此身无处不生。若世间中无
yǒu yī chù dāng dé lí yú shēng lǎo bìng sǐ wǒ dāng yún hé lè
有一处当得离于生、老、病、死，我当云何乐

⁴⁹ 大正藏：观

⁵⁰ 大正藏：眇

yú shì jiān yī qiè shì jiān wú yǒu jìn dé ér bù tuì shī shì gù shì jiān
于世间？一切世间无有进得而不退失，是故世间
dìng shì wú cháng ruò shì wú cháng yún hé zhì rén ér lè yú shì yī
定是无常。若是无常，云何智人而乐于世？一
yī zhòngshēng zhōubiàn jīng lì yī qiè shì jiān jù shòu kǔ lè suī
一众生，周遍经历一切世间，具受苦乐，虽
fù dé shòu fàn tiān zhī shēn nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng tiān mìng zhōng
复得受梵天身，乃至非想非非想天，命终
huánduò sān è dào zhōng suī wéi sì wáng nǎi zhì tā huà zì zài tiān
还堕三恶道中。虽为四王，乃至他化自在天
shēn mìng zhōng shēng yú chù shēng dào zhōng huò wéi shī zǐ hǔ
身，命终生于畜生道中，或为师子、虎、
sì chái láng xiàng mǎ niú lú cì guān zhuàn lún shèng
兕、豺、狼、象、马、牛、驴。’次观转轮圣
wáng⁵¹ tǒng sì tiān xià háo guì zì zài fú jìn pín kùn yī shí bù
王⁵¹，统四天下，豪贵自在，福尽贫困，衣食不
gōng zhì zhě shēng guān rú shì shì yǐ shēng yú shì jiān bù kě lè xiǎng
供。智者深观如是事已，生于世间不可乐想。

zhì zhě fù guān shì jiān yǒu fǎ suǒ wèi shè zhái yī fú
“智者复观：‘世间有法，所谓舍宅、衣服、
yǐn shí wò jù yī yào xiāng huā yīng luò zhǒng zhǒng jì yuè
饮食、卧具、医药、香华、璎珞、种种妓乐、
cái wù bǎo huò rú shì děng shì jiē wéi lí kǔ rú⁵² shì děng wù
财物、宝货，如是等事皆为离苦。如⁵²是等物，
tǐ jí shì kǔ yún hé yǐ kǔ yù lí yú kǔ shàn nán zǐ zhì zhě
体即是苦，云何以苦欲离于苦？’善男子，智者
rú shì guān yǐ yú shì jiān wù bù shēng ài lè ér zuò lè xiǎng
如是观已，于世间物不生爱乐而作乐想。

shàn nán zǐ pì rú yǒu rén shēn yīng zhòng bìng suī yǒu zhǒng
“善男子，譬如有人，身婴重病，虽有种
zhǒng yīn yuè chāng jì huā xiāng⁵³ yīng luò zhōng bù yú zhōng shēng
种音乐、倡妓、香华⁵³、璎珞，终不于中生
tān ài lè zhì zhě guān yǐ yì fù rú shì
贪爱乐；智者观已，亦复如是。

⁵¹ 大正藏：转轮圣王之身；永乐北藏及龙藏：转轮圣王

⁵² 大正藏：而

⁵³ 大正藏：香华

shànnán zǐ zhì zhěshēnguān yī qiè shì jiān fēi guī yī chù
“善男子，智者深观：‘一切世间非归依处、
fēi jiě tuō chù fēi jì jìng chù fēi kě ài chù fēi bǐ àn chù fēi
非解脱处、非寂静处、非可爱处、非彼岸处、非
shì cháng lè wǒ jìng zhī fǎ ruò wǒ tān lè rú shì shì jiān wǒ dāng yún
是常乐我净之法，若我贪乐如是世间，我当云
hé dé lí shì fǎ rú rén bù lè chǔ àn ér qiú guāng míng huán fù
何得离是法？如人不乐处暗而求光明，还复
guī àn àn jí shì jiān míng jí chū shì ruò wǒ lè shì zēngzhǎng
归暗，暗即世间，明即出世。若我乐世，增长
hēi àn yuǎn lí guāng míng àn jí wú míng guāng jí zhì míng shì
黑暗，远离光明，暗即无明，光即智明，是
zhì míng yīn jí shì shì jiān bù kě lè xiǎng yī qiè tān jié suī shì xì fù
智明因即是世间不可乐想。一切贪结虽是系缚，
rán wǒ jīn zhě tān yú zhì míng bù tān shì jiān zhì zhěshēnguān rú shì
然我今者贪于智明，不贪世间。’智者深观如是
fǎ yǐ jù zú shì jiān bù kě lè xiǎng
法已，具足世间不可乐想。

shànnán zǐ yǒu zhì zhī rén yǐ xiū shì jiān bù kě lè xiǎng
“善男子，有智之人已修世间不可乐想，
cì xiū sǐ xiǎng guān shì shòumìng cháng wéi wú liàng yuàn chóu suǒ rào
次修死想。观是寿命常为无量怨讎所绕，
niànniàn sǔn jiǎn wú yǒuzēngzhǎng yóushānbào shuǐ bù dé tíng zhù
念念损减，无有增长。犹山暴⁵⁴水不得停住，
yì rú zhāo lù shì bù jiǔ tíng rú qiú qù shì bù bù jìn sǐ rú qiān niú
亦如朝露势不久停，如囚趣市步步近死，如牵牛
yáng yì yú tú suǒ
羊诣于屠所。”

jiā shè pú sà yán shì zūn yún hé zhì zhě guān niànniàn miè
迦叶菩萨言：“世尊！云何智者观念念灭？”

shànnán zǐ pì rú sì rén jiē shàn shè shù jù zài yī chù
“善男子，譬如四人，皆善射术，聚在一处，
gè shè yī fāng jù zuò shì niàn wǒ děng sì jiàn jù fā jù duò
各射一方，俱作是念：‘我等四箭俱发俱堕。’
fù yǒu yī rén zuò shì niàn yán rú shì sì jiàn jí qí wèi duò wǒ néng
复有一人作是念言：‘如是四箭及其未堕，我能

⁵⁴ 大正藏：瀑

yī shí yǐ shǒu jiē qǔ shànnán zǐ rú shì zhī rén kě shuō jí fǒu
一时以手接取。’善男子，如是之人可说疾不？”

jiā shè pú sà yán rú shì shì zūn
迦叶菩萨言：“如是。世尊！”

fó yán shànnán zǐ dì xíng guǐ jí fù sù shì rén yǒu fēi
佛言：“善男子，地行鬼疾复速是人，有飞

xíng guǐ fù sù dì xíng sì tiānwáng jí fù sù fēi xíng rì yuè shén tiān
行鬼复速地行，四天王疾复速飞行，日月神天

fù sù sì wáng xíngjiān jí tiān fù sù rì yuè zhòngshēngshòumìng fù
复速四王，行坚疾天复速日月，众生寿命复

sù jiān jí shànnán zǐ yī xī yī shùn zhòngshēngshòumìng sì bǎi
速坚疾。善男子，一息一瞬，众生寿命四百

shēngmiè zhì zhě ruò néng guānmìng rú shì shì míng néng guānniànniàn
生灭。智者若能观命如是，是名能观念念

miè yě
灭也。

shànnán zǐ zhì zhě guānmìng xì shǔ sǐ wáng wǒ ruò néng
“善男子，智者观命系属死王：‘我若能

lí rú shì sǐ wáng zé dé yǒngduàn wú chángshòumìng fù cì
离如是死王，则得永断无常寿命。’复次，

zhì zhě guān shì shòumìng yóu rú hé àn lín jùn dà shù yì rú yǒu rén
智者观是寿命，犹如河岸临峻大树、亦如有人

zuò dà nì zuì jí qí shòu lù wú lián mǐn zhě rú shī zǐ wáng dà jī
作大逆罪及其受戮无怜悯⁵⁵者，如师子王大饥

kùn shí yì rú dú shé xī huǒ fēng shí yóu rú kě mǎ hù xī shuǐ shí
困时，亦如毒蛇吸火⁵⁶风时，犹如渴马护惜水时，

rú dà è guǐ chēn huì fā shí zhòngshēng sǐ wáng yì fù rú shì shàn
如大恶鬼瞋恚发时，众生死王亦复如是。善

nán zǐ zhì zhě ruò néng zuò rú shì guān shì zé míng wéi xiū xí sǐ xiǎng
男子，智者若能作如是观，是则名为修习死想。

shànnán zǐ zhì zhě fù guān wǒ jīn chū jiā shè dé shòu
“善男子，智者复观：‘我今出家，设得寿

mìng qī rì qī yè wǒ dāng yú zhōngjīng qín xiū dào hù chí jìn jiè
命七日七夜，我当于中精勤修道，护持禁戒，

shuō fǎ jiàohuà lì yì zhòngshēng shì míng zhì zhě xiū yú sǐ xiǎng
说法教化，利益众生。’是名智者修于死想。

⁵⁵ 大正藏：惜

⁵⁶ 大正藏：大

fù yǐ qī rì qī yè wéiduō ruò dé liù rì wǔ rì sì rì sān
复以七日七夜为多：‘若得六日、五日、四日、三
rì èr rì yī rì yī shí nǎi zhì chū xī rù xī zhī qǐng wǒ
日、二日、一日、一时、乃至出息入息之顷，我
dāng yú zhōng jīng qín xiū dào hù chí jìn jiè shuō fǎ jiàohuà lì yì
当于中精勤修道，护持禁戒，说法教化，利益
zhòngshēng shì míng zhì zhěshàn xiū sǐ xiǎng
众 生。’ 是名智者善修死想。

zhì zhě jù zú rú shàng liù xiǎng jí qī xiǎng yīn hé děng
“智者具足如上六想，即七想因。何等
míng qī yī zhě cháng xiū xiǎng èr zhě lè xiū xiǎng sān zhě
名七？一者，常修想；二者，乐修想；三者，
wú chēnxiǎng sì zhě wú dù xiǎng wǔ zhě shànyuànxiǎng liù
无瞋想；四者，无妬想；五者，善愿想；六
zhě wú mànxiǎng qī zhě sān mèi zì zài xiǎng shànnán zǐ ruò
者，无慢想；七者，三昧自在想。善男子，若
yǒu bǐ qiū jù shì qī xiǎng shì míngshā mén míng pó luó mén shì
有比丘具是⁵⁷七想，是名沙门、名婆罗门、是
míng jì jìng shì míngjìng jié shì míng jiě tuō shì míng zhì zhě shì
名寂静、是名净洁、是名解脱、是名智者、是
míngzhèngjiàn míngdào bǐ àn míng dà yī wáng shì dà shāngzhǔ
名正见、名到彼岸、名大医王、是大商主、
shì míngshàn jiě rú lái mì mì yì zhī zhū fó qī zhǒng zhī yǔ míngzhèng
是名善解如来秘密，亦知诸佛七种之语名正
jiàn zhī duàn qī zhǒng yǔ zhōngsuǒshēng yí wǎng
见知，断七种语中所生疑网。

shànnán zǐ ruò rén jù zú rú shàng liù xiǎng dāng zhī shì rén
“善男子，若人具足如上六想，当知是人
néng hē sān jiè yuǎn lí sān jiè mièchúsān jiè yú sān jiè zhōng bù
能呵三界，远离三界，灭除三界，于三界中不
shēng ài zhuó shì míng zhì zhě jù zú shí xiǎng ruò yǒu bǐ qiū jù zú⁵⁸
生爱著，是名智者具足十想。若有比丘具足⁵⁸
shí xiǎng zé⁵⁹ dé chēng kě shā mén zhī xiàng
十想，则⁵⁹得称可沙门之相。”

⁵⁷ 大正藏：足

⁵⁸ 大正藏：是

⁵⁹ 大正藏：即

ěr shí jiā shè pú sà jí yú fó qián yǐ jì zàn fó
尔时，迦叶菩萨即于佛前，以偈赞佛：

lián mǐn shì jiān dà yī wáng shēn jí zhì huì jù jì jìng
怜悯世间大医王 身及智慧俱寂静

wú wǒ fǎ zhōng yǒu zhēn wǒ shì gù jìng lǐ wú shàng zūn
无我法中有真我 是故敬礼无上尊

fā xīn bì jìng èr bù bié rú shì èr xīn xiān xīn nán
发心毕竟二不别 如是二心先心难

zì wèi dé dù xiān dù tā shì gù wǒ lǐ chū fā xīn
自未得度先度他 是故我礼初发心

chū fā xīn⁶⁰ wéi rén tiān shī shèngchūshēngwén jí yuánjué
初发心⁶⁰为人天师 胜出声闻及缘觉

rú shì fā xīn guò sān jiè shì gù dé míng zuì wú shàng
如是发心过三界 是故得名最无上

shì jiù yào qiú rán hòu dé rú lái wú qǐng ér wéi guī⁶¹
世救要求然后得 如来无请而为归⁶¹

fó suí shì jiān rú dú zǐ shì gù dé míng dà bēi niú
佛随世间如犢子 是故得名大悲牛

rú lái gōng dé mǎn shí fāng fán xià wú zhì bù néng zàn
如来功德满十方 凡下无智不能赞

wǒ jīn zàn tàn cí bēi xīn wèi bào shēn kǒu èr zhǒng yè
我今赞叹慈悲心 为报身口二种业

shì jiān cháng lè zì lì yì rú lái zhōng bù wéi shì shì
世间常乐自利益 如来终不为是事

néng duàn zhòng shēng shì guǒ bào shì gù wǒ lǐ zì tā lì⁶²
能断众生世果报 是故我礼自他利⁶²

shì jiān zhú qīn zuò yì hòu rú lái lì yì wú yuàn qīn
世间逐亲作益厚 如来利益无怨亲

fó wú shì xiǎng⁶³ rú shì rén shì gù qí xīn děng wú èr
佛无是想⁶³如世人 是故其心等无二

shì jiān shuō yì zuò yè yì rú lái rú shuō yè wú chā
世间说异作业异 如来如说业无差

fán suǒ xiū xíng duàn zhū xíng shì gù dé míng wéi rú lái
凡所修行断诸行 是故得名为如来

⁶⁰ 大正藏：已

⁶¹ 大正藏：师

⁶² 大正藏：和

⁶³ 大正藏：相

xiān yǐ liǎo zhī fán nǎo guò 先已了知烦恼过	shì xiàn chǔ zhī wèi zhòng shēng 示现处之为众生
jiǔ yú shì jiān dé jiě tuō 久于世间得解脱	lè chǔ shēng sǐ cí bēi gù 乐处生死慈悲故
suī xiàn tiān shēn jí rén shēn 虽现天身及人身	cí bēi suí zhú rú dú zǐ 慈悲随逐如犢子
rú lái jí shì zhòng shēng mǔ 如来即是众生母	cí xīn jí shì xiǎo dú zǐ 慈心即是小犢子
zì shēn shòu ⁶⁴ kǔ niàn zhòng shēng 自身受 ⁶⁴ 苦念众生	mǐn bēi niàn shí xīn bù huǐ 悯悲念时心不悔
lián mǐn xīn chéng bù jué kǔ 怜悯心盛不觉苦	gù wǒ qǐ shǒu bá kǔ zhě 故我稽首拔苦者
rú lái suī zuò wú liàng fú 如来虽作无量福	shēn kǒu yì yè héng qīng jìng 身口意业恒清净
cháng wèi zhòng shēng bú wèi jǐ 常为众生不为己	shì gù wǒ lǐ qīng jìng yè 是故我礼清净业
rú lái shòu kǔ bù jué kǔ 如来受苦不觉苦	jiàn zhòng shòu ⁶⁵ kǔ rú jǐ kǔ 见众受 ⁶⁵ 苦如己苦
suī wèi zhòng shēng chǔ dì yù 虽为众生处地狱	bù shēng kǔ xiǎng jí huǐ xīn 不生苦想及悔心
yī qiè zhòng shēng shòu yì kǔ 一切众生受异苦	xī shì rú lái yī rén kǔ 悉是如来一人苦
jué yǐ qí xīn zhuǎn jiān gù 觉已其心转坚固	gù néng qín xiū wú shàng dào 故能勤修无上道
fó jù yī wèi dà cí xīn 佛具一味大慈心	mǐn niàn zhòng shēng rú zǐ xiǎng 悯念众生如子想
zhòng shēng bù zhī fó néng jiù 众生不知佛能救	gù bàng rú lái jí fǎ sēng 故谤如来及法僧
shì jiān suī jù zhòng fán nǎo 世间虽具众烦恼	yì yǒu wú liàng zhū guò è 亦有无量诸过恶
rú shì zhòng jié jí zuì guò 如是众结及罪过	fó chū fā xīn yǐ néng huài 佛初发心已能坏
wéi yǒu zhū fó néng zàn fó 唯有诸佛能赞佛	chú fó wú néng zàn tàn zhě 除佛无能赞叹者
wǒ jīn wéi yī fǎ zàn 我今唯以一法赞	suǒ wèi cí xīn yóu shì jiān 所谓慈心游世间

⁶⁴ 大正藏：受众；永乐北藏及龙藏：身受

⁶⁵ 大正藏：生

rú lái cí shì⁶⁶ dà fǎ jù shì cí yì néng dù zhòngshēng
如 来 慈 是 大 法 聚 是 慈 亦 能 度 众 生
jí shì wú shàng zhēn jiě tuō jiě tuō jí shì dà niè pán
即 是 无 上 真 解 脱 解 脱 即 是 大 涅 槃

大般涅槃经卷第三十四

⁶⁶ 大正藏：是慈

dà bō niè pán jīng juàn dì sān shí wǔ
大般涅槃经卷第三十五

běiliángtiānzhu sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

jiāochén rú pǐn dì èr shí wǔ zhī yī
憍陈如品第二十五之一

ěr shí shì zūngào jiāochén rú sè shì wú cháng yīn miè shì
尔时，世尊告憍陈如：“色是无常，因灭是
sè huò dé jiě tuō cháng zhù zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì shì
色，获得解脱常住之色，受、想、行、识亦是
wú cháng yīn miè shì shí huò dé jiě tuō cháng zhù zhī shí
无常，因灭是识，获得解脱常住之识。

jiāochén rú sè jí shì kǔ yīn miè shì sè huò dé jiě tuō
“憍陈如，色即是苦，因灭是色，获得解脱
ān lè zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
安乐之色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè jí shì kōng yīn miè kōng sè huò dé jiě
“憍陈如，色即是空，因灭空色，获得解
tuō fēi kōng zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
脱非空之色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè shì wú wǒ yīn miè shì sè huò dé jiě tuō
“憍陈如，色是无我，因灭是色，获得解脱
zhēn wǒ zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
真我之色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè shì bú jìng yīn miè shì sè huò dé jiě tuō
“憍陈如，色是不净，因灭是色，获得解脱
qīng jìng zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
清净之色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè shì shēng lǎo bìng sǐ zhī xiàng yīn
“憍陈如，色是生、老、病、死之相，因
miè shì sè huò dé jiě tuō fēi shēng lǎo bìng sǐ xiàng zhī sè
灭是色，获得解脱非生、老、病、死相之色，

shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè shì wú míng yīn yīn miè shì sè huò dé
“憍陈如，色是无明因，因灭是色，获得
jiě tuō fēi wú míng yīn sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
解脱非无明因色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú nǎi zhì sè shì shēng yīn yīn miè shì sè huò
“憍陈如，乃至色是生因，因灭是色，获
dé jiě tuō fēi shēng yīn sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
得解脱非生因色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè zhě jí shì sì diāndǎo yīn yīn miè diāndǎo
“憍陈如，色者即是四颠倒因，因灭颠倒
67 sè huò dé jiě tuō fēi sì dào yīn sè shòu xiǎng xíng shí yì
色，获得解脱非四倒因色，受、想、行、识亦
fù rú shì
复如是。

jiāochén rú sè shì wú liàng è fǎ zhī yīn suǒ wèi nán nǚ
“憍陈如，色是无量恶法之因，所谓男女
68 děngshēn shí ài yù ài tānchēn jí dù è xīn qiān
等身、食爱、欲爱、贪瞋、嫉妬、恶心、慳
xīn tuán shí shí shí sī shí chù shí luǎnshēng tāi shēng
心、抔食、识食、思食、触食、卵生、胎生、
shī shēng huàshēng wǔ yù wǔ gài rú shì děng fǎ jiē yīn yú sè
湿生、化生、五欲、五盖，如是等法皆因于色，
yīn miè sè gù huò dé jiě tuō wú rú shì děng wú liàng è sè shòu
因灭色故，获得解脱无如是等无量恶色，受、
xiǎng xíng shí yì fù rú shì
想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè jí shì fù yīn miè fù sè huò dé jiě tuō
“憍陈如，色即是缚，因灭缚色，获得解脱
wú fù zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
无缚之色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè jí shì liú yīn miè liú sè huò dé jiě tuō
“憍陈如，色即是流，因灭流色，获得解脱
fēi liú zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
非流之色，受、想、行、识亦复如是。

67 大正藏：倒；永乐北藏及龙藏：颠倒

68 大正藏：女；永乐北藏及龙藏：子；校勘：女

jiāochén rú sè fēi guī yī yīn miè shì sè huò dé jiě tuō
“憍陈如，色非归依，因灭是色，获得解脱

guī yī zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
归依之色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè shì chuāngyóu yīn miè shì sè huò dé jiě
“憍陈如，色是疮疣，因灭是色，获得解

tuō wú chuāngyóu sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
脱无疮疣色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú sè fēi jì jìng yīn miè shì sè huò dé niè pán jì
“憍陈如，色非寂静，因灭是色获得涅槃寂

jìng zhī sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
静之色，受、想、行、识亦复如是。

jiāochén rú ruò yǒu rén néng rú shì zhī zhě shì míng shā mén
“憍陈如，若有人能如是知者，是名沙门，

míng pó luó mén jù zú shā mén pó luó mén fǎ
名婆罗门，具足沙门、婆罗门法。

jiāochén rú ruò lí fó fǎ wú yǒu shā mén jí ⁶⁹ pó luó mén
“憍陈如，若离佛法，无有沙门及⁶⁹婆罗门，

yì wú shā mén pó luó mén fǎ yī qiè wàidào xū jiǎ zhà chēng dōu
亦无沙门、婆罗门法。一切外道虚假诈称，都

wú shí xíng suī fù zuò xiàng yán yǒu shì èr shí wú shì chù hé yǐ
无实行，虽复作相，言有是二，实无是处。何以

gù ruò wú shā mén pó luó mén fǎ yún hé ér yán yǒu shā mén pó
故？若无沙门、婆罗门法，云何而言有沙门、婆

luó mén wǒ cháng yú cǐ dà zhòng zhī zhōng zuò shī zǐ hǒu rǔ děng
罗门？我常于此大众之中作师子吼，汝等

yì dāng zài dà zhòng zhōng zuò shī zǐ hǒu
亦当在大众中作师子吼。”

ěr shí wàidào yǒu wú liàng rén wén shì yǔ yǐ xīn shēng chēn è
尔时，外道有无量人闻是语已，心生瞋恶：

qú tán jīn shuō wǒ děng zhòng zhōng wú yǒu shā mén jí pó luó mén
“瞿昙今说我等众中，无有沙门及婆罗门，

yì wú shā mén pó luó mén fǎ wǒ dāng yún hé guǎng shè fāng biàn yǔ
亦无沙门、婆罗门法。我当云何广设方便语

qú tán yán wǒ děng zhòng zhōng yì yǒu shā mén yǒu shā mén fǎ yǒu
瞿昙言‘我等众中亦有沙门、有沙门法，有

⁶⁹ 大正藏：无

pó luó mén yǒu pó luó mén fǎ
婆罗门、有婆罗门法’？”

shí bǐ zhòngzhōng yǒu yī fàn zhì chàng rú shì yán zhū rén zhě
时彼众中，有一梵志唱如是言：“诸仁者，
qú tán zhī yán rú kuáng wú yì hé kě jiǎn jiào shì jiān kuáng rén huò
瞿昙之言如狂无异，何可捡校？世间狂人或
gē huò wǔ huò kū huò xiào huò mà huò zàn yú yuàn qīn suǒ
歌、或舞、或哭、或笑、或骂、或赞，于怨亲所
bù néng fēn bié shā mén qú tán yì fù rú shì huò shuō wǒ shēng jìng fàn
不能分别。沙门瞿昙亦复如是，或说我生净饭
wáng jiā huò yán bù shēng huò shuō shēng yǐ xíng zhì qī bù huò shuō
王家，或言不生；或说生已行至七步，或说
bù xíng huò shuō cóng xiǎo xí xué shì shì huò shuō wǒ shì yī qiè zhì rén
不行；或说从小习学世事，或说我是一切智人；
huò shí chǔ gōng shòu lè shēng zǐ huò shí yàn huàn hē zé è jiàn
或时处宫受乐生子，或时厌患、呵责、恶贱；
huò shí qīn xiū kǔ xíng liù nián huò shí hē zé wài dào kǔ xíng huò yán
或时亲修苦行六年，或时呵责外道苦行；或言
cóng bǐ yù tóu lán fú ā luó luó děng bǐng chéng wèi wén huò shí shuō
从彼郁头蓝弗、阿罗罗⁷⁰等禀承未闻，或时说
qí wú suǒ zhī xiǎo huò shí shuō yán pú tí shù xià dé ā nòu duō luó sān
其无所知晓；或时说言菩提树下得阿耨多罗三
miǎo sān pú tí huò shí shuō yán wǒ bú zhì shù wú suǒ kè huò huò shí
藐三菩提，或时说言我不至树无所克获；或时
shuō yán wǒ jīn cǐ shēn jí shì niè pán huò yán shēn miè nǎi shì niè pán
说言我今此身即是涅槃，或言身灭乃是涅槃。
qú tán suǒ shuō rú kuáng wú yì hé gù yǐ cǐ ér chóu kuì yé
瞿昙所说如狂无异，何故以此而愁愤耶？”

zhū pó luó mén jí biàn dá yán dà shì wǒ děng jīn zhě hé dé
诸婆罗门即便答言：“大士，我等今者何得
bù chóu shā mén qú tán xiān chū jiā yǐ shuō wú cháng kǔ kōng
不愁？沙门瞿昙先出家已，说无常、苦、空、
wú wǒ bú jìng wǒ zhū dì zǐ wén shēng kǒng bù yún hé zhòng shēng
无我、不净，我诸弟子闻生恐怖：‘云何众生
wú cháng kǔ kōng wú wǒ bú jìng bú shòu qí yǔ jīn
无常、苦、空、无我、不净？’不受其语。今

⁷⁰ 大正藏：遵

zhě qú tán fù lái zhì cǐ suō luó lín zhōng wèi zhū dà zhòngshuō yǒu
者，瞿昙复来至此娑罗林中，为诸大众说有
cháng lè wǒ jìng zhī fǎ wǒ zhū dì zǐ wén shì yǔ yǐ xī
常、乐、我、净之法。我诸弟子闻是语已，悉
shě wǒ qù shòu qú tán yǔ yǐ shì yīn yuán shēng dà chóu kǔ
舍我去，受瞿昙语。以是因缘，生大愁苦。”

ěr shí fù yǒu yī pó luó mén zuò rú shì yán zhū rén zhě
尔时，复有一婆罗门作如是言：“诸仁者，
dì tīng dì tīng qú tán shā mén míng xiū cí bēi shì yán xū wàng
谛听！谛听！瞿昙沙门名修慈悲，是言虚妄，
fēi zhēn shí yě ruò yǒu cí bēi yún hé jiào wǒ zhū dì zǐ děng zì shòu
非真实也。若有慈悲，云何教我诸弟子等自受
qí fǎ cí bēi guǒ zhě suí shùn tā yì jīn wéi wǒ yuàn yún hé yán
其法？慈悲果者，随顺他意，今违我愿，云何言
yǒu ruò yǒu shuō yán shā mén qú tán bù wéi shì jiān bā fǎ suǒ rǎn shì
有？若有说言沙门瞿昙不为世间八法所染，是
yì xū wàng ruò yán qú tán shǎo yù zhī zú jīn zhě yún hé duó wǒ děng
亦虚妄。若言瞿昙少欲知足，今者云何夺我等
lì ruò yán zhǒng xìng shì shàng zú zhě shì yì xū wàng hé yǐ gù
利？若言种姓是上族者，是亦虚妄。何以故？

cóng xī yǐ lái bú jiàn bù wén dà shī zǐ wáng cán hài xiǎo shǔ ruò shǐ qú
从昔已来不见不闻大师子王残害小鼠。若使瞿
tán shì shàng zhǒng xìng rú hé jīn zhě nǎo luàn wǒ děng ruò yán qú tán
昙是上种姓，如何今者恼乱我等？若言瞿昙
jù dà shì lì shì yì xū wàng hé yǐ gù cóng xī yǐ lái yì bú
具大势力，是亦虚妄。何以故？从昔已来亦不
jiàn wén jīn chì niǎo wáng yǔ wū gòng zhēng ruò yán lì dà fù yǐ hé shì
见闻金翅鸟王与鸟共诤。若言力大，复以何事
yǔ wǒ gòng dòu ruò yán qú tán jù tā xīn zhì shì yì xū wàng hé
与我共斗？若言瞿昙具他心智，是亦虚妄。何

yǐ gù ruò jù cǐ zhì yǐ hé yīn yuán bù zhī wǒ xīn zhū rén zhě
以故？若具此智，以何因缘不知我心？诸仁者，
wǒ xī céng cóng xiān jiù zhì rén wén shuō shì shì guò bǎi nián yǐ shì
我昔曾从先旧智人闻说是事：‘过百年已，世
jiān dāng yǒu yī yāo huàn chū jí shì qú tán rú shì yāo huò jīn yú
间当有一妖幻出。’即是瞿昙。如是妖惑，今于

cǐ chù suō luó lín zhōng jiāng miè bù jiǔ rǔ děng jīn zhě bù yīng chóu
此处娑罗林中，将灭不久，汝等今者，不应愁

nǎo
恼。”

ěr shí fù yǒu yī ní qián zǐ yán⁷¹ rén zhě wǒ jīn chóu kǔ
尔时，复有一尼犍子言：“仁者，我今愁苦，
bú wèi zì shēn dì zǐ gòngyǎng dàn wèi shì jiān chī àn wú yǎn bù shí
不为自身弟子供养，但为世间痴暗无眼，不识
fú tián jí fēi fú tián qì shěxiān jiù zhì pó luó mén gòngyǎng nián shào
福田及非福田，弃舍先旧智婆罗门，供养年少，
yǐ wéi chóu ěr qú tán shā mén dà zhī zhòu shù yīn zhòu shù lì néng lìng
以为愁耳。瞿昙沙门大知呪术，因呪术力能令
yī shēn zuò wú liàng shēn lìng wú liàng shēn huán zuò yī shēn huò yǐ zì
一身作无量身，令无量身还作一身，或以自
shēn zuò nán nǚ xiàng niú yáng xiàng mǎ wǒ lì néng miè rú
身作男女像、牛、羊、象、马。我力能灭如
shì zhòu shù qú tán shā mén zhòu shù jì miè rǔ děng dāng huán duō dé
是呪术，瞿昙沙门呪术既灭，汝等当还多得
gòngyǎng shòu yú ān lè
供养，受于安乐。”

ěr shí fù yǒu yī pó luó mén zuò rú shì yán zhū rén zhě
尔时，复有一婆罗门作如是言：“诸仁者，
qú tán shā mén chéng jiù jù zú wú liàng gōng dé shì gù rǔ děng bù yīng
瞿昙沙门成就具足无量功德，是故汝等不应
yǔ zhēng
与诤。”

dà zhòng dá yán chī rén yún hé shuō yán shā mén qú tán jù dà
大众答言：“痴人！云何说言沙门瞿昙具大
gōng dé qí shēng qī rì mǔ biàn mìng zhōng shì kě dé míng fú dé
功德？其生七日，母便命终，是可得名福德
xiàng yé
相耶？”

pó luó mén yán mà shí bù chēn dǎ shí bú bào dāng zhī jí
婆罗门言：“骂时不瞋，打时不报，当知即
shì dà fú dé xiàng qí shēn jù zú sān shí èr xiàng bā shí zhǒng hǎo
是大福德相。其身具足三十二相、八十种好、
wú liàng shén tōng shì gù dāng zhī shì fú dé xiàng xīn wú jiāo màn xiān
无量神通，是故当知是福德相。心无憍慢，先

⁷¹ 大正藏：尼犍子答言；永乐北藏及龙藏：尼犍子言

yì wèn xùn yán yǔ róu ruǎn chū wú cū guǎng nián zhì jù shèng
意问讯，言语柔软，初无粗犷，年志俱盛，
xīn bù cù bào wángguó duō cái wú suǒ ài liàn shě zhī chū jiā rú qì
心不卒暴。王国多财无所爱恋，舍之出家如弃
fì tuò shì gù wǒ shuō shā mén qú tán chéng jiù jù zú wú liàng gōng
洩⁷²唾。是故我说沙门瞿昙成就具足无量功
dé
德。”

dà zhòng dá yán shàn zāi rén zhě qú tán shā mén shí rú suǒ
大众答言：“善哉！仁者，瞿昙沙门实如所
shuō chéng jiù wú liàng shéntōng biàn huà wǒ bù yǔ bǐ jué shì shì shì
说，成就无量神通变化，我不与彼角⁷³试是事。
qú tán shā mén shòu xìng róu ruǎn bù kān kǔ xíng shēng zhǎng shēng gōng
瞿昙沙门受性柔软，不堪苦行，生长深宫，
bù zōng wài shì wéi kě ruǎn yǔ bù zhī jì yì shū jí lùn yì
不综外事，唯可软语，不知技⁷⁴艺、书籍、论议，
qǐng gòng xiáng biàn zhèng fǎ zhī yào bǐ ruò shèng wǒ wǒ dāng jǐ shì
请共详辩正法之要，彼若胜我，我当给事；
wǒ ruò shèng bǐ bǐ dāng shì wǒ
我若胜彼，彼当事我。”

ěr shí duō yǒu wú liàng wài dào hé hé gòng wǎng mó qié tuó wáng
尔时，多有无量外道和合共往摩伽陀王
ā shé shì suǒ wáng jiàn biàn wèn zhū rén zhě rǔ děng gè gè xiū
阿阁世所。王见便问：“诸仁者，汝等各各修
xí shèng dào shì chū jiā rén shě lí cái huò jí zài jiā shì wǒ guó
习圣道，是出家人，舍离财货及在家事，我国
rén mín jiē gòng gòng yǎng jìng xīn zhān shì wú xiāng fàn chù hé gù hé
人民皆共供养，敬心瞻视，无相犯触，何故和
hé ér lái zhì cǐ zhū rén zhě rǔ děng gè shòu yì fǎ yì jiè chū
合而来至此？诸仁者，汝等各受异法、异戒，出
jiā bù tóng yì fù gè gè zì suí jiè fǎ chū jiā xiū dào hé yīn yuán
家不同，亦复各各自随戒法出家修道，何因缘
gù jīn zhě yī xīn ér gòng hé hé yóu rú yè luò xuán fēng suǒ chuī
故今者一心而共和合，犹如叶落，旋风所吹，

⁷² 大正藏：涕

⁷³ 大正藏：掬

⁷⁴ 大正藏：伎

jù zài yī chù shuō hé yīn yuán ér lái zhì cǐ wǒ cháng yōng hù chū
聚在一处？说何因缘而来至此？我常拥护出
jiā zhī rén nǎi zhì bù xī shēn zhī yǔ mìng
家之人，乃至不惜身之与命。”

ěr shí yī qiè zhū wài dào zhòng xián zuò shì yán dà wáng dì
尔时，一切诸外道众咸作是言：“大王谛
tīng dà wáng jīn zhě shì dà fǎ qiáo shì dà fǎ lì shì dà fǎ
听！大王今者，是大法桥，是大法砥，是大法
chèng⁷⁵ jí shì yī qiè gōng dé zhī qì yī qiè gōng dé zhēn shí zhī xìng
称⁷⁵；即是一切功德之器，一切功德真实之性，
zhèng fǎ dào lù jí shì zhǒng zǐ zhī liáng tián yě yī qiè guó tǔ zhī gēn
正法道路；即是种子之良田也，一切国土之根
běn yě yī qiè guó tǔ zhī míng jìng yě yī qiè zhū tiān zhī xíng xiàng yě
本也，一切国土之明镜也，一切诸天之行像也，
yī qiè guó rén zhī fù mǔ yě dà wáng yī qiè shì jiān gōng dé bǎo zàng
一切国人之父母也。大王！一切世间功德宝藏
jí shì wáng shēn hé yǐ gù míng gōng dé zàng wáng duàn guó shì bù
即是王身。何以故名功德藏？王断国事不
zé qīn yuàn⁷⁶ qí xīn píng děng rú dì shuǐ huǒ fēng shì gù míng
择亲怨⁷⁶，其心平等如地、水、火、风，是故名
wáng wéi gōng dé zàng dà wáng xiàn zài zhòng shēng suī fù shòu duǎn
王为功德藏。大王！现在众生虽复寿短，
wáng zhī gōng dé rú xī cháng shòu ān lè shí wáng yì rú dǐng shēng
王之功德如昔长寿安乐时，王亦如顶生、
shàn jiàn rěn rǔ nà hóu shā wáng yē xié dì wáng shī pí wáng
善见、忍辱、那睺沙王、耶邪⁷⁷帝王、尸毗王、
yī chā jiū wáng rú shì děng wáng jù zú shàn fǎ dà wáng jīn zhě yì
一叉鸠王，如是等王具足善法，大王今者亦
fù rú shì dà wáng yǐ wáng yīn yuán guó tǔ ān lè rén mín chì
复如是。大王！以王因缘，国土安乐，人民炽
shèng shì gù yī qiè chū jiā zhī rén mù yào cǐ guó chí jiè jīng qín xiū
盛，是故一切出家之人慕乐此国，持戒精勤，修
xí zhèng dào dà wáng wǒ jīng zhōng shuō ruò chū jiā rén suí suǒ
习正道。大王！我经中说：‘若出家人，随所

⁷⁵ 大正藏：秤

⁷⁶ 大正藏：怨亲

⁷⁷ 大正藏：耶

zhù guó chí jiè jīng qín⁷⁸ xiū xí zhèng dào qí wáng yì yǒu xiū shàn
住国，持戒精勤⁷⁸，修习⁷⁹正道，其王亦有修善
zhī fèn dà wáng yī qiè dào zéi wáng yǐ zhěng lǐ chū jiā zhī
之分。’大王！一切盗贼，王已整理，出家之
rén dōu wú wèi jù jīn zhě wéi yǒu yī dà è rén qú tán shā mén wáng
人都无畏惧。今者唯有一大恶人瞿昙沙门，王
wèi jiǎn jiào wǒ děng shèn wèi qí rén zì shì háo zú zhōng xìng shēn sè
未捡校，我等甚畏。其人自恃豪族种姓，身色
jù zú yòu yīn guò qù bù shī zhī bàoduō dé gòng yǎng shì cǐ zhòng shì
具足，又因过去布施之报多得供养，恃此众事
shēng dà jiāo màn huò yīn zhòu shù ér shēng jiāo màn yǐ shì yīn yuán bù
生大憍慢，或因呪术而生憍慢，以是因缘不
néng kǔ xíng shòu xù xì ruǎn yī fú wò jù shì gù yī qiè shì jiān è
能苦行，受畜细软衣服卧具，是故一切世间恶
rén wèi lì yǎng gù wǎng jí qí suǒ ér wéi juàn shǔ bù néng kǔ xíng
人，为利养故往集其所而为眷属，不能苦行。
zhòu shù lì gù tiáo fú jiā shè jí shè lì fú mù qián lián děng jīn
呪术力故，调伏迦叶及舍利弗、目犍连等。今
fù lái zhì wǒ suǒ zhù chǔ suǒ luó lín zhōng xuān shuō shì shēn cháng lè
复来至我所住处娑罗林中，宣说是身常、乐、
wǒ jìng yòu wǒ dì zǐ dà wáng qú tán xiān shuō wú cháng wú
我、净，诱我弟子。大王！瞿昙先说无常、无
lè wú wǒ wú jìng wǒ néng rěn zhī jīn nǎi xuān shuō cháng lè
乐、无我、无净，我能忍之；今乃宣说常、乐、
wǒ jìng wǒ shí bù rěn wéi yuàn dà wáng tīng wǒ yǔ bǐ qú tán
我、净，我实不忍。惟愿大王，听我与彼瞿昙
lùn yì
论议。”

wáng jí dá yán zhū dà shì rǔ děng jīn zhě wéi shéi jiào dǎo ér
王即答言：“诸大士，汝等今者为谁教导而
lìng qí xīn kuáng luàn bú dìng rú shuǐ tāo bō xuàn huǒ zhī lún yuán hóu
令其心狂乱不定，如水涛波、旋火之轮、猿猴
zhì shù shì shì kě chǐ zhì rén ruò wén zé⁸⁰ shēng lián mǐn yú rén wén
掷树？是事可耻，智人若闻则⁸⁰生怜悯、愚人闻

⁷⁸ 大正藏：进

⁷⁹ 大正藏：勤修；永乐北藏及龙藏：修习

⁸⁰ 大正藏：即

zhī zé⁸¹ shēng chī xiào rǔ děngsuǒshuō fēi chū jiā xiàng rǔ ruò bìng
之则⁸¹ 生嗤笑。汝等所说，非出家相。汝若病
fēng huáng shuǐ huàn zhě wú xī yǒu yào néng liáo zhì zhī rú qí guǐ bìng
风黄水患者，吾悉有药能疗治之；如其鬼病，
jiā xiōng qí pó shàn néng qù zhī rǔ děng jīn zhě yù yǐ shǒu zhǎo pǒu⁸²
家兄耆婆善能去之。汝等今者欲以手爪掊⁸²
xū mí shān yù yǐ kǒu chǐ zé niè jīn gāng zhū dà shì pì rú yú rén
须弥山、欲以口齿齧啮金刚。诸大士，譬如愚人
jiàn shī zǐ wáng jī shí shuì mián ér yù wù zhī rú rén yǐ zhǐ zhì dú
见师子王饥时睡眠而欲寤⁸³之，如人以指置毒
shé kǒu rú yù yǐ shǒu chù huī fù huǒ rǔ děng jīn zhě yì fù rú shì
蛇口，如欲以手触灰覆火，汝等今者亦复如是。

shàn nán zǐ pì rú yě hú zuò shī zǐ hǒu yóu rú wén zǐ
“善男子，譬如野狐作师子吼，犹如蚊子
gòng jīn chī niǎo jué xíng chí jí rú tù dù hǎi yù jìn qí dǐ rǔ děng
共金翅鸟掬行迟疾，如兔渡海欲尽其底，汝等
jīn zhě yì fù rú shì rǔ ruò mèng jiàn shèng qú tán zhě shì mèng kuáng
今者亦复如是。汝若梦见胜瞿昙者，是梦狂
huò wèi zú kě xìn zhū dà shì rǔ děng jīn zhě xīng jiàn shì yì yóu
惑，未足可信。诸大士，汝等今者兴建是意，犹
rú fēi é tóu dà huǒ jù rǔ suí wǒ yǔ bù xū gèng shuō rǔ suī zàn
如飞蛾投大火聚。汝随我语，不须更说。汝虽赞
wǒ píng děng rú chēng⁸⁴ wù lìng wài rén fù wén cǐ yǔ
我平等如称⁸⁴，勿令外人复闻此语。”

ěr shí wài dào fù zuò shì yán dà wáng qú tán shā mén suǒ
尔时，外道复作是言：“大王，瞿昙沙门所
zuò huàn shù dào rǔ biān yé nǎi lìng dà wáng xīn yí bú xìn shì děng
作幻术到汝边耶？乃令大王心疑不信是等
shèng rén dà wáng bù yīng qīng miè rú shì dà shì dà wáng shì yuè
圣人。大王！不应轻蔑如是大士。大王！是月
zēng jiǎn dà hǎi xián wèi mó luó yán shān rú shì děng shì shéi zhī suǒ
增减、大海鹹味、摩罗延山，如是等事谁之所
zuò qǐ fēi wǒ děng pó luó mén yé dà wáng bù wén ā jié duō
作？岂非我等婆罗门耶？大王！不闻阿竭多

⁸¹ 大正藏：即

⁸² 大正藏：刨

⁸³ 大正藏：悟

⁸⁴ 大正藏：秤

xiān shí èr niánzhōnghéng hé zhī shuǐtíng ěr zhōng yé dà wáng bù
仙十二年 中 恒河之水停耳 中 耶？大王！不
wén qū tánxiānrén dà xiànshéntōng shí èr niánzhōngbiànzuò shì shēn
闻瞿昙仙人 大现神通，十二年 中 变作释身，
bìng lìng shì shēnzuò dī yángxíng zuò qiān nǚ gēn zài shì shēn yé dà
并令释身作羝羊形、作千女根在释身耶？大
wáng bù wén qí tù xiānrén yī rì zhī zhōng yǐn sì hǎi shuǐlǐng dà dì
王！不闻耆兔⁸⁵ 仙人一日之 中 饮四海水令大地
gān yé dà wáng bù wén pó sǒuxiānrén wèi zì zài tiānzuò sānyǎn yé
干耶？大王！不闻婆藟仙人 为自在天作三眼耶？
dà wáng bù wén luó luó xiānrén biàn jiā luó fù chéngzuò lǔ tǔ yé
大王！不闻罗罗⁸⁶ 仙人变迦罗富⁸⁷ 城 作卤⁸⁸ 土耶？
dà wáng pó luó ménzhōngyǒu rú shì děng dà lì zhū xiānxiàn kě jiǎnjiào
大王！婆罗门 中 有如是等大力诸仙现可捡校，
dà wáng yún hé jiàn qīngmiè yé
大王！云何见轻蔑耶？”

wángyán zhū rén zhě ruò bú jiàn xìn gù yù wéizhě rú lái
王言：“诸仁者，若不见信故欲为者，如来
zhèng jué jīn zhě jìn zài suō luó lín zhōng rǔ děng kě wǎng suí yì wènnàn
正觉今者近在娑罗林中，汝等可往随意问难，
rú lái yì dāng wèi rǔ fēn bié chèn rǔ yì dá
如来亦当为汝分别，称汝意答。”

ěr shí ā shé shì wáng yǔ zhū wàidào tú zhòngjuànshǔwǎng zhì
尔时，阿闍世王与诸外道徒众眷属往至
fó suǒ tóu miànzuò lǐ yòurào sān zā xiū jìng yǐ bì quèzhù yī
佛所，头面作礼，右绕三匝，修敬已毕，却住一
miàn bó fó yán shì zūn shì zhū wàidào yù suí yì wènnàn wéi
面，白佛言：“世尊！是诸外道欲随意问难，惟
yuàn rú lái suí yì dá zhī
⁸⁹愿如来随意答之。”

fó yán dà wáng qiě zhǐ wǒ zì zhī shí
佛言：“大王且止，我自知时。”

⁸⁵ 大正藏：菟

⁸⁶ 大正藏：逌

⁸⁷ 大正藏：迦富罗；永乐北藏及龙藏：迦罗富

⁸⁸ 大正藏：塿（他本作国）；永乐北藏及龙藏：卤

⁸⁹ 大正藏：唯

ěr shí zhòngzhōngyǒu pó luó mén míng shé tí shǒu nà zuò rú
尔时，众中有婆罗门名阁提首那，作如

shì yán qú tán rǔ shuō niè pán shì cháng fǎ yé
是言：“瞿昙，汝说涅槃是常法耶？”

rú shì rú shì dà pó luó mén
“如是，如是。大婆罗门，”

pó luó mén yán qú tán ruò shuō niè pán cháng zhě shì yì bù
婆罗门言：“瞿昙若说涅槃常者，是义不

rán hé yǐ gù shì jiān zhī fǎ cóng zǐ shēng guǒ xiāng xù bù duàn
然。何以故？世间之法从子生果，相续不断，

rú cóng ní⁹⁰ chū píng cóng lǚ dé yī qú tán cháng shuō xiū wú
如从泥⁹⁰出瓶，从缕得衣。瞿昙常说：‘修无

cháng xiǎng huò dé niè pán yīn shì wú cháng guǒ yún hé cháng qú
常想获得涅槃。’因是无常，果云何常？瞿

tán yòu shuō jiě tuō yù tān jí shì niè pán jiě tuō sè tān jí wú sè
昙又说：‘解脱欲贪即是涅槃，解脱色贪及无色

tān jí shì niè pán miè wú míng děng yī qiè fán nǎo jí shì niè pán
贪即是涅槃，灭无明等一切烦恼即是涅槃。’

cóng yù nǎi zhì wú míng fán nǎo jiē shì wú cháng yīn shì wú cháng suǒ
从欲乃至无明烦恼皆是无常，因是无常，所

dé niè pán yì yīng wú cháng qú tán yòu shuō cóng yīn gù shēng tiān
得涅槃亦应无常。瞿昙又说：‘从因故生天，

cóng yīn gù dì yù⁹¹ cóng yīn dé jiě tuō shì gù zhū fǎ jiē cóng yīn
从因故地狱⁹¹，从因得解脱，是故诸法皆从因

shēng ruò cóng yīn gù dé jiě tuō zhě yún hé yán cháng qú tán yì
生。’若从因故得解脱者，云何言常？瞿昙亦

shuō sè cóng yuán shēng gù míng wú cháng shòu xiǎng xíng
说：‘色从缘生，故名无常；受、想、行、

shí yì fù rú shì rú shì jiě tuō ruò shì sè zhě dāng zhī wú cháng
识亦复如是。’如是解脱若是色者，当知无常；

shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì ruò lí wǔ yīn yǒu jiě tuō zhě
受、想、行、识亦复如是。若离五阴有解脱者，

dāng zhī jiě tuō jí shì xū kōng ruò shì xū kōng bù dé shuō yán cóng yīn
当知解脱即是虚空。若是虚空，不得说言从因

yuán shēng hé yǐ gù shì cháng shì yī biàn yī qiè chù qú tán
缘生。何以故？是常是一，遍一切处。瞿昙

⁹⁰ 大正藏：涅槃

⁹¹ 大正藏：墮地狱；永乐北藏及龙藏：地狱

yì shuō cóng yīn shēngzhě jí shì kǔ yě ruò shì kǔ zhě yún
亦说：‘从因生者，即是苦也。’若是苦者，云
hé fù shuō jiě tuō shì lè qú tán yòushuō wú cháng jí kǔ kǔ
何复说解脱是乐？瞿昙又说：‘无常即苦，苦
jí wú wǒ ruò shì wú cháng kǔ wú wǒ zhě jí shì bú jìng
即无我。’若是无常、苦、无我者，即是不净。

yī qiè cóng yīn suǒshēngzhū fǎ jiē wú cháng kǔ wú wǒ bú jìng
一切从因所生诸法皆无常、苦、无我、不净，
yún hé fù shuō niè pán jí shì cháng lè wǒ jìng ruò qú tán shuō
云何复说涅槃即是常、乐、我、净？若瞿昙说
yì cháng wú cháng yì kǔ yì lè yì wǒ wú wǒ yì jìng
亦常、无常，亦苦、亦乐，亦我、无我，亦净、
bú jìng rú shì qǐ fēi shì èr yǔ yé wǒ yì céng cóng xiān jiù zhì rén
不净，如是岂非是二语耶？我亦曾从先旧智人
wén shuō shì yǔ fó ruò chū shì yán zé wú èr qú tán jīn zhě shuō
闻说是语：‘佛若出世，言则无二。’瞿昙今者说
yú èr yǔ fù yán fó jí wǒ shēn shì yě shì yì yún hé
于二语，复言佛即我身是也，是义云何？”

fó yán pó luó mén rú rǔ suǒ shuō wǒ jīn wèn rǔ suí
佛言：“婆罗门，如汝所说，我今问汝，随
rǔ yì dá
汝意答。”

pó luó mén yán shàn zāi qú tán
婆罗门言：“善哉！瞿昙。”

fó yán pó luó mén rǔ xìng cháng yé shì wú cháng hū
佛言：“婆罗门，汝性常耶？是无常乎？”

pó luó mén yán wǒ xìng shì cháng
婆罗门言：“我性是常。”

pó luó mén shì xìng néng zuò yī qiè nèi wài fǎ zhī yīn yé
“婆罗门，是性能作一切内外法之因耶？”

rú shì qú tán
“如是。瞿昙。”

fó yán pó luó mén yún hé zuò yīn
佛言：“婆罗门，云何作因？”

qú tán cóng xìng shēng dà cóng dà shēng màn cóng màn shēng
“瞿昙，从性生大，从大生慢，从慢生

shí liù fǎ suǒ wèi dì shuǐ huǒ fēng kōng wǔ zhī gēn yǎn
十六法，所谓地、水、火、风、空五知根，眼、

ěr bí shé chù⁹² wǔ yè gēn shǒu jiǎo kǒu shēng nán
耳、鼻、舌、触⁹²五业根，手、脚、口、声、男
nǚ èr gēn xīn píngděnggēn shì shí liù fǎ cóng wǔ fǎ shēng sè
女二根、心平等根，是十六法；从五法生色、
shēng xiāng wèi chù shì èr shí yī fǎ gēnběnyǒusān yī
声、香、味、触，是二十一法。根本有三：一
zhě rǎn èr zhě cū sānzhě hēi rǎnzhěmíng ài cū zhě
者，染；二者，粗；三者，黑。染者名爱，粗者
míngchēn hēi zhě⁹³ míng wú míng qú tán shì èr shí wǔ fǎ jiē⁹⁴
名瞋，黑者⁹³名无明。瞿昙，是二十五⁹⁴法皆
yīn xìngshēng
因性生。”

pó luó mén shì dà děng fǎ cháng wú cháng yé
“婆罗门，是大等法，常？无常耶？”

qú tán wǒ fǎ xìngcháng dà děngzhū fǎ xī shì wú cháng
“瞿昙，我法性常，大等诸法悉是无常。”

pó luó mén rú rǔ fǎ zhōng yīn cháng guǒ wú cháng
“婆罗门，如汝法中，因常，果无常；

ruò⁹⁵ wǒ fǎ zhōng yīn suī wú cháng guǒ shì chángzhě yǒu hé děng
若⁹⁵我法中，因虽无常，果是常者，有何等

guò pó luó mén rǔ děng fǎ zhōngyǒu èr yīn fǒu
过？婆罗门，汝等法中有二因不？”

dá yán yǒu
答言：“有。”

fó yán yún hé wéi èr
佛言：“云何为二？”

pó luó mén yán yī zhě shēng yīn èr zhě liǎo yīn
婆罗门言：“一者，生因；二者，了因。”

fó yán yún hé shēng yīn yún hé liǎo yīn
佛言：“云何生因？云何了因？”

pó luó mén yán shēng yīn zhě rú ní chū píng liǎo yīn zhě
婆罗门言：“生因者，如泥出瓶；了因者，

rú dēngzhào wù
如灯照物。”

⁹² 大正藏：身

⁹³ 大正藏：黑；永乐北藏及龙藏：黑者

⁹⁴ 大正藏：四

⁹⁵ 大正藏：然

fó yán shì èr zhǒng yīn yīn xìng shì yī ruò shì yī zhě
佛言：“是二种因，因性是一。若是一者，

kě lìng shēng yīn zuò yú liǎo yīn kě lìng liǎo yīn zuò shēng yīn fǒu
可令生因作于了因、可令了因作生因不？”

fú yě qú tán
“不也。瞿昙。”

fó yán ruò shǐ shēng yīn bú zuò liǎo yīn liǎo yīn bú zuò shēng yīn
佛言：“若使生因不作了因，了因不作生因，

kě dé shuō yán shì yīn xiàng fǒu
可得说言是因相不？”

pó luó mén yán suī bù yīn zuò gù yǒu yīn xiàng
婆罗门言：“虽不因⁹⁶作，故有因相。”

pó luó mén liǎo yīn suǒ liǎo jí tóng liǎo fǒu
“婆罗门，了因所了即同了不？”

fú yě qú tán
“不也。瞿昙。”

fó yán wǒ fǎ suī cóng wú cháng huò dé涅槃而非无
佛言：“我法虽从无常获得涅槃而非无

cháng pó luó mén cóng liǎo yīn dé gù cháng lè wǒ jìng
常。婆罗门，从了因得故，常、乐、我、净；

cóng shēng yīn dé gù wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng shì gù
从生因得故，无常、无乐、无我、无净，是故

rú lái suǒ shuō yǒu èr rú shì èr yǔ wú yǒu èr yě shì gù rú lái míng
如来所说有二，如是二语无有二也，是故如来名

wú èr yǔ rú rǔ suǒ shuō céng cóng xiān jiù zhì rén biān wén fó
无二语。如汝所说，曾从先旧智人边闻：‘佛

chū yú shì wú yǒu èr yǔ shì yán shàn zāi yī qiè shí fāng sān shì
出于世，无有二语。’是言善哉！一切十方三世

zhū fó suǒ shuō wú chā shì gù shuō yán fó wú èr yǔ yún hé wú chā
诸佛所说无差，是故说言佛无二语。云何无差？

yǒu tóng shuō yǒu wú tóng shuō wú gù míng yī yì pó luó mén rú
有同说有，无同说无，故名一义。婆罗门，如

lái shì zūn suī míng èr yǔ wèi liǎo yī yǔ gù yún hé èr yǔ liǎo yú yī
来世尊虽名二语，为了一语故。云何二语了于一

yǔ rú yǎn sè èr yǔ shēng shí yī yǔ nǎi zhì yì fǎ yì fù rú
语？如眼、色二语生识一语；乃至意、法亦复如

⁹⁶ 大正藏：相

shì
是。”

pó luó ményán qú tánshànnéng fēn bié rú shì yǔ yì wǒ jīn
婆罗门言：“瞿昙善能分别如是语义，我今

wèi jiě suǒ chū èr yǔ liǎo yú yī yǔ
未解所出二语了于一语。”

ěr shí shì zūn jí wèixuānshuō sì zhēn dì fǎ pó luó mén
尔时，世尊即为宣说四真谛法：“婆罗门，

kǔ dì zhě yì èr yì yī nǎi zhì dào dì yì èr yì yī
苦谛⁹⁷者，亦二亦一，乃至道谛，亦二亦一。”

pó luó ményán shì zūn wǒ yǐ zhī yǐ
婆罗门言：“世尊！我已知已。”

fó yán shànnán zǐ yún hé zhī yǐ
佛言：“善男子，云何知己？”

pó luó ményán shì zūn kǔ dì yī qiè fán fū èr shì
婆罗门言：“世尊！苦谛，一切凡夫二，是
shèngrén yī nǎi zhì dào dì yì fù rú shì
圣人一；乃至道谛亦复如是。”

fó yán shàn zāi yǐ jiě
佛言：“善哉！已解。”

pó luó ményán shì zūn wǒ jīn wén fǎ yǐ dé zhèngjiàn jīn
婆罗门言：“世尊！我今闻法已得正见，今
dāng guī yī fó fǎ sēngbǎo wéiyuàn dà cí tīng wǒ chū jiā
当归依佛、法、僧宝，唯愿大慈听我出家。”

ěr shí shì zūn gào jiāo chén rú rǔ dāng wèi shì shé tí shǒu nà
尔时，世尊告憍陈如：“汝当为是阇提首那
tì chú xū fà tīng qí chū jiā
剃除须发，听其出家。”

shí jiāo chén rú jí shòu fó chì wèi qí tì fà jí xià shǒu
时，憍陈如即受佛勅，为其剃发。即下手
shí yǒu èr zhǒng luò yī zhě xū fà èr zhě fán nǎo jí yú
时有二种落：一者，须⁹⁸发；二者，烦恼。即于
zuò chù dé ā luó hàn guǒ
坐处得阿罗汉果。

fù yǒu fàn zhì xìng pó sī zhà fù zuò shì yán qú tán suǒ shuō
复有梵志，姓婆私吒，复作是言：“瞿昙所说

⁹⁷ 大正藏：言苦谛；永乐北藏及龙藏：苦谛

⁹⁸ 大正藏：髻

niè páncháng yé

涅槃 常 耶？”

rú shì fàn zhì
“如是。梵志。”

pó sī zhà yán qú tán jiāng bù shuō wú fán nǎo wéi niè pán
婆私吒言：“瞿昙，将不说无烦恼为涅槃

yé
耶？”

rú shì fàn zhì
“如是。梵志。”

pó sī zhà yán qú tán shì jiān sì zhǒng míng zhī wéi wú yī
婆私吒言：“瞿昙，世间四种名之为无：一

zhě wèi chū zhī fǎ míng zhī wéi wú rú píng wèi chū ní⁹⁹ shí míng wéi wú
者，未出之法名之为无，如瓶未出泥⁹⁹时名为无

píng èr zhě yǐ miè zhī fǎ míng zhī wéi wú rú píng huài yǐ míng wéi
瓶；二者，已灭之法名之为无，如瓶坏已名为

wú píng sān zhě yì xiāng hù wú míng zhī wéi wú rú niú zhōng wú mǎ
无瓶；三者，异相互无名之为无，如牛中无马，

mǎ zhōng wú niú sì zhě bì jìng wú gù míng zhī wéi wú rú guī máo
马中无牛；四者，毕竟无故名之为无，如龟毛、

tù jiǎo qú tán ruò yǐ chú fán nǎo yǐ míng niè pán zhě niè pán jí wú
兔角。瞿昙，若以除烦恼已名涅槃者，涅槃即无。

ruò shì wú zhě yún hé yán yǒu cháng lè wǒ jìng
若是无者，云何言有常、乐、我、净？”

fó yán shàn nán zǐ rú shì niè pán fēi shì xiān wú tóng ní¹⁰⁰
佛言：“善男子，如是涅槃非是先无同泥¹⁰⁰

shí píng yì fēi miè wú tóng píng huài wú yì fēi bì jìng wú rú guī máo
时瓶，亦非灭无同瓶坏无，亦非毕竟无如龟毛、

tù jiǎo tóng yú yì wú shàn nán zǐ rú rǔ suǒ yán suī niú zhōng
兔角，同于异无。善男子，如汝所言，虽牛中

wú mǎ bù kě shuō yán niú yì shì wú suī mǎ zhōng wú niú yì bù
无马，不可说言牛亦是无；虽马中无牛，亦不

kě shuō mǎ yì shì wú niè pán yì ěr fán nǎo zhōng wú niè pán niè
可说马亦是无。涅槃亦尔，烦恼中无涅槃，涅

pán zhōng wú fán nǎo shì gù míng wéi yì xiāng hù wú
槃中无烦恼，是故名为异相互无。”

⁹⁹ 大正藏：涅槃

¹⁰⁰ 大正藏：涅槃

pó sī zhà yán qú tán ruò yǐ yì wú wéi niè pán zhě fū yì
婆私吒言：“瞿昙，若以异无为涅槃者，夫异
wú zhě wú cháng lè wǒ jìng qú tán yún hé shuō yán niè
无者，无 常、乐、我、净。瞿昙，云何说言涅
pán cháng lè wǒ jìng
槃 常、乐、我、净？”

fó yán shàn nán zǐ rú rǔ suǒ shuō shì yì wú zhě yǒu sān
佛言：“善男子，如汝所说是异无者，有三
zhǒng wú niú mǎ xī shì xiān wú hòu yǒu shì míng xiān wú yǐ yǒu huán
种 无：牛马悉是先无后有，是名先无；已有还
wú shì míng huài wú yì xiàng wú zhě rú rǔ suǒ shuō shàn nán zǐ
无，是名坏无；异相无者，如汝所说。善男子，
shì sān zhǒng wú niè pán zhōng wú shì gù niè pán cháng lè wǒ
是三种 无，涅槃 中 无，是故涅槃 常、乐、我、
jìng rú shì bìng rén yī zhě rè bìng èr zhě fēng bìng sān zhě
净。如世病人：一者，热病；二者，风病；三者，
lěng bìng shì sān zhǒng bìng sān yào néng zhì yǒu rè bìng zhě sū¹⁰¹
冷病。是三种 病，三药能治。有热病者，酥¹⁰¹
néng zhì zhī yǒu fēng bìng zhě yóu néng zhì zhī yǒu lěng bìng zhě mì
能治之；有风病者，油能治之；有冷病者，蜜
néng zhì zhī shì sān zhǒng yào néng zhì rú shì sān zhǒng è bìng shàn
能治之。是三种 药，能治如是三种 恶病。善
nán zǐ fēng zhōng wú yóu yóu zhōng wú fēng nǎi zhì mì zhōng wú lěng
男子，风 中 无油，油 中 无风，乃至蜜 中 无冷，
lěng zhōng wú mì shì gù néng zhì yī qiè zhòng shēng yì fù rú shì
冷 中 无蜜，是故能治。一切众 生亦复如是，
yǒu sān zhǒng bìng yī zhě tān èr zhě chēn sān zhě chī
有三种 病：一者，贪；二者，瞋；三者，痴。
rú shì sān bìng yǒu sān zhǒng yào bú jìng guān zhě néng wéi tān yào cí xīn
如是三病有三种 药：不净观者能为贪药，慈心
guān zhě néng wéi chēn yào guān yīn yuán zhì néng wéi chī yào shàn nán zǐ
观者能为瞋药，观因缘智能为痴药。善男子，
wèi chú tān gù zuò fēi tān guān wèi chú chēn gù zuò fēi chēn guān
为除贪故，作非贪观；为除瞋故，作非瞋观；
wèi chú chī gù zuò fēi chī guān sān zhǒng bìng zhōng wú sān zhǒng yào
为除痴故，作非痴观。三种 病 中 无三种 药，

¹⁰¹ 大正藏：苏

sānzhǒng yào zhōng wú sānzhǒng bìng shàn nán zǐ sānzhǒng bìng zhōng wú
三 种 药 中 无 三 种 病。善 男 子，三 种 病 中 无
sān yào gù wú cháng wú wǒ wú lè wú jìng sānzhǒng yào zhōng
三 药 故，无 常、无 我、无 乐、无 净；三 种 药 中
wú sānzhǒng bìng shì gù dé chēng cháng lè wǒ jìng
无 三 种 病，是 故 得 称 常、乐、我、净。”

pó sī zhà yán shì zūn rú lái wèi wǒ shuō cháng wú cháng
婆 私 吒 言：“世 尊！如 来 为 我 说 常、无 常，
yún hé wéi cháng yún hé wú cháng
云 何 为 常？云 何 无 常？”

fó yán shàn nán zǐ sè shì wú cháng jiě tuō sè cháng
佛 言：“善 男 子，色 是 无 常，解 脱 色 常；
nǎi zhì shí shì wú cháng jiě tuō shí cháng shàn nán zǐ ruò yǒu shàn
乃 至 识 是 无 常，解 脱 识 常。善 男 子，若 有 善
nán zǐ shàn nǚ rén néng guān sè nǎi zhì shí shì wú cháng zhě dāng zhī
男 子、善 女 人 能 观 色 乃 至 识 是 无 常 者，当 知
shì rén huò dé cháng fǎ
是 人 获 得 常 法。”

pó sī zhà yán shì zūn wǒ jīn yǐ zhī cháng wú cháng fǎ
婆 私 吒 言：“世 尊！我 今 已 知 常、无 常 法。”

fó yán shàn nán zǐ rǔ yún hé zhī cháng wú cháng fǎ
佛 言：“善 男 子，汝 云 何 知 常、无 常 法？”

pó sī zhà yán shì zūn wǒ jīn zhī wǒ sè shì wú cháng dé
婆 私 吒 言：“世 尊！我 今 知 我 色 是 无 常，得
jiě tuō cháng nǎi zhì shí yì rú shì
解 脱 常；乃 至 识 亦 如 是。”

fó yán shàn nán zǐ rǔ jīn shàn zāi yǐ bào shì shēn
佛 言：“善 男 子，汝 今 善 哉！已 报 是 身。”

gào jiāo chén rú shì pó sī zhà yǐ zhèng ā luó hàn guǒ rǔ kě
告 憍 陈 如：“是 婆 私 吒 已 证 阿 罗 汉 果，汝 可
shī qí sān yī bō qì
施 其 三 衣 钵 器。”

shí jiāo chén rú rú fó suǒ chì shī qí yī bō shí pó sī
时，憍 陈 如 如 佛 所 勅，施 其 衣 钵。时，婆 私
zhà shòu yī bō yǐ zuò rú shì yán dà dé jiāo chén rú wǒ jīn yīn
吒 受 衣 钵 已，作 如 是 言：“大 德 憍 陈 如！我 今 因
shì bì è zhī shēn dé shàn guǒ bào wéi yuàn dà dé wèi wǒ qū yì zhì
是 弊 恶 之 身 得 善 果 报，惟 愿 大 德，为 我 屈 意 至

shì zūn suǒ jù xuān wǒ xīn wǒ jì è rén chù fàn rú lái mí¹⁰² qú tán
世尊所具宣我心。我既恶人，触犯如来祇瞿昙
xìng wéi yuàn wèi wǒ chàn huǐ cǐ zuì wǒ yì bù néng jiǔ zhù dú shēn
姓，惟愿为我忏悔此罪。我亦不能久住毒身，
jīn rù niè pán
今入涅槃。”

shí jiāo chén rú jí wǎng fó suǒ zuò rú shì yán shì zūn
时，憍陈如即往佛所，作如是言：“世尊！
pó sī zhà bǐ qiū shēng cán kuì xīn zì yán wán yín chù fàn rú lái mí
婆私吒比丘生惭愧心，自言顽嚚，触犯如来祇
qú tán xìng bù néng jiǔ zhù shì dú shé shēn jīn yù miè shēn jì wǒ
瞿昙姓，不能久住是毒蛇身，今欲灭身，寄我
chàn huǐ
忏悔。”

fó yán jiāo chén rú pó sī zhà bǐ qiū yǐ yú guò qù wú liàng
佛言：“憍陈如，婆私吒比丘已于过去无量
fó suǒ chéng jiù shàn gēn jīn shòu wǒ yǔ rú fǎ ér zhù rú fǎ zhù
佛所成就善根，今受我语，如法而住。如法住
gù huò dé zhèng guǒ rǔ děng yīng dāng gòng yǎng qí shēn
故，获得正果。汝等应当供养其身。”

ěr shí jiāo chén rú cóng fó wén yǐ huán qí shēn suǒ ér shè
尔时，憍陈如从佛闻已，还其身所而设
gòng yǎng shí pó sī zhà yú fén shēn shí zuò zhǒng zhǒng shén zú zhū
供养。时，婆私吒于焚身时作种种神足。诸
wài dào bèi jiàn shì shì yǐ gāo shēng chàng yán shì pó sī zhà yǐ dé
外道辈见是事已，高声唱言：“是婆私吒已得
qú tán shā mén zhòu shù shì rén bù jiǔ fù dāng shèng bǐ qú tán shā mén
瞿昙沙门呪术，是人不久复当胜彼瞿昙沙门。”

ěr shí zhòng zhōng fù yǒu fàn zhì míng yuē xiān ní fù zuò shì
尔时，众中复有梵志，名曰先尼，复作是
yán qú tán yǒu wǒ yé rú lái mò rán
言：“瞿昙，有我耶？”如来默然。

qú tán wú wǒ yé rú lái mò rán
“瞿昙，无我耶？”如来默然。

dì èr dì sān yì rú shì wèn fó jiē mò rán
第二、第三亦如是问，佛皆默然。

¹⁰² 大正藏：尔；永乐北藏：祇；龙藏：称；校勘：祇（后同）

xiān ní yán qú tán ruò yī qiè zhòngshēng yǒu wǒ biàn yī
先尼言：“瞿昙，若一切众 生 有我、遍一
qiè chù shì yī zuò zhě qú tán hé gù mò rán bù dá
切处、是一作者，瞿昙何故默然不答？”

fó yán xiān ní rǔ shuō shì wǒ biàn yī qiè chù yé
佛言：“先尼，汝说是我遍一切处耶？”

xiān ní dá yán qú tán bú dàn wǒ shuō yī qiè zhì rén yì
先尼答言：“瞿昙，不但我说，一切智人亦
rú shì shuō
如是说。”

fó yán shàn nán zǐ ruò wǒ zhōu biàn yī qiè chù zhě yīng dāng
佛言：“善男子，若我周 遍一切处者，应当
wǔ dào yī shí shòu bào ruò yǒu wǔ dào yī shí shòu bào rǔ děng fàn zhì
五道一时受报。若有五道一时受报，汝等梵志
hé yīn yuán gù bú zào zhòng è wèi zhē dì yù xiū zhū shàn fǎ wèi shòu
何因缘故，不造众 恶为遮地狱，修诸善法为受
tiān shēn
天身？”

xiān ní yán qú tán wǒ fǎ zhōng wǒ zé yǒu èr zhǒng yī
先尼言：“瞿昙，我法 中 我则有二 种：一、
zuò shēn wǒ èr ¹⁰³ cháng shēn wǒ wèi zuò shēn wǒ xiū lí è fǎ bú
作身我；二¹⁰³、常 身我。为作身我修离恶法不
rù dì yù xiū zhū shàn fǎ shēng yú tiān shàng
入地狱，修诸善法 生 于天 上。”

fó yán shàn nán zǐ rú rǔ shuō wǒ biàn yī qiè chù rú shì
佛言：“善男子，如汝说我遍一切处，如是
wǒ zhě ruò zuò shēn zhōng dāng zhī wú cháng ruò zuò shēn wú yún hé
我者若作身 中，当知无 常。若作身无，云何
yán biàn
言 遍？”

qú tán wǒ suǒ lì wǒ yì zài zuò zhōng yì shì cháng fǎ
“瞿昙，我所立我，亦在作 中，亦是 常 法。
qú tán rú rén shī huǒ shāo shě zhái shí qí zhǔ chū qù bù kě shuō yán
瞿昙，如人失火 烧 舍宅时，其主出去，不可说言：
shě zhái bèi shāo zhǔ yì bèi shāo wǒ fǎ yì ěr ér cǐ zuò shēn
‘舍宅被 烧，主亦被 烧。’我法亦尔，而此作身

¹⁰³ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

sūi shì wú cháng dāng wú cháng shí wǒ zé chū qù shì gù wǒ wǒ yì
虽是无常，当无常时我则出去。是故我我亦
biàn yì cháng
遍亦常。”

fó yán shànnán zǐ rú rǔ shuō wǒ yì biàn yì cháng shì
佛言：“善男子，如汝说我亦遍亦常，是
yì bù rán hé yǐ gù biànyǒu èr zhǒng yī zhě cháng èr zhě
义不然。何以故？遍有二种：一者，常；二者，
wú cháng fù yǒu èr zhǒng yī sè èr wú sè shì gù ruò
无常。复有二种：一、色；二、无色。是故若
yán yī qiè yǒuzhě yì cháng yì wú cháng yì sè yì wú sè ruò yán
言一切有者，亦常亦无常，亦色亦无色。若言
shè zhǔ dé chū bù míng wú cháng shì yì bù rán hé yǐ gù shè bù
舍主得出不名无常，是义不然。何以故？舍不
míng zhǔ zhǔ bù míng shè yì shāo yì chū gù dé rú shì wǒ zé bù
名主，主不名舍，异烧异出故得如是。我则不
ěr hé yǐ gù wǒ jí shì sè sè jí shì wǒ wú sè jí wǒ
尔，何以故？我即是色，色即是我，无色即我，
wǒ jí wú sè yún hé ér yán sè wú cháng shí wǒ zé dé chū shànnán
我即无色，云何而言色无常时我则得出？善男
zǐ rǔ yì ruò wèi yī qiè zhòngshēngtóng yī wǒ zhě rú shì zé¹⁰⁴ wéi
子，汝意若谓一切众生同一我者，如是则¹⁰⁴违
shì chū shì fǎ hé yǐ gù shì jiān fǎ míng fù mǔ zǐ nǚ ruò wǒ
世出世法。何以故？世间法名父母、子女，若我
shì yī fù jí shì zǐ zǐ jí shì fù mǔ jí shì nǚ nǚ jí shì
是一，父即是子，子即是父，母即是女，女即是
mǔ yuàn jí shì qīn qīn jí shì yuàn cǐ jí shì bǐ bǐ jí shì
母，怨即是亲，亲即是怨，此即是彼，彼即是
cǐ shì gù ruò shuō yī qiè zhòngshēngtóng yī wǒ zhě shì zé¹⁰⁵ wéi bèi
此。是故若说一切众生同一我者，是则¹⁰⁵违背
shì chū shì fǎ
世出世法。”

xiān ní yán wǒ yì bù shuō yī qiè zhòngshēngtóng yú yī wǒ
先尼言：“我亦不说一切众生同于一我，
nǎi shuō yī rén gè yǒu yī wǒ
乃说一人各有一我。”

¹⁰⁴ 大正藏：即

¹⁰⁵ 大正藏：即

fó yán shànnán zǐ ruò yán yī rén gè yǒu yī wǒ shì wéi
佛言：“善男子，若言一人各有一我，是为
duō wǒ shì yì bù rán hé yǐ gù rú rǔ xiānyán wǒ biàn yī qiè
多我，是义不然。何以故？如汝先言¹⁰⁶我遍一切，
ruò biàn yī qiè yī qiè zhòngshēng yè gēnyīngtóng tiān dé jiàn shí fó
若遍一切，一切众 生业根应同，天得见时，佛
dé yì jiàn tiān dé zuò shí fó dé yì zuò tiān dé wén shí fó dé
得亦见；天得作时，佛得亦作；天得闻时，佛得
yì wén yī qiè zhū fǎ jiē yì rú shì ruò tiān dé jiàn fēi fó dé jiàn zhě
亦闻；一切诸法皆亦如是。若天得见非佛得见者，
bù yīngshuō wǒ biàn yī qiè chù ruò bú biàn zhě shì zé¹⁰⁷ wú cháng
不应说我遍一切处；若不遍者，是则¹⁰⁷无 常。”

xiān ní yán qú tán yī qiè zhòngshēng wǒ biàn yī qiè fǎ
先尼言：“瞿昙，一切众 生我遍一切，法
yǔ fēi fǎ bú biàn yī qiè yǐ shì yì gù fó dé zuò yì tiān dé zuò
与非法不遍一切。以是义故，佛得作异，天得作
yì shì gù qú tán bù yīngshuō yán fó dé jiàn shí tiān dé yīng jiàn
异。是故瞿昙不应说言，佛得见时，天得应见；
fó dé wén shí tiān dé yīng wén
佛得闻时，天得应闻。”

fó yán shànnán zǐ fǎ yǔ fēi fǎ fēi yè zuò yé
佛言：“善男子，法与非法非业作耶？”

xiān ní yán qú tán shì yè suǒ zuò
先尼言：“瞿昙，是业所作。”

fó yán shànnán zǐ ruò fǎ fēi fǎ shì yè zuò zhě jí
佛言：“善男子，若法、非法是业作者，即
shì tóng fǎ yún hé yán yì hé yǐ gù fó dé yè chù yǒu tiān dé
是同法。云何言异？何以故？佛得业处，有天得
wǒ tiān dé yè chù yǒu fó dé wǒ shì gù fó dé zuò shí tiān dé
我；天得业处，有佛得我。是故佛得作时，天得
yì zuò fǎ yǔ fēi fǎ yì yīng rú shì shànnán zǐ shì gù yī qiè zhòng
亦作，法与非法亦应如是。善男子，是故一切众
shēng fǎ yǔ fēi fǎ ruò rú shì zhě suǒ dé guǒ bào yì yīng bú yì shàn
生法与非法若如是者，所得果报亦应不异。善
nán zǐ cóng zǐ chūguǒ shì zǐ zhōng bù sī wéi fēn bié wǒ wéi dāng
男子，从子出果，是子终 不思惟分别：‘我唯当

¹⁰⁶ 大正藏：说

¹⁰⁷ 大正藏：即

zuò pó luó mén guǒ bù yǔ chà lì pí shè shǒu tuó ér zuò guǒ yě
作婆罗门果，不与刹利、毗舍、首陀而作果也。’

hé yǐ gù cóng zǐ chū guǒ zhōng bú zhàng ài¹⁰⁸ rú shì sì xìng fǎ
何以故？从子出果终不障阂¹⁰⁸如是四姓。法

yǔ fēi fǎ yì fù rú shì bù néng fēn bié wǒ wéi dāng yǔ fó dé zuò
与非法亦复如是，不能分别：‘我唯当与佛得作

guǒ bù yǔ tiān dé zuò guǒ zuò tiān dé guǒ bú zuò fó dé guǒ hé
果，不与天得作果；作天得果，不作佛得果。’何

yǐ gù yè píng děng gù
以故？业平等故。”

xiān ní yán qú tán pì rú yī shì yǒu bǎi qiān dēng zhù suī
先尼言：“瞿昙，譬如一室有百千灯，炷虽

yǒu yì míng zé wú chā dēng zhù bié yì yù fǎ fēi fǎ qí
有异，明则无差。灯炷别异，喻法、非法；其

míng wú chā yù zhòng shēng wǒ
明无差，喻众生我。”

fó yán shàn nán zǐ rǔ shuō dēng míng yǐ yù wǒ zhě shì
佛言：“善男子，汝说灯明以喻我者，是

yì bù rán hé yǐ gù shì yì dēng yì shì dēng guāng míng yì zài zhù
义不然。何以故？室异灯异，是灯光明亦在炷

biān yì biàn shì zhōng rǔ suǒ yán wǒ ruò rú shì zhě fǎ fēi fǎ
边，亦遍室中。汝所言我若如是者，法、非法

biān jù yīng yǒu wǒ wǒ zhōng yì yīng yǒu fǎ fēi fǎ ruò fǎ fēi
边俱应有我，我中亦应有法、非法。若法、非

fǎ wú yǒu wǒ zhě bù dé shuō yán biàn yī qiè chù ruò jù yǒu zhě hé
法无有我者，不得说言遍一切处；若俱有者，何

dé fù yǐ zhù míng wéi yù shàn nán zǐ rǔ yì ruò wèi zhù zhī yǔ míng
得复以炷明为喻？善男子，汝意若谓炷之与明

zhēn shí bié yì hé yīn yuán gù zhù zēng míng shèng zhù kū míng miè
真实别异，何因缘故炷增明盛、炷枯明灭？

shì gù bù yīng yǐ fǎ fēi fǎ yù yú dēng zhù guāng míng wú chā yù yú
是故不应以法、非法喻于灯炷，光明无差喻于

wǒ yě hé yǐ gù fǎ fēi fǎ wǒ sān shì jí yī
我也。何以故？法、非法、我，三事即一。”

xiān ní yán qú tán rǔ yǐn dēng yù shì shì bù jí hé
先尼言：“瞿昙，汝引灯喻，是事不吉。何

yǐ gù dēng yù ruò jí wǒ yǐ xiān yǐn rú qí bù jí hé gù fù
以故？灯喻若吉，我已先引；如其不吉，何故复
shuō
说？”

shànnán zǐ wǒ suǒ yǐn yù dōu yì bú zuò jí yǐ bù jí suí
“善男子，我所引喻都亦不作吉，以不吉随
rǔ yì shuō shì yù yì shuō lí zhùyǒumíng jí zhùyǒumíng rǔ xīn
汝意说，是喻亦说离炷有明、即炷有明。汝心
bù děng gù shuō dēng zhù yù fǎ fēi fǎ míng zé yù wǒ shì gù
不等，故说灯炷喻法、非法，明则喻我。是故
zé rǔ zhù jí shì míng lí zhùyǒumíng fǎ jí yǒu wǒ wǒ jí yǒu
责汝，炷即是明，离炷有明；法即有我，我即有
fǎ fēi fǎ jí wǒ wǒ jí fēi fǎ rǔ jīn hé gù dàn shòu yī biān
法；非法即我，我即非法。汝今何故但受一边，
bú shòu yī biān rú shì yù zhě yú rǔ bù jí shì gù wǒ jīn huán yǐ
不受一边？如是喻者于汝不吉，是故我今还以
pò¹⁰⁹ rǔ shànnán zǐ rú shì yù zhě jí shì fēi yù shì fēi yù gù
破¹⁰⁹汝。善男子，如是喻者即是非喻，是非喻故，
yú wǒ zé¹¹⁰ jí yú rǔ bù jí shànnán zǐ rǔ yì ruò wèi ruò
于我则¹¹⁰吉、于汝不吉。善男子，汝意若谓：‘若
wǒ bù jí rǔ yì bù jí shì yì bù rán hé yǐ gù jiàn shì jiān
我不吉，汝亦不吉。’是义不然。何以故？见世间
rén zì dāo zì hài zì zuò tā yòng rǔ suǒ yǐn yù yì fù rú shì yú
人自刀自害，自作他用，汝所引喻亦复如是，于
wǒ zé jí yú rǔ bù jí
我则吉，于汝不吉。”

xiān ní yán qú tán rǔ xiān zé wǒ xīn bù píngděng jīn rǔ
先尼言：“瞿昙，汝先责我心不平等，今汝
suǒ shuō yì bù píngděng hé yǐ gù qú tán jīn zhě yǐ jí xiàng jǐ
所说亦不平等。何以故？瞿昙，今者以吉向己，
bù jí xiàng wǒ yǐ shì tuī zhī jiàn¹¹¹ shì bù píng
不吉向我，以是推之见¹¹¹是不平。”

fó yán shànnán zǐ rú wǒ bù píngnéng pò rǔ bù píng shì
佛言：“善男子，如我不平能破汝不平，是

¹⁰⁹ 大正藏：教

¹¹⁰ 大正藏：即

¹¹¹ 大正藏：真

gù rǔ píng wǒ zhī bù píng jí shì jí yě wǒ zhī bù píng pò rǔ bù píng
故汝平我之不平即是吉也。我之不平破汝不平，
lìng rǔ dé píng jí shì wǒ píng hé yǐ gù tóng zhū shèng rén dé píng
令汝得平，即是我平。何以故？同诸圣人得平
děng gù
等故。”

xiān ní yán qú tán wǒ cháng shì píng rǔ yún hé yán huài wǒ
先尼言：“瞿昙，我常是平，汝云何言坏我
bù píng yī qiè zhòng shēng píng děng yǒu wǒ yún hé yán wǒ shì bù píng
不平？一切众生平等有我，云何言我是不平
yé
耶？”

shàn nán zǐ rǔ yì shuō yán dāng shòu dì yù dāng shòu
“善男子，汝亦说言，当受地狱，当受
è guǐ dāng shòu chù shēng dāng shòu rén tiān wǒ ruò xiān biàn wǔ dào
饿鬼，当受畜生，当受人天。我若先遍五道
zhōng zhě yún hé fāng yán dāng shòu zhū qù rǔ yì shuō yán fù mǔ hé
中者，云何方言当受诸趣？汝亦说言，父母和
hé rán hòu shēng zǐ ruò zǐ xiān yǒu yún hé fù yán hé hé yǐ yǒu
合然后生子。若子先有，云何复言和合已有？

shì gù yī rén yǒu wǔ qù shēn ruò shì wǔ chù xiān yǒu shēn zhě hé yīn
是故一人有五趣身。若是五处先有身者，何因
yuán gù wèi shēn zào yè shì gù bù píng shàn nán zǐ rǔ yì ruò wèi
缘故为身造业？是故不平。善男子，汝意若谓

wǒ shì zuò zhě shì yì bù rán hé yǐ gù ruò wǒ zuò zhě hé yīn
我是作者，是义不然。何以故？若我作者，何因
yuán gù zì zuò kǔ shì rán jīn zhòng shēng shí yǒu shòu kǔ shì gù dāng
缘故自作苦事？然今众生实有受苦，是故当

zhī wǒ fēi zuò zhě ruò yán shì kǔ fēi wǒ suǒ zuò bù cóng yīn shēng
知我非作者。若言是苦非我所作，不从因生，
yī qiè zhū fǎ yì dāng rú shì bù cóng yīn shēng hé yīn yuán gù shuō wǒ
一切诸法亦当如是不从因生，何因缘故说我

zuò yé shàn nán zǐ zhòng shēng kǔ lè shí cóng yīn yuán rú shì kǔ
作耶？善男子，众生苦乐实从因缘，如是苦
lè néng zuò yōu xǐ yōu shí wú xǐ xǐ shí wú yōu huò xǐ huò yōu
乐能作忧喜，忧时无喜，喜时无忧，或喜或忧，

zhì rén yún hé shuō shì cháng yé
智人云何说是常耶？

shànnán zǐ rǔ shuō wǒ cháng ruò shì chángzhě yún hé
“善男子，汝说我常，若是常者，云何
shuō yǒu shí shí bié yì cháng fǎ bù yīng yǒu gē luó luó nǎi zhì lǎo
说有十时别异？常法不应有歌罗罗¹¹²乃至老
shí xū kōng cháng fǎ shàng wú yī shí kuàng yǒu shí shí shànnán zǐ
时。虚空常法尚无一时，况有十时？善男子，
wǒ zhě fēi shì gē luó luó shí nǎi zhì lǎo shí yún hé shuō yǒu shí shí bié
我者非是歌罗罗¹¹³时乃至老时，云何说有十时别
yì
异？

shànnán zǐ ruò wǒ zuò zhě shì wǒ yì yǒu shèng shí shuāi shí
“善男子，若我作者，是我亦有盛时衰时，
zhòng shēng yì yǒu shèng shí shuāi shí ruò wǒ ěr zhě yún hé shì cháng
众生亦有盛时衰时。若我尔者，云何是常？
shànnán zǐ wǒ ruò zuò zhě yún hé yī rén yǒu lì yǒu dùn shànnán zǐ
善男子，我若作者，云何一人有利有钝？善男子，
wǒ ruò zuò zhě shì wǒ néng zuò shēn yè kǒu yè yì yè ruò shì wǒ
我若作者，是我能作身业、口业、意业。若是我
suǒ zuò zhě yún hé kǒu shuō wú yǒu wǒ yé yún hé zì yí yǒu yé
所作者，云何口说无有我耶？云何自疑有耶？
wú yé
无耶？

shànnán zǐ rǔ yì ruò wèi lí yǎn yǒu jiàn shì yì bù rán
“善男子，汝意若谓离眼有见，是义不然。
hé yǐ gù ruò lí yǎn yǐ bié yǒu jiàn zhě hé xū cǐ yǎn nǎi zhì
何以故？若离眼已别有见者，何须此眼？乃至
shēngēn yì fù rú shì rǔ yì ruò wèi wǒ suī néng jiàn yào yīn yǎn
身根亦复如是。汝意若谓：‘我虽能见，要因眼
jiàn shì yì bù rán hé yǐ gù rú yǒu rén yán xū màn nà huā
见。’是亦不然。何以故？如有人言：‘须曼那华
néng shāo dà cūn yún hé néng shāo yīn huǒ néng shāo rǔ lì wǒ jiàn
能烧大村。云何能烧？因火能烧。’汝立我见，
yì fù rú shì
亦复如是。”

xiān ní yán qú tán rú rén zhí lián zé néng yì cǎo wǒ yīn
先尼言：“瞿昙，如人执鎌则能刈草；我因

¹¹² 大正藏：歌罗逻时；永乐北藏及龙藏：歌罗罗

¹¹³ 大正藏：逻

wǔ gēnjiàn wén zhì chù yì fù rú shì
五根见闻至触亦复如是。”

shànnán zǐ lián rén¹¹⁴ gè yì shì gù zhí liánnéng yǒu suǒ zuò
“善男子，鎌人¹¹⁴各异，是故执鎌能有所作。

lí gēn zhī wàigèng wú bié wǒ yún hé shuō yán wǒ yīn zhū gēnnéng yǒu suǒ
离根之外更无别我，云何说言我因诸根能有所

zuò shànnán zǐ rǔ yì ruò wèi zhí liánnéng yì wǒ yì rú shì
作？善男子，汝意若谓：‘执鎌能刈，我亦如是。’

shì wǒ yǒu shǒu yé wéi wú shǒu hū ruò yǒu shǒu zhě hé bú zì zhí
是我有手耶？为无手乎？若有手者，何不自执？

ruò wú shǒu zhě yún hé shuō yán wǒ shì zuò zhě shànnán zǐ néng yì
若无手者，云何说言我是作者？善男子，能刈

cǎo zhě jí shì lián yě fēi wǒ fēi rén ruò wǒ rén néng hé gù yīn lián
草者即是鎌也，非我非人。若我人能，何故因鎌？

shànnán zǐ rén yǒu èr yè yī zé zhí cǎo èr zé zhí lián¹¹⁵ shì
善男子，人有二业：一则执草；二则执鎌¹¹⁵。是

lián wéi yǒu néng duàn zhī gōng zhòng shēng jiàn fǎ yì fù rú shì yǎn néng
鎌唯有能断之功，众生见法亦复如是。眼能

jiàn sè cóng hé hé shēng ruò cóng yīn yuán hé hé jiàn zhě zhì rén yún hé
见色从和合生，若从因缘和合见者，智人云何

shuō yán yǒu wǒ
说言有我？

shànnán zǐ rǔ yì ruò wèi shēn zuò wǒ shòu shì yì bù rán
“善男子，汝意若谓身作我受，是义不然。

hé yǐ gù shì jiān bú jiàn tiān dé zuò yè fó dé shòu guǒ ruò yán fēi
何以故？世间不见天得作业、佛得受果。若言非

¹¹⁶ shì shēn zuò wǒ fēi yīn shòu rǔ děng hé gù cóng yú yīn yuán qiú jiě
¹¹⁶是身作、我非因受，汝等何故从于因缘求解

tuō yé rǔ xiān shì shēn fēi yīn yuán shēng dé jiě tuō yǐ yì yīng fēi
脱耶？汝先是身非因缘生，得解脱已，亦应非

yīn ér gèng shēng shēn rú shēn yī qiè fán nǎo yì yīng rú shì
因而更生身。如身，一切烦恼亦应如是。”

xiān ní yán qú tán wǒ yǒu èr zhǒng yī zhě yǒu zhī
先尼言：“瞿昙，我有二种：一者，有知；

¹¹⁴ 大正藏：人鎌；永乐北藏及龙藏：鎌人

¹¹⁵ 大正藏：二者、执鎌；永乐北藏及龙藏：二、则执鎌

¹¹⁶ 大正藏：不

èr zhě wú zhī wú zhī zhī wǒ néng dé yú shēn yǒu zhī zhī wǒ néng
二者，无知。无知之我能得于身，有知之我能
shě lí shēn yóu rú pī píng jì bèi shāo yǐ shī yú běn sè gèng
舍离身。犹如坏瓶，既被烧已，失于本色，更
bú fù shēng zhì zhě fán nǎo yì fù rú shì jì miè huài yǐ zhōng bú
不复生；智者烦恼亦复如是，既灭坏已，终不
gèng shēng
更生¹¹⁷。”

fó yán shàn nán zǐ suǒ yán zhī zhě zhì néng zhī yé wǒ
佛言：“善男子，所言知者，智能知耶？我
néng zhī hū ruò zhì néng zhī hé gù shuō yán wǒ shì zhī yé ruò wǒ
能知乎？若智能知，何故说言我是知耶？若我
zhī zhě hé gù fāng biàn gèng qiú yú zhī¹¹⁸ rǔ yì ruò wèi wǒ yīn zhì
知者，何故方便更求于知¹¹⁸？汝意若谓我因智
zhī tóng huā yù huài shàn nán zǐ pì rú cì shù xìng zì néng cì
知，同华喻坏。善男子，譬如刺树，性自能刺，
bù dé shuō yán shù zhí cì cì zhì yì rú shì zhì zì néng zhī yún hé
不得说言树执刺刺；智亦如是，智自能知，云何
shuō yán wǒ zhí zhì zhī
说言我执智知？

shàn nán zǐ rú rǔ fǎ zhōng wǒ dé jiě tuō wú zhī wǒ
“善男子，如汝法中，我得解脱，无知我
dé zhī wǒ dé yé ruò wú zhī dé dāng zhī yóu gù jù zú fán nǎo
得？知我得耶？若无知得，当知犹故具足烦恼；
ruò zhī dé zhě dāng zhī yǐ yǒu wǔ qíng zhū gēn hé yǐ gù lí gēn zhī
若知得者，当知已有五情诸根。何以故？离根之
wài bié gèng wú zhī ruò jù zhū gēn yún hé fù míng dé jiě tuō yé ruò
外别更无知。若具诸根，云何复名得解脱耶？若
yán shì wǒ qí xìng qīng jìng lí yú wǔ gēn yún hé shuō yán biàn wǔ dào
言是我其性清净，离于五根，云何说言遍五道
yǒu yǐ hé yīn yuán wèi jiě tuō gù xiū zhū shàn fǎ shàn nán zǐ pì
有？以何因缘为解脱故修诸善法？善男子，譬
rú yǒu rén bá xū kōng cì rǔ yì rú shì wǒ ruò qīng jìng yún hé fù
如有人拔虚空刺，汝亦如是。我若清净，云何复
yán duàn zhū fán nǎo rǔ yì ruò wèi bù cóng yīn yuán huò dé jiě tuō
言断诸烦恼？汝意若谓不从因缘获得解脱，

¹¹⁷ 大正藏：更不复生；永乐北藏及龙藏：终不更生

¹¹⁸ 大正藏：智

yī qiè chùshēng hé gù bù dé
一切畜生何故不得？”

xiān ní yán qú tán ruò wú wǒ zhě shéinéng yì niàn
先尼言：“瞿昙，若无我者，谁能忆念？”

fó gào xiān ní ruò yǒu wǒ zhě hé yuán fù wàng shànnán
佛告先尼：“若有我者，何缘复忘？善男

zǐ ruò niàn shì wǒ zhě hé yīn yuán gù niàn yú è niàn niàn suǒ
子，若念是我者，何因缘故，念于恶念，念所

bú niàn bú niàn suǒ niàn
不念，不念所念？”

xiān ní fù yán qú tán ruò wú wǒ zhě shéijiàn shéiwén
先尼复言：“瞿昙，若无我者，谁见？谁闻？”

fó yán shànnán zǐ nèi yǒu liù rù wài yǒu liù chén nèi
佛言：“善男子，内有六入，外有六尘，内

wài hé hé shēng liù zhǒng shí shì liù zhǒng shí yīn yuán dé míng shànnán
外和合生六种识，是六种识因缘得名。善男

zǐ pì rú yī huǒ yīn mù dé gù míng wéi mù huǒ yīn cǎo dé gù míng
子，譬如一火，因木得故名为木火，因草得故名

wéi cǎo huǒ yīn kāng dé gù míng wéi kāng huǒ yīn niú fèn dé míng niú fèn
为草火，因糠得故名为糠火，因牛粪得名牛粪

huǒ zhòngshēng yì shí yì fù rú shì yīn yǎn yīn sè yīn míng
火；众生意识亦复如是，因眼、因色、因明、

yīn yù míng wéi yǎn shí shànnán zǐ rú shì yǎn shí bú zài yǎn zhōng
因欲名为眼识。善男子，如是眼识不在眼中，

nǎi zhì yù zhōng sì shì hé hé gù shēng shì shí nǎi zhì yì shí yì fù
乃至欲中，四事和合故生是识，乃至意识亦复

rú shì ruò shì yīn yuán hé hé gù shēng zhì bù yīng shuō jiàn jí shì wǒ
如是。若是因缘和合故生，智不应说见即是我，

nǎi zhì chù jí shì wǒ shànnán zǐ shì gù wǒ shuō yǎn shí nǎi zhì yì shí
乃至触即是我。善男子，是故我说眼识乃至意识，

yī qiè zhū fǎ jí shì huàn yě yún hé rú huàn běn wú jīn yǒu yǐ
一切诸法即是幻也。云何如幻？本无今有，已

yǒu huán wú shànnán zǐ pì rú sū¹¹⁹ miàn mì jiāng hú jiāo
有还无。善男子，譬如酥¹¹⁹面、蜜、姜、胡椒、

bì bá pú táo hú táo shí liú ruí zǐ rú shì hé hé míng huān
芡苳、蒲萄、胡桃、石榴、梭子，如是和合名欢

¹¹⁹ 大正藏：苏

xǐ wán lí shì hé hé wú huān xǐ wán nèi wài liù rù shì míngzhòng
喜丸，离是和合无欢喜丸。内外六入是名众
shēng wǒ rén shì fū lí nèi wài rù wú bié zhòngshēng wǒ
生、我、人、士夫，离内外入无别众 生、我、
rén shì fū
人、士夫。”

xiān ní yán qú tán ruò wú wǒ zhě yún hé shuō yán wǒ jiàn
先尼言：“瞿昙，若无我者，云何说言我见、
wǒ wén wǒ kǔ wǒ lè wǒ yōu wǒ xǐ
我闻、我苦、我乐、我忧、我喜？”

fó yán shànnán zǐ ruò yán wǒ jiàn wǒ wén míng yǒu wǒ zhě
佛言：“善男子，若言我见我闻 名有我者，
hé yīn yuán gù shì jiān fù yán rǔ suǒ zuò zuì fēi wǒ jiàn wén shàn
何因缘故世间复言，汝所作罪，非我见闻？善
nán zǐ pì rú sì bīng hé hé míng jūn rú shì sì bīng bù míng wéi yī
男子，譬如四兵和合名军，如是四兵不名为一，
ér yì shuō yán wǒ jūn yǒng jiàn wǒ jūn shèng bǐ shì nèi wài rù hé hé
而亦说言我军勇健、我军胜彼。是内外入和合
suǒ zuò yì fù rú shì suī bú shì yī yì dé shuō yán wǒ zuò wǒ shòu
所作亦复如是，虽不是一，亦得说言我作、我受、
wǒ jiàn wǒ wén wǒ kǔ wǒ lè
我见、我闻、我苦、我乐。”

xiān ní yán qú tán rú rǔ suǒ yán nèi wài hé hé shéichū
先尼言：“瞿昙，如汝所言，内外和合，谁出
shēng yán wǒ zuò wǒ shòu
声言我作我受？”

fó yán xiān ní cóng ài wú míng yīn yuán shēng yè cóng yè
佛言：“先尼，从爱无明因缘生业，从业
shēng yǒu cóng yǒu chū shēng wú liàng xīn shù xīn shēng jué guān jué guān
生有，从有出生无量心数，心生觉观，觉观
dòng fēng fēng suí xīn chù hóu shé chǐ chún zhòngshēng xiǎng dào
动风，风随心触喉、舌、齿、唇，众生想倒
shēng chū shuō yán wǒ zuò wǒ shòu wǒ jiàn wǒ wén shànnán zǐ
声出说言我作、我受、我见、我闻。善男子，
rú chuáng tóu líng fēng yīn yuán gù biàn chū yīn shēng fēng dà shēng dà
如幢头铃，风因缘故便出音声，风大声大，
fēng xiǎo shēng xiǎo wú yǒu zuò zhě shànnán zǐ pì rú rè tiě tóu
风小声小，无有作者。善男子，譬如热铁，投

zhī shuǐzhōng chūzhǒngzhǒngshēng shì zhōngzhēn shí wú yǒu zuò zhě
之水中，出种种声，是中真实无有作者。

shànnán zǐ fán fū bù néng sī wéi fēn bié rú shì shì gù shuō yányǒu
善男子，凡夫不能思惟分别如是事故，说言有

wǒ jí yǒu wǒ suǒ wǒ zuò wǒ shòu
我及有我所、我作、我受。”

xiān ní yán rú qú tánshuō wú wǒ wǒ suǒ hé yuán fù shuō
先尼言：“如瞿昙说无我、我所，何缘复说

cháng lè wǒ jìng
常、乐、我、净？”

fó yán shànnán zǐ wǒ yì bù shuō nèi wài liù rù jí liù yì
佛言：“善男子，我亦不说内外六入及六意

shí¹²⁰ cháng lè wǒ jìng wǒ nǎi xuānshuō miè nèi wài rù suǒshēng
识¹²⁰常、乐、我、净。我乃宣说灭内外入所生

liù shí míng zhī wéi cháng yǐ shì cháng gù míng zhī wéi wǒ yǒu cháng
六识名之为常；以是常故，名之为我；有常

wǒ gù míng zhī wéi lè cháng wǒ lè gù míng zhī wéi jìng shànnán
我故，名之为乐；常我乐故，名之为净。善男

zǐ zhòngshēng yàn kǔ duàn shì kǔ yīn zì zài yuǎn lí shì míng
子，众生厌苦，断是苦因，自在远离，是名

wéi wǒ yǐ shì yīn yuán wǒ jīn xuānshuō cháng lè wǒ jìng
为我。以是因缘，我今宣说常、乐、我、净。”

xiān ní yán shì zūn wéi yuàn dà cí wèi wǒ xuānshuō wǒ dāng
先尼言：“世尊！惟愿大慈为我宣说，我当

yún hé huò dé rú shì cháng lè wǒ jìng
云何获得如是常、乐、我、净？”

fó yán shànnán zǐ yī qiè shì jiān cóng běn yǐ lái jù zú
佛言：“善男子，一切世间从本已来，具足

dà màn néng zēng zhǎng màn yì fù zào zuò màn yīn màn yè shì
大慢，能增长慢，亦复造作慢因、慢业，是

gù jīn zhě shòu màn guǒ bào bù néng yuǎn lí yī qiè fán nǎo dé cháng
故今者受慢果报，不能远离一切烦恼，得常、

lè wǒ jìng ruò zhū zhòngshēng yù dé yuǎn lí yī qiè fán nǎo xiān
乐、我、净。若诸众生欲得远离一切烦恼，先

dāng lí màn
当离慢。”

¹²⁰ 大正藏：识意；永乐北藏及龙藏：意识

xiān ní yán shì zūn rú shì rú shì chéng rú shèngjiào
先尼言：“世尊！如是，如是，诚如圣教。

wǒ xiānyǒumàn yīn màn yīn yuán gù chēng rú lái mí qú tánxìng wǒ jīn
我先有慢，因慢因缘故称如来祇瞿昙姓。我今

yǐ lí rú shì dà màn shì gù chéng xīn qǐ qǐng qiú fǎ yún hé dāng dé
已离如是大慢，是故诚心启请求法，云何当得

cháng lè wǒ jìng
常、乐、我、净？”

fó yán shànnán zǐ dì tīng dì tīng jīn dāng wèi rǔ fēn
佛言：“善男子，谛听！谛听！今当为汝分

bié jiě shuō shànnán zǐ ruò néng fēi zì fēi tā fēi zhòngshēng
别解说。善男子，若能非自、非他、非众生

zhě yuǎn lí shì fǎ
者，远离是法。”

xiān ní yán shì zūn wǒ yǐ zhī jiě dé zhèng fǎ yǎn
先尼言：“世尊！我已知解，得正法眼。”

fó yán shànnán zǐ rǔ yún hé yán¹²¹ zhī yǐ jiě yǐ dé zhèng
佛言：“善男子，汝云何言¹²¹知已解已，得正

fǎ yǎn
法眼？”

shì zūn suǒ yán sè zhě fēi zì fēi tā fēi zhūzhòngshēng
“世尊！所言色者，非自、非他、非诸众生；

nǎi zhì shí yì fù rú shì wǒ rú shì guān dé zhèng fǎ yǎn shì zūn
乃至识亦复如是。我如是观，得正法眼。世尊！

wǒ jīn shènyào chū jiā xiū dào yuàn jiàn tīng xǔ
我今甚乐出家修道，愿见听许。”

fó yán shàn lái bǐ qiū
佛言：“善来比丘。”

jí shí jù zú qīng jìng fàn xíng zhèng ā luó hàn guǒ
即时具足清净梵行，证阿罗汉果。

wàidào zhòng zhōng fù yǒu fàn zhì xìng jiā shè shì fù zuò shì yán
外道众中复有梵志，姓迦叶氏，复作是言：

qú tán shēn jí shì mìng shēn yì mìng yì rú lái mò rán dì
“瞿昙，身即是命，身异命异。”如来默然。第

èr dì sān yì fù rú shì
二、第三亦复如是。

¹²¹ 大正藏：何；永乐北藏及龙藏：何言

fàn zhì fù yán qú tán ruò rén shěshēnwèi dé hòushēn yú
梵志复言：“瞿昙，若人舍身未得后身，于
qí zhōngjiān qǐ kě bù míngshēn yì mìng yì ruò shì yì zhě qú tán
其中间岂可不名身异命异？若是异者，瞿昙
hé gù mò rán bù dá
何故默然不答？”

shànnán zǐ wǒ shuōshēn mìng jiē cóng yīn yuán fēi bù
“善男子，我说身、命皆从因缘，非不
yīn yuán rú shēn mìng yī qiè fǎ yì rú shì
因缘；如身、命，一切法亦如是。”

fàn zhì fù yán qú tán wǒ jiàn shì jiān yǒu fǎ bù cóng yīn
梵志复言：“瞿昙，我见世间有法不从因
yuán
缘。”

fó yán fàn zhì rǔ yún hé jiàn shì jiān yǒu fǎ bù cóng yīn
佛言：“梵志，汝云何见世间有法不从因
yuán
缘？”

fàn zhì yán wǒ jiàn dà huǒ fén shāozhēn mù fēngchuī jué yàn
梵志言：“我见大火焚烧榛木，风吹绝焰，
duò zài yú chù shì qǐ bù míng wú yīn yuán yé
堕在余处，是岂不名无因缘耶？”

fó yán shànnán zǐ wǒ shuō shì huǒ yì cóng yīn shēng fēi
佛言：“善男子，我说是火亦从因生，非
bù cóng yīn
不从因。”

fàn zhì yán qú tán jué yàn qù shí bù yīn xīn tàn yún hé ér
梵志言：“瞿昙，绝焰去时不因薪炭，云何而
yán yīn yú yīn yuán
言因于因缘？”

fó yán shànnán zǐ suī wú xīn tàn yīn fēng ér qù fēng
佛言：“善男子，虽无薪炭，因风而去，风
yīn yuán gù qí yàn bù miè
因缘故，其焰不灭。”

qú tán ruò rén shěshēnwèi dé hòushēn zhōngjiānshòumìngshéi
“瞿昙，若人舍身未得后身，中间寿命谁
wéi yīn yuán
为因缘？”

fó yán fàn zhì wú míng yǔ ài ér wéi yīn yuán shì wú míng
佛言：“梵志，无明与爱而为因缘。是无明、
ài èr yīn yuán gù shòumìng dé zhù shànnán zǐ yǒu yīn yuán gù
爱二因缘故，寿命得住。善男子，有因缘故，
shēn jí shì mìng mìng jí shì shēn yǒu yīn yuán gù shēn yì mìng yì
身即是命，命即是身；有因缘故，身异命异。
zhì zhě bù yīng yī xiàng ér shuō shēn yì mìng yì
智者不应一向而说身异命异。”

fàn zhì yán shì zūn wéiyuàn wèi wǒ fēn bié jiě shuō lìng wǒ
梵志言：“世尊！惟愿为我分别解说，令我
liǎoliǎo dé zhī yīn guǒ
了了得知因果。”

fó yán fàn zhì yīn jí wǔ yīn guǒ yì wǔ yīn shànnán
佛言：“梵志！因即五阴，果亦五阴。善男
zǐ ruò yǒuzhòngshēng bù rán huǒ zhě shì zé wú yān
子，若有众生不然火者，是则无烟。”

fàn zhì yán shì zūn wǒ yǐ zhī yǐ wǒ yǐ jiě yǐ
梵志言：“世尊！我已知已，我已解已。”

fó yán shànnán zǐ rǔ yún hé zhī yún hé jiě
佛言：“善男子，汝云何知？云何解？”

shì zūn huǒ jí fán nǎo néng yú dì yù è guǐ chùshēng
“世尊！火即烦恼，能于地狱、饿鬼、畜生、
rén tiān shāo rán yān zhě jí shì fán nǎo guǒ bào wú cháng bú
人、天烧然；烟者，即是烦恼果报，无常、不
jìng chòu huì kě è shì gù míng yān ruò yǒuzhòngshēng bú zuò fán
净、臭秽可恶，是故名烟。若有众生不作烦
nǎo shì rén zé wú fán nǎo guǒ bào shì gù rú lái shuō bù rán huǒ zé wú
恼，是人则无烦恼果报。是故如来说不然火则无
yǒu yān shì zūn wǒ yǐ zhèng jiàn wéiyuàn cí jīn tīng wǒ chū jiā
有烟。世尊！我已正见，惟愿慈矜，听我出家。”

ěr shí shì zūn gào jiāo chén rú tīng shì fàn zhì chū jiā shòu
尔时，世尊告憍陈如：“听是梵志出家受
jiè
戒。”

shí jiāo chén rú shòu fó chì yǐ hé hé zhòng sēng tīng qí chū jiā
时，憍陈如受佛勅已，和合众僧听其出家，
shòu jù zú jiè jīng wǔ rì yǐ dé ā luó hàn guǒ
受具足戒。经五日已，得阿罗汉果。

wàidào zhòng zhōng fù yǒu fàn zhì míng yuē fù nà fù zuò shì
外道众中，复有梵志，名曰富那，复作是
yán qú tán rǔ jiàn shì jiān shì cháng fǎ yǐ shuō yán cháng yé
言：“瞿昙，汝见世间是常法已，说言常耶？
rú shì yì zhě shí yé xū yé cháng wú cháng yì cháng yì
如是义者，实耶？虚耶？常、无常，亦常亦
wú cháng¹²² fēi cháng fēi wú cháng yǒu biān wú biān yì yǒu biān
无常¹²²，非常非无常；有边、无边，亦有边
wú biān¹²³ fēi yǒu biān wú biān¹²⁴ shì shēn shì mìng shēn yì mìng yì
无边¹²³，非有边无边¹²⁴；是身是命，身异命异；
rú lái miè hòu rú qù bù rú qù yì rú qù bù rú qù fēi rú
如来灭后，如去、不如去，亦如去不如去，非如
qù fēi bù rú qù
去非不如去？”

fó yán fù nà wǒ bù shuō shì jiān cháng xū shí cháng
佛言：“富那，我不说世间常、虚、实，常、
wú cháng¹²⁵ yì cháng wú cháng fēi cháng fēi wú cháng yǒu biān
无常¹²⁵，亦常、无常，非常非无常；有边、
wú biān yì yǒu biān wú biān fēi yǒu biān fēi wú biān shì shēn shì mìng
无边，亦有边无边，非有边非无边；是身是命，
shēn yì mìng yì rú lái miè hòu rú qù bù rú qù yì rú qù bù
身异命异；如来灭后，如去、不如去，亦如去不
rú qù fēi rú qù fēi bù rú qù
如去，非如去非不如去。”

fù nà fù yán qú tán jīn zhě jiàn hé zuì guò bú zuò shì
富那复言：“瞿昙，今者见何罪过不作是
shuō
说？”

fó yán fù nà ruò yǒu rén shuō shì jiān shì cháng wéi cǐ wéi
佛言：“富那，若有人说世间是常，唯此为
shí yú wàng yǔ zhě shì míng wéi jiàn jiàn suǒ jiàn chù shì míng jiàn
实，余妄语者，是名为见。见所见处，是名见
xíng shì míng jiàn yè shì míng jiàn zhuó shì míng jiàn fù shì míng jiàn
行、是名见业、是名见著、是名见缚、是名见

¹²² 大正藏：无常；永乐北藏及龙藏：亦无常

¹²³ 大正藏：亦无边；永乐北藏及龙藏：无边

¹²⁴ 大正藏：非无边；永乐北藏及龙藏：无边

¹²⁵ 大正藏：常、无常；永乐北藏及龙藏：无常；校勘：常、无常

kǔ shì míngjiàn qǔ shì míngjiàn bù shì míngjiàn rè shì míngjiàn
苦、是名见取、是名见怖、是名见热、是名见
chán fù nà fán fū zhī rén wéi jiàn suǒ chán bù néng yuǎn lí shēng
缠。富那，凡夫之人为见所缠，不能远离生、
lǎo bìng sǐ huí liú liù qù shòu wú liàng kǔ nǎi zhì fēi rú qù
老、病、死，回流六趣，受无量苦，乃至非如去
fēi bù rú qù yì fù rú shì fù nà wǒ jiàn shì jiàn yǒu rú shì guò
非不如去亦复如是。富那，我见是见有如是过，
shì gù bù zhuó bú wèi rén shuō
是故不著，不为人说。”

qú tán ruò jiàn rú shì zuì guò bù zhuó bù shuō qú tán jīn zhě
“瞿昙，若见如是罪过不著不说。瞿昙今者
hé jiàn hé zhuó hé suǒ xuān shuō
何见？何著？何所宣说？”

fó yán shàn nán zǐ fū jiàn zhuó zhě míng shēng sǐ fǎ
佛言：“善男子，夫见著者，名生死法。
rú lái yǐ lí shēng sǐ fǎ gù shì gù bù zhuó shàn nán zǐ rú lái
如来已离生死法故，是故不著。善男子，如来
míng wéi néng jiàn néng shuō bù míng wèi zhuó
名为能见能说，不名为著。”

qú tán yún hé néng jiàn yún hé néng shuō
“瞿昙，云何能见？云何能说？”

fó yán shàn nán zǐ wǒ néng míng jiàn kǔ jí miè dào
佛言：“善男子，我能明见苦、集、灭、道，
fēn bié xuān shuō rú shì sì dì wǒ jiàn rú shì gù néng yuǎn lí yī qiè
分别宣说如是四谛。我见如是故能远离一切
jiàn yī qiè ài yī qiè liú yī qiè màn shì gù wǒ jù qīng jìng fàn
见、一切爱、一切流、一切慢。是故我具清净梵
xíng wú shàng jì jìng huò dé cháng shēn shì shēn yì fēi dōng xī
行，无上寂静，获得常身，是身亦非东、西、
nán běi
南、北。”

fù nà yán qú tán hé yīn yuán gù cháng shēn fēi shì dōng
富那言：“瞿昙，何因缘故常身非是东、
xī nán běi
西、南、北？”

fó yán shàn nán zǐ wǒ jīn wèn rǔ suí rǔ yì dá yú
佛言：“善男子，我今问汝，随汝意答。于

yì yún hé rú yú rǔ qián rán dà huǒ jù dāng qí rán shí rǔ zhī
意云何？如于¹²⁶汝前然大火聚，当其然时，汝知
rán fǒu
然不？”

rú shì qú tán
“如是。瞿昙。”

shì huǒ miè shí rǔ zhī miè fǒu
“是火灭时，汝知灭不？”

rú shì qú tán
“如是。瞿昙。”

fù nà ruò yǒu rén wèn rǔ qián huǒ jù rán cóng hé lái
“富那，若有人问：‘汝前火聚然从何来？
miè hé suǒ zhì dāng yún hé dá
灭何所至？’当云何答？”

qú tán ruò yǒu wèn zhě wǒ dāng dá yán shì huǒ shēng shí
“瞿昙，若有问者，我当答言：‘是火生时
lài yú zhòng yuán běn yuán yǐ jìn xīn yuán wèi zhì shì huǒ zé miè
赖于众缘。本缘已尽，新缘未至，是火则灭。’”

ruò fù yǒu wèn shì huǒ miè yǐ zhì hé fāng miàn fù
“若复有问：‘是火灭已，至何方面？’复
yún hé dá
云何答？”

qú tán wǒ dāng dá yán yuán jìn gù miè bú zhì fāng
“瞿昙，我当答言：‘缘尽故灭，不至方
suǒ
所。’”

shàn nán zǐ rú lái yì ěr ruò yǒu wú cháng sè nǎi zhì wú
“善男子，如来亦尔，若有无常色乃至无
cháng shí yīn ài gù rán rán zhě jí shòu èr shí wǔ yǒu shì gù rán
常识，因爱故然，然者即受二十五有，是故然
shí kě shuō shì huǒ dōng xī nán běi xiàn zài ài miè èr shí
时可说是火东、西、南、北。现在爱灭，二十
wǔ yǒu guǒ bào bù rán yǐ bù rán gù bù kě shuō yǒu dōng xī
五有果报不然，以不然故，不可说有东、西、
nán běi shàn nán zǐ rú lái yǐ miè wú cháng zhī sè zhì wú cháng
南、北。善男子，如来已灭无常之色至无常

¹²⁶ 大正藏：善男子，如于；永乐北藏及龙藏：如于

shí shì gù shēncháng shēnruò shì cháng bù dé shuōyǒudōng xī
识，是故身常。身若是常，不得说有东、西、
nán běi
南、北。”

fù nà yán yù shuō yī yù wéiyuàntīng cǎi
富那言：“欲¹²⁷说一喻，惟愿听采¹²⁸。”

fó yán shàn zāi shàn zāi suí yì shuō zhī
佛言：“善哉！善哉！随意说之。”

shì zūn rú dà cūnwàiyǒusuō luó lín zhōngyǒu yī shù xiān
“世尊！如大村外有娑罗林，中有一树，先
lín ér shēng zú yī bǎinián shì shí lín zhǔguàn zhī yǐ shuǐ suí
林而生，足一百年。是时，林主灌之以水，随
shí xiū zhì qí shùchén xiǔ pí fū zhī yè xī jiē tuō luò wéizhēn
时修治。其树陈朽，皮肤枝叶悉皆脱落，唯贞
shí zài rú lái yì ěr suǒyǒuchén gù xī yǐ chú jìn wéiyǒu yī qiè
实在。如来亦尔，所有陈故悉已除尽，唯有一切
zhēn shí fǎ zài shì zūn wǒ jīn shènyào chū jiā xiū dào
真实法在。世尊！我今甚乐出家修道。”

fó yán shàn lái bǐ qiū
佛言：“善来比丘。”

shuō shì yǔ yǐ jí shí chū jiā lòu jìn zhèng dé ā luó hàn guǒ
说是语已，即时出家，漏尽证得阿罗汉果。

大般涅槃经卷第三十五

¹²⁷ 大正藏：请

¹²⁸ 大正藏：采

dà bō niè pán jīng juàn dì sān shí liù
大般涅槃经卷第三十六

běiliángtiānzhu sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshā mén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

jiāochén rú pǐn èr shí wǔ zhī èr¹²⁹
憍陈如品二十五之二

fù yǒu fàn zhì míng jìng¹³⁰ zuò rú shì yán qú tán yī qiè zhòng
复有梵志名净¹³⁰，作如是言：“瞿昙，一切众

shēng bù zhī hé fǎ jiàn shì jiān cháng wú cháng yì cháng wú cháng
生不知何法见世间常、无常、亦常无常、

fēi yǒu cháng fēi wú cháng nǎi zhì fēi rú qù fēi bù rú qù
非有常非无常，乃至非如去非不如去？”

fó yán shànnán zǐ bù zhī sè gù nǎi zhì bù zhī shí gù
佛言：“善男子，不知色故，乃至不知识故，

jiàn shì jiān cháng nǎi zhì fēi rú qù fēi bù rú qù
见世间常，乃至非如去、非不如去。”

fàn zhì yán qú tán zhòngshēng zhī hé fǎ gù bú jiàn shì jiān
梵志言：“瞿昙，众生知何法故不见世间

cháng nǎi zhì fēi rú qù fēi bù rú qù
常，乃至非如去、非不如去？”

fó yán shànnán zǐ zhī sè gù nǎi zhì zhī shí gù bú jiàn
佛言：“善男子，知色故乃至知识故，不见

shì jiān cháng nǎi zhì fēi rú qù fēi bù rú qù
世间常，乃至非如去、非不如去。”

fàn zhì yán shì zūn wéi yuàn wèi wǒ fēn bié jiě shuō shì jiān
梵志言：“世尊！惟愿为我分别解说世间

cháng wú cháng
常、无常。”

fó yán shànnán zǐ ruò rén shě gù bú zào xīn yè shì
佛言：“善男子，若人舍故，不造新业，是

¹²⁹ 大正藏：憍陈如品下；永乐北藏及龙藏：憍陈如品二十五之二

¹³⁰ 大正藏：复有梵志名曰清净浮；永乐北藏及龙藏：复有梵志名净

rén néng zhī cháng yǔ wú cháng
人能知常与无常。”

fàn zhì yán shì zūn wǒ yǐ zhī jiě¹³¹
梵志言：“世尊！我已知解¹³¹。”

fó yán shànnán zǐ rǔ yún hé jiàn rǔ yún hé zhī
佛言：“善男子，汝云何见？汝云何知？”

shì zūn gù míng wú míng yǔ ài xīn míng qǔ
“世尊！‘故’名无明与爱；‘新’名取、
yǒu ruò rén yuǎn lí shì wú míng ài bú zuò qǔ yǒu shì rén zhēn
有。若人远离是无明、爱，不作取、有，是人真
shí zhī cháng wú cháng wǒ jīn yǐ dé zhèng fǎ jìng yǎn guī yī sān
实知常、无常。我今已得正法净眼，归依三
bǎo wéi yuàn rú lái tīng wǒ chū jiā
宝，惟愿如来听我出家。”

fó gào jiāo chén rú tīng shì fàn zhì chū jiā shòu jiè
佛告憍陈如：“听是梵志出家受戒。”

shí jiāo chén rú shòu fó chì yǐ jiāng zhì sēng zhōng wèi zuò jié
时，憍陈如受佛勅已，将至僧中，为作羯
mó lìng dé chū jiā shí wǔ rì hòu zhū lòu yǒng jìn dé ā luó hàn
磨，令得出家，十五日后，诸漏永尽，得阿罗汉
guǒ
果。

dú zǐ fàn zhì fù zuò shì yán qú tán wǒ jīn yù wèn néng
犍子梵志复作是言：“瞿昙，我今欲问，能
jiàn tīng fǒu
见听不？”

rú lái mò rán dì èr dì sān yì fù rú shì
如来默然。第二、第三亦复如是。

dú zǐ fù yán qú tán wǒ jiǔ yǔ rǔ gòng wéi qīn yǒu rǔ
犍子复言：“瞿昙，我久与汝共为亲友，汝
zhī yǔ wǒ yì wú yǒu èr wǒ yù zī wèn hé gù mò rán
之与我，义无有二。我欲咨问，何故默然？”

ěr shí shì zūn zuò shì sī wéi rú shì fàn zhì qí xìng rú yǎ
尔时，世尊作是思惟：“如是梵志其性儒雅，
chún shàn zhì zhí cháng wéi zhī gù ér lái zī qǐ bú wèi nǎo luàn bǐ
纯善质直，常为知故而来咨启，不为恼乱。彼

¹³¹ 大正藏：见

ruò wèn zhě dāng suí yì dá
若问者，当随意答。”

fó yán dú zǐ shàn zāi shàn zāi suí suǒ yí wèn wú
佛言：“犍子，善哉！善哉！随所疑问，吾
dāng dá zhī
当答之。”

dú zǐ yán qú tán shì yǒu shàn yé
犍子言：“瞿昙，世有善耶？”

rú shì fàn zhì
“如是。梵志。”

yǒu bú shàn yé
“有不善耶？”

rú shì fàn zhì
“如是。梵志。”

qú tán yuàn wèi wǒ shuō lìng wǒ dé zhī shàn bú shàn fǎ
“瞿昙，愿为我说，令我得知善、不善法。”

fó yán shàn nán zǐ wǒ néng fēn bié guǎng shuō qí yì jīn
佛言：“善男子，我能分别广说其义，今
dāng wèi rǔ jiǎn lüè shuō zhī shàn nán zǐ yù míng bú shàn jiě tuō yù
当为汝简略说之。善男子，欲名不善，解脱欲
zhě míng zhī wéi shàn chēn huì yú chī yì fù rú shì shā míng bú shàn
者名之为善；瞋恚、愚痴亦复如是。杀名不善，
bù shā míng shàn nǎi zhì xié jiàn yì fù rú shì shàn nán zǐ wǒ jīn
不杀名善；乃至邪见亦复如是。善男子，我今
wèi rǔ yǐ shuō sān zhǒng shàn bú shàn fǎ jí shuō shí zhǒng shàn bú shàn
为汝已说三种善、不善法及说十种善、不善
fǎ ruò wǒ dì zǐ néng zuò rú shì fēn bié sān zhǒng shàn bú shàn fǎ
法。若我弟子能作如是分别三种善、不善法，
nǎi zhì shí zhǒng shàn bú shàn fǎ dāng zhī shì rén néng jìn tān yù
乃至十种善、不善法，当知是人能尽贪欲、
chēn huì yú chī yī qiè zhū lòu duàn yī qiè yǒu
瞋恚、愚痴、一切诸漏，断一切有。”

fàn zhì yán qú tán shì fó fǎ zhōng pō yǒu yī bǐ qiū néng jìn
梵志言：“瞿昙，是佛法中颇有一比丘能尽
rú shì tān yù huì chī yī qiè zhū lòu yī qiè yǒu fǒu
如是贪欲、恚¹³²痴、一切诸漏、一切有不？”

¹³² 大正藏：瞋

fó yán shànnán zǐ shì fó fǎ zhōng fēi yī èr sān
佛言：“善男子，是佛法中，非一、二、三
nǎi zhì wǔ bǎi nǎi yǒu wú liàng zhū bǐ qiū děng néng jìn rú shì tān yù
乃至五百，乃有无量诸比丘等，能尽如是贪欲、
huì chī yī qiè zhū lòu yī qiè zhū yǒu
恚、痴、一切诸漏、一切诸有。”

qú tán zhì yī bǐ qiū shì fó fǎ zhōng pō yǒu yī bǐ qiū
“瞿昙，置一比丘，是佛法中，颇有一比丘
ní néng jìn rú shì tān yù chēn chī yī qiè zhū lòu yī qiè yǒu fǒu
尼能尽如是贪欲、瞋痴、一切诸漏、一切有不？”

fó yán shànnán zǐ shì fó fǎ zhōng fēi yī èr sān
佛言：“善男子，是佛法中，非一、二、三
nǎi zhì wǔ bǎi nǎi yǒu wú liàng zhū bǐ qiū ní néng duàn rú shì tān yù
乃至五百，乃有无量诸比丘尼，能断如是贪欲、
chēn chī yī qiè zhū lòu yī qiè zhū yǒu
瞋、痴、一切诸漏、一切诸有。”

dú zǐ yán qú tán zhì yī bǐ qiū yī bǐ qiū ní shì fó
犍子言：“瞿昙，置一比丘、一比丘尼，是佛
fǎ zhōng pō yǒu yī yōu pó sè chí jiè jīng qín fàn xíng qīng jìng dù
法中，颇有一优婆塞持戒精勤，梵行清净，度
yí bǐ àn duàn yú yí wǎng
疑彼岸，断于疑网¹³³？”

fó yán shànnán zǐ wǒ fó fǎ zhōng fēi yī èr sān
佛言：“善男子，我佛法中，非一、二、三
nǎi zhì wǔ bǎi nǎi yǒu wú liàng zhū yōu pó sè chí jiè jīng qín fàn xíng qīng
乃至五百，乃有无量诸优婆塞持戒精勤，梵行清
jìng duàn wǔ xià jié dé ā nà hán dù yí bǐ àn duàn yú yí
净，断五下结，得阿那含，度疑彼岸，断于疑
wǎng
网。”

dú zǐ yán qú tán zhì yī bǐ qiū yī bǐ qiū ní yī yōu
犍子言：“瞿昙，置一比丘、一比丘尼、一优
pó sè shì fó fǎ zhōng pō yǒu yī yōu pó yí chí jiè jīng qín fàn xíng
婆塞，是佛法中，颇有一优婆夷持戒精勤，梵行
qīng jìng dù yí bǐ àn duàn yí wǎng fǒu
清净，度疑彼岸，断疑网不？”

¹³³ 大正藏：断于疑网不；永乐北藏及龙藏：断于疑网

fó yán shànnán zǐ wǒ fó fǎ zhōng fēi yī èr sān
佛言：“善男子，我佛法中，非一、二、三
nǎi zhì wǔ bǎi nǎi yǒu wú liàng zhū yōu pó yí chí jiè jīng qín fàn xíng qīng
乃至五百，乃有无量诸优婆夷持戒精勤，梵行清
jìng duàn wǔ xià jié dé ā nà hán dù yí bǐ àn duàn yú yí
净，断五下结，得阿那含，度疑彼岸，断于疑
wǎng
网。”

dú zǐ yán qú tán zhì yī bǐ qiū yī bǐ qiū ní jìn yī qiè
犍子言：“瞿昙，置一比丘、一比丘尼尽一切
lòu yī yōu pó sè yī yōu pó yí chí jiè jīng qín fàn xíng qīng jìng
漏，一优婆塞、一优婆夷持戒精勤，梵行清净，
duàn yú yí wǎng shì fó fǎ zhōng pō yǒu yōu pó sè shòu wǔ yù lè
断于疑网。是佛法中，颇有优婆塞受五欲乐，
xīn wú yí wǎng fǒu
心无疑网不？”

fó yán shànnán zǐ shì fó fǎ zhōng fēi yī èr sān
佛言：“善男子，是佛法中，非一、二、三
nǎi zhì wǔ bǎi nǎi yǒu wú liàng zhū yōu pó sè duàn yú sān jié dé xū
乃至五百，乃有无量诸优婆塞断于三结，得须
tuó huán bó tān huì chī dé sī tuó hán rú yōu pó sè yōu
陀洹；薄贪、恚、痴，得斯陀含。如优婆塞，优
pó yí yì rú shì
婆夷亦如是。”

shì zūn wǒ yú jīn zhě yào shuō pì yù
“世尊！我于今者乐说譬喻。”

fó yán shàn zāi shàn zāi yào shuō biàn shuō
佛言：“善哉！善哉！乐说便说。”

shì zūn pì rú nán tuó pó nán tuó lóng wáng děng jiàng dà
“世尊！譬如难陀、婆¹³⁴难陀龙王等降大
yǔ rú lái fǎ yǔ yì fù rú shì píng děng yǔ yú yōu pó sè yōu pó
雨，如来法雨亦复如是，平等雨于优婆塞、优婆
yí shì zūn ruò zhū wài dào yù lái chū jiā bù shěn rú lái jǐ yuè shì
夷。世尊！若诸外道欲来出家，不审如来几月试
zhī
之？”

¹³⁴ 大正藏：婆；永乐北藏：婆；龙藏：波；校勘：婆

fó yán shànnán zǐ jiē sì yuè shì bú bì yī zhǒng
佛言：“善男子，皆四月试，不必一种。”

shì zūn ruò bù yī zhǒng wéiyuàn dà cí tīng wǒ chū jiā
“世尊！若不一种，惟愿大慈听我出家。”

ěr shí shì zūn gào jiāo chén rú tīng shì dú zǐ chū jiā shòu
尔时，世尊告憍陈如：“听是犍子出家受
jiè
戒。”

shí jiāo chén rú shòu fó chì yǐ lì zhòng sēng zhōng wèi zuò
时，憍陈如受佛勅已，立众僧中，为作
jié mó yú chū jiā hòu mǎn shí wǔ rì dé xū tuó huánguǒ jì dé
羯磨。于出家后满十五日，得须陀洹果。既得
guǒ yǐ fù zuò shì niàn ruò yǒu zhì huì cóng xué dé zhě wǒ jīn yǐ
果已，复作是念：“若有智慧从学得者，我今已
dé kān rèn jiàn fó jí wǎng fó suǒ tóu miàn zuò lǐ xiū jìng yǐ
得，堪任见佛。”即往佛所，头面作礼，修敬已
bì què zhù yī miàn bó fó yán shì zūn zhū yǒu zhì huì cóng xué
毕，却住一面，白佛言：“世尊！诸有智慧从学
dé zhě wǒ jīn yǐ dé wéiyuàn wèi wǒ chóng fēn bié shuō lìng wǒ huò
得者，我今已得。惟愿为我重分别说，令我获
dé wú xué zhì huì
得无学智慧。”

fó yán shànnán zǐ rǔ qín jīng jìn xiū xí èr fǎ yī
佛言：“善男子，汝勤精进修习二法：一、
shē mó tā èr pí pó shè nà shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū yù dé
奢摩他；二、毗婆舍那。善男子，若有比丘欲得
xū tuó huánguǒ yì dāng qín xiū rú shì èr fǎ ruò fù yù dé sī tuó
须陀洹果，亦当勤修如是二法；若复欲得斯陀
hánguǒ ā nà hánguǒ ā luó hànguǒ yì dāng xiū xí rú shì èr fǎ
含果、阿那含果、阿罗汉果，亦当修习如是二法。
shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū yù dé sì chán sì wú liàng xīn liù shén
善男子，若有比丘欲得四禅、四无量心、六神
tōng bā bèi shě bā shèng chù wú zhēng zhì dǐng zhì bì jìng zhì
通、八背舍、八胜处、无诤智、顶智、毕竟智、
sì wú ài zhì jīn gāng sān mèi jìn zhì wú shēng zhì yì dāng
四无碍¹³⁵智、金刚三昧、尽智、无生智，亦当

¹³⁵ 大正藏：碍

xiū xí rú shì èr fǎ shànnán zǐ ruò yù dé shí zhù dì wú shēng
修习如是二法。善男子，若欲得十住地、无生
fǎ rěn wú xiàng fǎ rěn bù kě sī yì fǎ rěn shèng xíng fàn xíng
法忍、无相法忍、不可思议法忍、圣行、梵行、
tiān xíng pú sà xíng xū kōng sān mèi zhì yìn sān mèi kōng wú xiàng
天行、菩萨行、虚空三昧、智印三昧、空无相
wú zuò sān mèi dì sān mèi bú tuì sān mèi shǒu léng yán sān mèi
无作三昧、地三昧、不退三昧、首楞严三昧、
jīn gāng sān mèi ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí fó xíng yì dāng xiū
金刚三昧、阿耨多罗三藐三菩提佛行，亦当修
xí rú shì èr fǎ
习如是二法。”

dú zǐ wén yǐ lǐ bài ér chū zài suō luó lín zhōng xiū shì èr
犍子闻已，礼拜而出，在娑罗林中修是二
fǎ bù jiǔ jí dé ā luó hàn guǒ
法，不久即得阿罗汉果。

shì shí fù yǒu wú liàng bǐ qiū yù wǎng fó suǒ dú zǐ jiàn yǐ
是时，复有无量比丘欲往佛所，犍子见已，
wèn yán dà dé yù hé suǒ zhì
问言：“大德！欲何所至？”

zhū bǐ qiū yán yù wǎng fó suǒ
诸比丘言：“欲往佛所。”

dú zǐ fù yán zhū dà dé ruò zhì fó suǒ yuàn wèi xuān qǐ
犍子复言：“诸大德！若至佛所，愿为宣启：
dú zǐ fàn zhì xiū èr fǎ yǐ dé wú xué zhì jīn bào fó ēn rù
‘犍子梵志修二法已，得无学智，今报佛恩，入
bō niè pán
般涅槃。’”

shí zhū bǐ qiū zhì fó suǒ yǐ bó fó yán shì zūn dú zǐ
时，诸比丘至佛所已，白佛言：“世尊！犍子
bǐ qiū jì wǒ děng yǔ shì zūn dú zǐ fàn zhì xiū xí èr fǎ dé
比丘寄我等语：‘世尊！犍子梵志修习二法，得
wú xué zhì jīn bào fó ēn rù yú niè pán
无学智，今报佛恩，入于涅槃。’”

fó yán shànnán zǐ dú zǐ fàn zhì dé ā luó hàn guǒ rǔ
佛言：“善男子，犍子梵志得阿罗汉果，汝

¹³⁶ 大正藏：楞；永乐北藏及龙藏：棱；校勘：楞

děng kě wǎnggòngyǎng qí shēn

等可往供养其身。”

shí zhū bǐ qiū shòu fó chì yǐ huán qí shī suǒ dà shègòngyǎng
时，诸比丘受佛勅已，还其尸所大设供养。

nà yī fàn zhì fù zuò shì yán qú tán rú qú tán suǒ shuō¹³⁷
纳衣梵志复作是言：“瞿昙，如瞿昙所说¹³⁷，

wú liàng shì zhōng zuò shàn bú shàn wèi lái hái dé shàn bú
‘无量世中，作善、不善，未来还得善、不

shànshēn shì yì bù rán hé yǐ gù rú qú tán shuō yīn fán
善身。’是义不然。何以故？如瞿昙说：‘因烦

nǎo gù huò dé shì shēn ruò yīn fán nǎo huò dé shēnzhě shēnwéi zài
恼故，获得是身。’若因烦恼获得身者，身为在

xiān fán nǎo zài xiān ruò fán nǎo zài xiān shéi zhī suǒ zuò zhù zài
先？烦恼在先？若烦恼在先，谁之所作？住在

hé chù ruò shēn zài xiān yún hé shuō yán yīn fán nǎo dé shì gù ruò
何处？若身在先，云何说言因烦恼得？是故若

yán fán nǎo zài xiān shì zé bù kě ruò shēn zài xiān shì yì bù kě
言烦恼在先，是则不可；若身在先，是亦不可；

ruò yán yī shí yòu yì bù kě xiānhòu yī shí yì jiē bù kě shì
若言一时，又亦不可；先后一时，义皆不可。是

gù wǒ shuō yī qiè zhū fǎ jiē yǒu zì xìng bù cóng yīn yuán
故我说一切诸法皆有自性，不从因缘。

fù cì qú tán jiān shì dì xìng shī shì shuǐ xìng rè shì
“复次，瞿昙，坚是地性，湿是水性，热是

huǒ xìng dòng shì fēng xìng wú suǒ guà ài shì xū kōng xìng shì wǔ dà
火性，动是风性，无所罣碍是虚空性，是五大

xìng fēi yīn yuán yǒu ruò shǐ shì jiān yǒu yī fǎ xìng fēi yīn yuán yǒu yī
性非因缘有。若使世间有一法性非因缘有，一

qiè fǎ xìng yì yīng rú shì fēi yīn yuán yǒu ruò yǒu yī fǎ cóng yīn yuán yǒu
切法性亦应如是非因缘有。若有一法从因缘有，

hé yīn yuán gù wǔ dà zhī xìng bù cóng yīn yuán qú tán zhòngshēng
何因缘故五大之性不从因缘？瞿昙，众生

shànshēn jí bú shànshēn huò dé jiě tuō jiē shì zì xìng bù cóng yīn
善身及不善身获得解脱，皆是自性，不从因

yuán shì gù wǒ shuō yī qiè zhū fǎ zì xìng gù yǒu fēi yīn yuánshēng
缘。是故我说一切诸法自性故有，非因缘生。

¹³⁷ 大正藏：如瞿昙说；永乐北藏及龙藏：瞿昙，如瞿昙所说

fù cì qú tán shì jiān zhī fǎ yǒu dìng yòng chù pì rú gōng
“复次，瞿昙，世间之法有定用处。譬如工

jiàng yún rú shì mù rèn zuò chē yú rú shì rèn zuò mén hù chuáng jī 138;
匠云如是木任作车舆，如是任作门户、床几

yì rú jīn shī suǒ kě zào zuò zài é shàng zhě míng zhī wéi mǎn zài jǐng
亦如金师所可造作，在额上者名之为鬘，在颈

xià zhě míng zhī wéi yīng 139 zài bì shàng zhě míng zhī wéi chuān zài zhǐ
下者名之为纓，在臂上者名之为钏，在指

shàng zhě míng zhī wéi huán yòng chù dìng gù míng wéi dìng xìng yī qiè
上者名之为环。用处定故，名为定性。一切

zhòng shēng yì fù rú shì yǒu wǔ dào xìng gù yǒu dì yù è guǐ 140
众生亦复如是，有五道性故，有地狱、饿鬼、

chù shēng rén tiān ruò rú shì zhě yún hé shuō yán cóng yú yīn yuán
畜生、人、天。若如是者，云何说言从于因缘？

fù cì qú tán yī qiè zhòng shēng qí xìng gè yì shì gù
“复次，瞿昙，一切众生其性各异，是故

míng wéi yī qiè zì xìng rú guī lù shēng 141 zì néng rù shuǐ dú zǐ shēng
名为一切自性。如龟陆生自能入水、犊子生

yǐ zì néng 142 yǐn rǔ yú jiàngōu ěr zì rán tūn shí dú shé shēng yǐ zì
已自能饮乳、鱼见钩饵自然吞食、毒蛇生已自

rán shí tǔ rú shì děng shì shéi yǒu jiào zhě rú cì shēng yǐ zì rán
然食土，如是等事，谁有教者？如刺生已自然

tóu jiān fēi niǎo máo yǔ zì rán sè bié shì jiān zhòng shēng yì fù rú shì
头尖，飞鸟毛羽自然色别，世间众生亦复如是，

yǒu lì yǒu dùn yǒu fù yǒu pín yǒu hǎo yǒu chǒu yǒu dé jiě
有利、有钝，有富、有贫，有好、有丑，有得解

tuō yǒu dé bù 143 yǒu shì gù dāng zhī yī qiè fǎ zhōng gè zì yǒu
脱、有得不有。是故当知，一切法中各自有

xìng 144
性。

138 大正藏：机

139 大正藏：璎

140 大正藏：瞿昙，一切；永乐北藏及龙藏：一切

141 大正藏：瞿昙，如龟陆生；永乐北藏及龙藏：如龟陆生

142 大正藏：能自；永乐北藏及龙藏：自能

143 大正藏：下

144 大正藏：有自；永乐北藏及龙藏：自有

fù cì qú tánshuō¹⁴⁵ tān yù chēn chī cóng yīn yuán
“复次，瞿昙说¹⁴⁵：‘贪欲、瞋、痴从因缘
shēng rú shì sān dú yīn yuán wǔ chén shì yì bù rán hé yǐ gù
生，如是三毒因缘五尘。’是义不然。何以故？
zhòngshēngshuì shí yuǎn lí wǔ chén yì fù shēng yú tān yù chēn
众 生睡时，远离五尘，亦复生于贪欲、瞋、
chī zài tāi yì ěr chūchū tāi shí wèinéng fēn bié wǔ chén hǎo
痴；在胎亦尔，初出胎时，未能分别五尘好、
chǒu yì fù shēng yú tān yù chēn chī zhū xiān xián shèng chǔ xián
丑，亦复生于贪欲、瞋、痴。诸仙贤圣处闲
jì chù wú yǒu wǔ chén yì néng shēng yú tān yù chēn chī yì fù
寂处无有五尘，亦能生于贪欲、瞋、痴。亦复
yǒu rén yīn yú wǔ chén shēng yú bù tān bù chēn bù chī shì gù bù
有人因于五尘生于不贪、不瞋、不痴。是故不
bì cóng yú yīn yuán shēng yī qiè fǎ yǐ zì xìng gù
必从于因缘生一切法，以自性故。

fù cì qú tán wǒ jiàn shì rén wǔ gēn bù jù duō ráo
“复次，瞿昙，我见世人，五根不具，多饶
cái bǎo dé dà zì zài yǒu gēn jù zú pín qióng xià jiàn bù dé zì
财宝，得大自在；有根具足，贫穷下贱，不得自
zài wéi rén pú shǐ ruò yǒu yīn yuán hé gù rú shì shì gù zhū fǎ
在，为人仆使。若有因缘，何故如是？是故诸法
gè yǒu zì xìng bù yóu yīn yuán
各有自性，不由因缘。

fù cì qú tán shì jiān xiǎo ér yì fù wèinéng fēn bié wǔ
“复次，瞿昙，世间小儿，亦复未能分别五
chén huò xiào huò tí xiào shí zhī xǐ tí shí zhī chóu shì gù dāng
尘，或笑或啼，笑时知喜，啼时知愁。是故当
zhī yī qiè zhū fǎ gè yǒu zì xìng
知，一切诸法各有自性。

fù cì qú tán shì fǎ yǒu èr yī zhě yǒu èr zhě
“复次，瞿昙，世法有二：一者，有；二者，
wú yǒu jí xū kōng wú jí tù jiǎo rú shì èr fǎ yī shì yǒu gù
无。有即虚空，无即兔角。如是二法，一是有故，
bù cóng yīn yuán èr shì wú gù yì fēi yīn yuán shì gù zhū fǎ yǒu
不从因缘；二是无故，亦非因缘。是故诸法有

¹⁴⁵ 大正藏：如瞿昙说；永乐北藏及龙藏：瞿昙说

zì xìng gù bù cóng yīn yuán
自性故，不从因缘。”

fó yán shànnán zǐ rú rǔ suǒ yán rú wǔ dà xìng yī
佛言：“善男子，如汝所言：‘如五大性，一
qiè zhū fǎ yì yīng rú shì shì yì bù rán hé yǐ gù shànnán zǐ
切诸法亦应如是。’是义不然。何以故？善男子，
rǔ fǎ zhōng yǐ wǔ dà shì cháng hé yīn yuán gù yī qiè zhū fǎ xī bú
汝法中以五大是常，何因缘故一切诸法悉不
shì cháng ruò shì jiān wù shì wú cháng zhě shì wǔ dà xìng hé yīn yuán
是常？若世间物是无常者，是五大性何因缘故
gù bú shì wú cháng ruò wǔ dà cháng shì jiān zhī wù yì yīng shì cháng
故不是无常？若五大常，世间之物亦应是常。
shì gù rǔ shuō wǔ dà zhī xìng yǒu zì xìng gù bù cóng yīn yuán lìng
是故汝说‘五大之性有自性故，不从因缘，令
yī qiè fǎ tóng wǔ dà zhě wú yǒu shì chù
一切法同五大’者，无有是处。

shànnán zǐ rǔ yán yòng chù dìng gù yǒu zì xìng zhě shì yì
“善男子，汝言用处定故有自性者，是义
bù rán hé yǐ gù jiē cóng yīn yuán dé míng zì gù ruò cóng yīn dé
不然。何以故？皆从因缘得名字故。若从因得
míng yì cóng yīn dé yì yún hé míng wéi cóng yīn dé míng rú zài é
名，亦从因得义。云何名为从因得名？如在额
shàng míng zhī wéi mǎn zài jǐng míng yīng¹⁴⁶ zài bì míng chuàn zài chē
上名之为鬘、在颈名纓¹⁴⁶、在臂名钏、在车
míng lún huǒ zài cǎo mù míng cǎo mù huǒ shànnán zǐ mù chū shēng shí
名轮、火在草木名草木火。善男子，木初生时
wú jiàn shuò xìng cóng yīn yuán gù gōng zào wéi jiàn cóng yīn yuán gù gōng
无箭稍性，从因缘故工造为箭、从因缘故工
zào wéi shuò shì gù bù yīng shuō yī qiè fǎ yǒu zì xìng yě
造为稍，是故不应说一切法有自性也。

shànnán zǐ rǔ yán rú guī lù shēng xìng zì rù shuǐ
“善男子，汝言：‘如龟陆生，性自入水；
dú zǐ shēng¹⁴⁷ yǐ xìng néng yǐn rǔ shì yì bù rán hé yǐ gù
犢子生¹⁴⁷已，性能饮乳。’是义不然。何以故？
ruò yán rù shuǐ fēi yīn yuán zhě jù fēi yīn yuán hé bú rù huǒ dú
若言入水非因缘者，俱非因缘，何不入火？犢

¹⁴⁶ 大正藏：璎

¹⁴⁷ 大正藏：子生；永乐北藏及龙藏：生子；校勘：子生

zǐ shēng yǐ xìngnéngsòu¹⁴⁸ rǔ bù cóng yīn yuán jù fēi yīn yuán hé bú
子生已性能嗽¹⁴⁸乳不从因缘，俱非因缘，何不
sòu¹⁴⁹ jiǎo
嗽¹⁴⁹角？

shànnán zǐ ruò yán zhū fǎ xī yǒu zì xìng bù xū jiào
“善男子，若言：‘诸法悉有自性，不须教
xí wú yǒuzēngzhǎng shì yì bù rán hé yǐ gù jīn jiànyǒujiào
习，无有增长。’是义不然。何以故？今见有教，
yuánjiào zēngzhǎng shì gù dāng zhī wú yǒu zì xìng
缘教增长，是故当知无有自性。

shànnán zǐ ruò yī qiè fǎ yǒu zì xìngzhě zhū pó luó mén yī
“善男子，若一切法有自性者，诸婆罗门一
qiè bù yīngwéiqīngjìngshēn shāyáng sì cí¹⁵⁰ ruò wèishēn cí shì
切不应为清净身，杀羊祀祠¹⁵⁰。若为身祠，是
gù dāng zhī wú yǒu zì xìng
故当知无有自性。

shànnán zǐ shì jiān yǔ fǎ fán yǒu sān zhǒng yī zhě yù
“善男子，世间语法凡有三种：一者，欲
zuò èr zhě zuò shí sān zhě zuò yǐ ruò yī qiè fǎ yǒu zì xìng
作；二者，作时；三者，作已。若一切法有自性
zhě hé gù shì zhōngyǒu shì sān yǔ yǒusān yǔ gù gù zhī yī qiè wú
者，何故世中有是三语？有三语故，故知一切无
yǒu zì xìng
有自性。

shànnán zǐ ruò yán zhū fǎ yǒu zì xìngzhě dāng zhī zhū fǎ
“善男子，若言诸法有自性者，当知诸法
gè yǒudìngxìng ruò yǒudìngxìng gānzhè yī wù hé yuán zuò jiāng
各有定性。若有定性，甘蔗一物，何缘作浆、
zuò mì shí mì jiǔ kǔ jiǔ děng ruò yǒu yī xìng hé yuán nǎi chū
作蜜、石蜜酒、苦酒等？若有一性，何缘乃出
rú shì děng wù¹⁵¹ ruò yī wù zhōngchū rú shì děng dāng zhī zhū fǎ
如是等物¹⁵¹？若一物中出如是等，当知诸法
bù dé yī dìng gè yǒu yī xìng shànnán zǐ ruò yī qiè fǎ yǒudìngxìngzhě
不得一定各有一性。善男子，若一切法有定性者，

¹⁴⁸ 大正藏：嗽

¹⁴⁹ 大正藏：嗽

¹⁵⁰ 大正藏：祠祀；永乐北藏及龙藏：祀祠

¹⁵¹ 大正藏：味

shèngrén hé gù yǐn gānzèjiāng shí mì hēi mì jiǔ shí bù yǐn hòu
圣人何故饮甘蔗浆，石蜜、黑蜜酒时不饮，后
wéi kǔ jiǔ fù huán dé yǐn shì gù dāng zhī wú yǒu dìng xìng ruò wú dìng
为苦酒复还得饮？是故当知无有定性。若无定
xìng yún hé bù yīn yīn yuán ér yǒu
性，云何不因因缘而有？

shànnán zǐ rǔ shuō yī qiè fǎ yǒu zì xìngzhě yún hé shuō
“善男子，汝说一切法有自性者，云何说
yù ruò yǒu yù zhě dāng zhī zhū fǎ wú yǒu zì xìng ruò yǒu zì xìng
喻？若有喻者，当知诸法无有自性。若有自性，
dāng zhī wú yù shì jiān zhì zhě jiē shuō pì yù dāng zhī zhū fǎ wú yǒu
当知无喻。世间智者皆说譬喻，当知诸法无有
zì xìng wú yǒu yī xìng
自性、无有一性。

shànnán zǐ rǔ yán shēnwéi zài xiān fán nǎo zài xiān
“善男子，汝言‘身为在先？烦恼在先？’
zhě shì yì bù rán hé yǐ gù ruò wǒ dāng shuō shēn zài xiānzhě
者，是义不然。何以故？若我当说身在先者，
rǔ kě nànyán rǔ yì tóng wǒ shēn bú zài xiān hé yīn yuán gù ér
汝可难言：‘汝亦同我，身不在先。’何因缘故而
zuò shì nán shànnán zǐ yī qiè zhòngshēngshēn jí fán nǎo jù wú xiān
作是难？善男子，一切众生身及烦恼俱无先
hòu yī shí ér yǒu suī yī shí yǒu yào yīn fán nǎo ér dé yǒu shēn
后，一时而有。虽一时有，要因烦恼而得有身，
zhōng bù yīn shēnyǒu fán nǎo yě
终不因身有烦恼也。

rǔ yì ruò wèi rú rén èr yǎn yī shí ér dé bù xiāng yīn dài
“汝意若谓‘如人二眼一时而得，不相因待，
zuǒ bù yīn yòu yòu bù yīn zuǒ fán nǎo jí shēn yì rú shì zhě
左不因右，右不因左，烦恼及身亦如是。’者，
shì yì bù rán hé yǐ gù shì jiān yǎnjiàn zhù zhī yǔ míng suī fù
是义不然。何以故？世间¹⁵²眼见炷之与明，虽复
yī shí míng yào yīn zhù zhōng bù yīn míng ér yǒu zhù yě
一时，明要因炷，终不因明而有炷也。

shànnán zǐ rǔ yì ruò wèi shēn bú zài xiān gù zhī wú
“善男子，汝意若谓：‘身不在先，故知无

¹⁵² 大正藏：善男子，世间；永乐北藏及龙藏：世间

yīn shì yì bù rán hé yǐ gù ruò yǐ shēnxiān wú yīn yuán gù míng
因。’是义不然。何以故？若以身先无因缘故名
wéi wú zhě rǔ bù yīngshuō yī qiè fǎ yǒu yīn yuán ruò yán bú jiàn gù
为无者，汝不应说一切法¹⁵³有因缘。若言不见故
bù shuōzhě jīn jiàn píngděng cóng yīn yuán chū hé gù bù shuō rú píng
不说者，今见瓶等从因缘出，何故不说如瓶，
shēnxiān yīn yuán yì fù rú shì shàn nán zǐ ruò jiàn bú jiàn yī
身先因缘亦复如是？善男子，若见、不见，一
qiè zhū fǎ jiē cóng yīn yuán wú yǒu zì xìng
切诸法皆从因缘，无有自性。

shàn nán zǐ ruò yán yī qiè fǎ xī yǒu zì xìng wú yīn yuán zhě
“善男子，若言一切法悉有自性无因缘者，
rǔ hé yīn yuán shuō yú wǔ dà shì wǔ dà xìng jí shì yīn yuán shàn
汝何因缘说于五大？是五大性即是因缘。善
nán zǐ wǔ dà yīn yuán suī fù rú shì yì bù yīngshuō zhū fǎ jiē tóng
男子，五大因缘虽复如是，亦不应说诸法皆同
wǔ dà yīn yuán rú shì rén shuō yī qiè chū jiā jīng qín chí jiè zhān
五大因缘。如世人说：‘一切出家精勤持戒，旃
tuó luó děng yì yīng rú shì jīng qín chí jiè shàn nán zǐ rǔ yán wǔ dà
陀罗等亦应如是精勤持戒。’善男子，汝言五大
yǒu dìng jiān xìng wǒ guān shì xìng zhuǎn gù bú dìng
有定坚性，我观是性转故不定。

shàn nán zǐ sū là hú jiāo yú rǔ fǎ zhōng míng zhī wéi dì
“善男子，酥蜡胡胶，于汝法中名之为地。
shì dì bú dìng huò tóng yú shuǐ huò tóng yú dì gù bù dé shuō zì
是地不定，或同于水，或同于地，故不得说自
xìng gù jiān
性故坚。

shàn nán zǐ bái là qiān xī tóng tiě jīn
“善男子，白镵、铅、锡、铜、铁、金、
yín yú rǔ fǎ zhōng míng zhī wéi huǒ shì huǒ sì xìng liú shí shuǐ xìng
银，于汝法中名之为火。是火四性，流时水性，
dòng shí fēng xìng rè shí huǒ xìng jiān shí dì xìng yún hé shuō yán dìng
动时风性，热时火性，坚时地性。云何说言定
míng huǒ xìng
名火性？

¹⁵³ 大正藏：诸法皆；永乐北藏及龙藏：法

shànnán zǐ shuǐxìngmíng liú ruò shuǐdòng shí bù míngwéi
“善男子，水性名流。若水冻时，不名为
dì gù míngshuǐzhě hé yīn yuán gù bō dòng zhī shí bù míngwéifēng
地，故名水者，何因缘故，波动之时不名为风？
ruò dòng bù míngfēng dòng shí yì yīng bù míngwéishuǐ ruò shì èr yì
若动不名风，冻时亦应不名为水。若是二义
cóng yīn yuánzhě hé gù shuōyán yī qiè zhū fǎ bù cóng yīn yuán
从因缘者，何故说言一切诸法不从因缘？

shànnán zǐ ruò yán wǔ gēnxìngnéngjiàn wén jué
“善男子，若言：‘五根性能见、闻、觉、
zhī chù¹⁵⁴ jiē shì zì xìng bù cóng yīn yuán shì yì bù rán
知、触¹⁵⁴，皆是自性，不从因缘。’是义不然。
hé yǐ gù shànnán zǐ zì xìng zhī xìng xìng bù kě zhuǎn ruò yán yǎn
何以故？善男子，自性之性性不可转。若言眼
xìng jiàn zhě cháng yīng néng jiàn bù yīng yǒu jiàn yǒu bú jiàn shí shì
性见者，常应能见，不应有见、有不见时。是
gù dāng zhī cóng yīn yuán jiàn fēi wú yīn yuán
故当知，从因缘见，非无因缘。

shànnán zǐ rǔ yán fēi yīn wǔ chén shēngtān jiě tuō shì
“善男子，汝言非因五尘生贪、解脱，是
yì bù rán hé yǐ gù shànnán zǐ shēngtān jiě tuō suī fù bù
义不然。何以故？善男子，生贪、解脱虽复不
yīn wǔ chén yīn yuán è jué guān gù zé shēngtān yù shàn jué guān gù
因五尘因缘，恶觉观故则生贪欲，善觉观故
zé dé jiě tuō shànnán zǐ nèi yīn yuán gù shēngtān jiě tuō wài
则得解脱。善男子，内因缘故生贪、解脱，外
yīn yuán gù zé néng zēng zhǎng shì gù rǔ yán yī qiè zhū fǎ gè yǒu
因缘故则能增长。是故汝言：‘一切诸法各有
zì xìng bù yīn wǔ chén shēngtān jiě tuō wú yǒu shì chù
自性，不因五尘生贪、解脱。’无有是处。

shànnán zǐ rǔ yán jù zú zhū gēn fá yú cái wù bù dé
“善男子，汝言具足诸根，乏于财物，不得
zì zài zhū gēn cán quē duō ráo cái bǎo dé dà zì zài yīn cǐ yǐ
自在；诸根残缺，多饶财宝，得大自在。因此以
míng yǒu zì xìng gù bù cóng yīn yuán zhě shì yì bù rán hé yǐ gù
明有自性故，不从因缘者，是义不然。何以故？

¹⁵⁴ 大正藏：触故；永乐北藏及龙藏：触

shànnán zǐ zhòngshēngcóng yè ér yǒuguǒbào rú shì guǒbào zé yǒu
善男子，众 生 从 业 而 有 果 报，如 是 果 报 则 有

sānzhǒng yī zhě xiànbào èr zhě shēngbào sānzhě hòubào
三 种：一 者，现 报；二 者，生 报；三 者，后 报。

pínqióng jù fù gēn jù bú jù shì yè gè yì ruò yǒu zì xìng jù
贫 穷 巨 富，根 具 不 具，是 业 各 异。若 有 自 性，具

zhūgēnzhěyīngráo cáibǎo ráo cáibǎozhěyīng jù zhūgēn jīn zé bù ěr
诸 根 者 应 饶 财 宝，饶 财 宝 者 应 具 诸 根。今 则 不 尔，

shì gù dìng zhī wú yǒu zì xìng jiē cóng yīn yuán
是 故 定 知 无 有 自 性，皆 从 因 缘。

shànnán zǐ rú rǔ suǒ yán shì jiānxiǎo ér wèinéng fēn bié
“善男子，如汝所言‘世间小儿未能分别

wǔ chén¹⁵⁵ yīn yuán yì tí yì xiào shì gù yī qiè yǒu zì xìng zhě
五 尘¹⁵⁵ 因 缘，亦 啼 亦 笑，是 故 一 切 有 自 性。’ 者，

shì yì bù rán hé yǐ gù ruò zì xìngzhě xiàoyīngchángxiào tí
是 义 不 然。何 以 故？若 自 性 者，笑 应 常 笑，啼

yīngcháng tí bù yīng yī xiào yī tí ruò yī xiào yī tí dāng zhī yī
应 常 啼，不 应 一 笑 一 啼。若 一 笑 一 啼，当 知 一

qiè xī cóng yīn yuán shì gù bù yīngshuō yī qiè fǎ yǒu zì xìng gù bù
切 悉 从 因 缘。是 故 不 应 说 一 切 法 有 自 性 故 不

cóng yīn yuán
从 因 缘。”

fàn zhì yán shì zūn ruò yī qiè fǎ cóng yīn yuányǒu rú shì
梵志言：“世尊！若一切法从因缘有，如是

shēnzhě cóng hé yīn yuán
身 者 从 何 因 缘？”

fó yán shànnán zǐ shì shēn yīn yuán fán nǎo yǔ yè
佛言：“善男子，是身因缘，烦恼与业。”

fàn zhì yán shì zūn rú qí shì shēncóng fán nǎo yè shì
梵志言：“世尊！如其是身从烦恼、业，是

fán nǎo yè kě duàn fú yé
烦 恼、业 可 断 不 耶？”

fó yán rú shì rú shì
佛言：“如是，如是。”

fàn zhì fù yán shì zūn wéi yuàn wèi wǒ fēn bié jiě shuō lìng
梵志复言：“世尊！惟愿为我分别解说，令

¹⁵⁵ 大正藏：五尘；永乐北藏及龙藏：有从；校勘：五尘

wǒ wén yǐ bù yí shì chù xī dé duàn zhī
我闻已不移是处，悉得断之。”

fó yán shànnán zǐ ruò zhī èr biān zhōngjiān wú ài shì
佛言：“善男子，若知二边，中间无碍，是
rén zé néng duàn fán nǎo yè
人则能断烦恼、业。”

shì zūn wǒ yǐ zhī jiě dé zhèng fǎ yǎn
“世尊！我已知解，得正法眼。”

fó yán rǔ yún hé zhī
佛言：“汝云何知？”

shì zūn èr biān jí sè jí sè jiě tuō zhōngjiān jí shì bā
“世尊！二边即色及色解脱，中间即是八
zhèng dào yě shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
正道也。受、想、行、识亦复如是。”

fó yán shàn zāi shàn zāi shànnán zǐ shàn zhī èr biān
佛言：“善哉！善哉！善男子，善知二边，
duàn fán nǎo yè
断烦恼业。”

shì zūn wéi yuàn tīng wǒ chū jiā shòu jiè
“世尊！惟愿听我出家受戒。”

fó yán shàn lái bǐ qiū
佛言：“善来比丘。”

jí shí duàn chú sān jiè fán nǎo dé ā luó hàn guǒ
即时断除三界烦恼，得阿罗汉果。

ěr shí fù yǒu ¹⁵⁶ pó luó mén míng yuē hóng guǎng fù zuò shì yán
尔时，复有¹⁵⁶婆罗门名曰弘广，复作是言：

qú tán zhī wǒ jīn suǒ niàn fǒu
“瞿昙，知我今所念不？”

fó yán shànnán zǐ niè pán shì cháng yǒu wéi wú cháng
佛言：“善男子，涅槃是常，有为无常；

qū jí xié jiàn zhí jí shèng dào
曲即邪见，直即圣道。”

pó luó mén yán qú tán hé yīn yuán gù zuò rú shì shuō
婆罗门言：“瞿昙，何因缘故作如是说？”

shànnán zǐ rǔ yì měi wèi qǐ shí shì cháng bié qǐng wú
“善男子，汝意每谓：‘乞食是常，别请无

¹⁵⁶ 大正藏：有一；永乐北藏及龙藏：有

cháng qū shì hù yuè zhí shì dì chuáng shì gù wǒ shuō niè
常；曲是户钥，直是帝幢。’是故我说：‘涅槃
pán shì cháng yǒu wéi wú cháng qū wèi xié jiàn zhí wèi bā zhèng
槃是常，有为无常；曲谓邪见，直谓八正。’
fēi rú rǔ xiān suǒ sī wéi yě
非如汝先所思惟也。”

pó luó mén yán qú tán shí zhī wǒ xīn shì bā zhèng dào xī
婆罗门言：“瞿昙，实知我心。是八正道悉
lìng zhòng shēng dé jìn miè fǒu
令众生得尽灭不？”

ěr shí shì zūn mò rán bù dá
尔时，世尊默然不答。

pó luó mén yán qú tán yǐ zhī wǒ xīn wǒ jīn suǒ wèn
婆罗门言：“瞿昙，已知我心，我今所问，
hé gù mò rán ér bú jiàn dá
何故默然而不见答？”

shí jiāo chén rú jí zuò shì yán dà pó luó mén ruò yǒu wèn
时，憍陈如即作是言：“大婆罗门，若有问
shì yǒu biān wú biān rú lái cháng ěr mò rán bù dá bā shèng shì zhí
世有边无边，如来常尔默然不答。八圣是直，
niè pán shì cháng ruò xiū bā shèng jí dé miè jìn ruò bù xiū xí jí
涅槃是常。若修八圣即得灭尽，若不修习即¹⁵⁷
bù néng dé
不能得。

dà pó luó mén pì rú dà chéng qí chéng sì bì dōu wú
“大婆罗门，譬如大城，其城四壁都无
kǒng qiào wéi yǒu yī mén qí shǒu mén zhě cōng míng yǒu zhì néng
孔窍，唯有一门。其守门者，聪明有智，能
shàn fēn bié kě fàng zé fàng kě zhē zé zhē suī bù néng zhī chū rù
善分别，可放则放，可遮则遮，虽不能知出入
duō shǎo dìng zhī yī qiè yǒu rù chū zhě jiē yóu cǐ mén shàn nán zǐ
多少，定知一切有入出者皆由此门。善男子，
rú lái yì ěr chéng yù niè pán mén yù bā zhèng shǒu mén zhī rén
如来亦尔，城喻涅槃，门喻八正，守门之人
yù yú rú lái shàn nán zǐ rú lái jīn zhě suī bù dá rǔ jīn yǔ bú jìn
喻于如来。善男子，如来今者虽不答汝尽与不尽，

¹⁵⁷ 大正藏：则

qí yǒu jìn zhě yàodāng xiū xí shì bā zhèngdào
其有尽者，要当修习是八正道。”

pó luó ményán shàn zāi shàn zāi dà dé jiāochén rú rú
婆罗门言：“善哉！善哉！大德憍陈如，如
lái shànnéngshuō wēimào fǎ wǒ jīn shí yù zhī chéng zhī dào zì zuò
来善能说微妙法，我今实欲知城知道，自作
shǒumén
守门。”

jiāochén rú yán shàn zāi shàn zāi rǔ pó luó mén néng fā
憍陈如言：“善哉！善哉！汝婆罗门能发
wú shàngguǎng dà zhī xīn
无上广大之心。”

fó yán zhǐ zhǐ jiāochén rú shì pó luó mén fēi shì jīn
佛言：“止！止！憍陈如，是婆罗门非适今
rì fā shì xīn yě nǎi wǎngguò qù guò wú liàng jié¹⁵⁸ yǒu fó shì zūn
日发是心也。乃往过去过无量劫¹⁵⁸，有佛世尊，
míng pǔ guāng míng rú lái yīng zhèng biàn zhī míng xíng zú shàn shì
名普光明如来、应、正遍知、明行足、善逝、
shì jiān jiě wú shàng shì tiáo yù zhàng fū tiān rén shī fó shì
世间解、无上士、调御丈夫、天人师、佛、世
zūn shì rén xiān yǐ yú bǐ fó suǒ fā ā nù duō luó sān miǎo sān pú tí
尊。是人先已于彼佛所发阿耨多罗三藐三菩提
xīn cǐ xián jié zhōng dāng dé zuò fó jiǔ yǐ tōng dá liǎo zhī fǎ xiàng
心，此贤劫中当得作佛，久已通达了知法相，
wèi zhòng shēng gù xiàn chū wài dào shì wú suǒ zhī yǐ shì yīn yuán
为众生故，现处外道，示无所知。以是因缘，
rǔ jiāochén rú bù yīng zàn yán shàn zāi shàn zāi rǔ jīn néng
汝憍陈如，不应赞言：‘善哉！善哉！汝今能
fā rú shì dà xīn
发如是大心。’”

ěr shí shì zūn zhī yǐ jí gào jiāochén rú yán ā nán bǐ
尔时，世尊知己，即告憍陈如言：“阿难比
qiū jīn wéi suǒ zài
丘今为所在？”

jiāochén rú yán shì zūn ā nán bǐ qiū zài suō luó lín wài
憍陈如言：“世尊！阿难比丘在娑罗林外，

¹⁵⁸ 大正藏：劫；永乐北藏及龙藏：佛；校勘：劫

qù cǐ dà huì shí èr yóuxún ér wéi liù wàn sì qiān yì mó zhī suǒ ráo
去此大会十二由旬，而为六万四千亿魔之所娆
luàn shì zhū mó zhòng xī zì biànshēnwéi rú lái xiàng huò yǒu xuān
乱。是诸魔众，悉自变身为如来像，或有宣
shuō yī qiè zhū fǎ cóng yīn yuán shēng huò yǒu shuō yán yī qiè zhū fǎ bù
说一切诸法从因缘生，或有说言一切诸法不
cóng yīn shēng huò yǒu shuō yán yī qiè yīn yuán jiē shì cháng fǎ yīn¹⁵⁹
从因生；或有说言一切因缘皆是常法，因¹⁵⁹
yuán shēng zhě xī shì wú cháng huò yǒu shuō yán wǔ yīn shì shí huò shuō
缘生者悉是无常；或有说言五阴是实，或说
xū jiǎ rù jiè yì ěr huò yǒu shuō yán yǒu shí èr yuán huò yǒu shuō
虚假，入、界亦尔；或有说言有十二缘，或有说
yán zhèng yǒu sì yuán huò shuō zhū fǎ rú huàn rú huà rú rè shí yàn
言正有四缘；或说诸法如幻、如化、如热时焰；
huò yǒu shuō yán yīn wén dé fǎ huò yǒu shuō yán yīn sī dé fǎ huò yǒu
或有说言因闻得法，或有说言因思得法，或有
shuō yán yīn xiū dé fǎ huò fù yǒu shuō bú jìng guān fǎ huò fù yǒu shuō
说言因修得法；或复有说不净观法，或复有说
chū xī rù xī huò fù yǒu shuō sì niàn chù guān huò fù yǒu shuō sān zhǒng
出息入息，或复有说四念处观，或复有说三种
guān yì qī zhǒng fāng biàn huò fù yǒu shuō nuǎn fǎ dǐng fǎ rěn
观义、七种方便，或复有说暖法、顶法、忍
fǎ shì jiān dì yī fǎ xué wú xué dì pú sà chū zhù nǎi zhì shí zhù
法、世间第一法、学无学地、菩萨初住乃至十住，
huò yǒu shuō kōng wú xiàng wú zuò huò fù yǒu shuō xiū duō luó qí
或有说空、无相、无作，或复有说修多罗、祇
yè pí qié luó nà qié tuó yōu tuó nà ní tuó nà ā bō tuó
夜、毗伽罗那、伽陀、忧陀那、尼陀那、阿波陀
nà yī dì mù duō qié shé tuó qié pí fó lüè ā fú tuó dá mó
那、伊帝目多伽、阇陀伽、毗佛略、阿浮陀达摩、
yōu¹⁶⁰ bō tí shè huò shuō sì niàn chù sì zhèng qín sì rú yì zú
忧¹⁶⁰波提舍，或说四念处、四正勤、四如意足、
wǔ gēn wǔ lì qī jué fēn¹⁶¹ bā shèng dào huò shuō nèi kōng
五根、五力、七觉分¹⁶¹、八圣道，或说内空、

¹⁵⁹ 大正藏：从

¹⁶⁰ 大正藏：优

¹⁶¹ 大正藏：七觉分；永乐北藏及龙藏：七觉；校勘：七觉分

wàikōng nèi wàikōng yǒu wéikōng wú wéikōng wú shǐ kōng xìng
外空、内外空、有为空、无为空、无始空、性
kōng yuǎn lí kōng sànkōng zì xiàngkōng wú xiàngkōng yīn kōng
空、远离空、散空、自相空、无相空、阴空、
rù kōng jiè kōng shànkōng bú shànkōng wú jì kōng pú tí
入空、界空、善空、不善空、无记空、菩提
kōng dào kōng niè pán kōng xíng kōng dé kōng dì yī yì kōng
空、道空、涅槃空、行空、得空、第一义空、
kōng kōng dà kōng huò yǒu shì xiàn shén tōng biàn huà shēn chū shuǐ huǒ
空空、大空，或有示现神通变化，身出水火，
huò shēn shàng chū shuǐ shēn xià chū huǒ shēn xià chū shuǐ shēn shàng chū huǒ
或身上出水身下出火，身下出水身上出火，
zuǒ xié zài xià yòu xié chū shuǐ yòu xié zài xià zuǒ xié chū shuǐ yī xié zhèn
左胁在下右胁出水，右胁在下左胁出水，一胁震
léi yī xié jiàng yǔ huò yǒu shì xiàn zhū fó shì jiè huò fù shì xiàn pú sà
雷一胁降雨；或有示现诸佛世界；或复示现菩萨
chū shēng xíng zhì qī bù chǔ zài shēng ōng shòu wǔ yù shí chū shǐ chū
初生，行至七步，处在深宫受五欲时，初始出
jiā xiū kǔ xíng shí wǎng pú tí shù zuò sān mèi shí huài mó jūn zhòng
家修苦行时，往菩提树坐三昧时，坏魔军众
zhuàn fǎ lún shí shì dà shén tōng rù niè pán shí
转法轮时，示大神通入涅槃时。

shì zūn ā nán bǐ qiū jiàn shì shì yǐ zuò shì niàn yán rú
“世尊！阿难比丘见是事已，作是念言：‘如
shì shén biàn xī lái wèi jiàn shéi zhī suǒ zuò jiāng fēi shì zūn shì jiā
是神变，昔来未见，谁之所作？将非世尊释迦
zuò yé yù qǐ yù yǔ dōu bù cóng yì ā nán bǐ qiū rù mó juàn gù
作耶？’欲起欲语都不从意。阿难比丘入魔网故，
fù zuò shì niàn zhū fó suǒ shuō gè gè bù tóng wǒ yú jīn zhě dāng
复作是念：‘诸佛所说各各不同，我于今者当
shòu shéi yǔ
受谁语？’

shì zūn ā nán jīn zhě jí shòu dà kǔ suī niàn rú lái wú
“世尊！阿难今者极受大苦，虽念如来，无
néng jiù zhě yǐ shì yīn yuán bù lái zhì cǐ dà zhòng zhī zhōng
能救者。以是因缘，不来至此大众之中。”

ěr shí wén shū shī lì pú sà mó hē sà bó fó yán shì zūn
尔时，文殊师利菩萨摩诃萨白佛言：“世尊！

cǐ dà zhòngzhōng yǒuzhū pú sà yǐ yú yī shēng fā ā nòuduō luó sān
此大众中，有诸菩萨已于一生发阿耨多罗三
miǎosān pú tí xīn zhì wú liàngshēng fā pú tí xīn yǐ néng gòng yǎng
藐三菩提心，至无量生发菩提心，已能供养
wú liàngzhū fó qí xīn jiān gù jù zú xiū xíng tán bō luó mì nǎi zhì bō
无量诸佛，其心坚固，具足修行檀波罗蜜乃至般
rě bō luó mì chéng jiù gōng dé jiǔ yǐ qīn jìn wú liàngzhū fó jìng
若波罗蜜，成就功德，久已亲近无量诸佛，净
xiū fàn xíng dé bú tuì zhuǎn pú tí zhī xīn dé bú tuì rěn bú tuì
修梵行，得不退转菩提之心，得不退忍、不退
zhuǎn chí dé rú fǎ rěn shǒulényángděng wú liàngsānmèi rú shì děng
转持，得如法忍、首楞严等无量三昧。如是等
bèi wén dà shèng jīng zhōng bù shēng yí shàn néng fēn bié xuān shuō sān
辈，闻大乘经终不生疑，善能分别宣说三
bǎo tóng yī xìng xiàng cháng zhù bú biàn wén bù sī yì bù shēng jīng guài
宝同一性相常住不变，闻不思議不生惊怪，
wén zhǒng zhǒng kōng xīn bú bù jù liǎo liǎo tōng dá yī qiè fǎ xìng néng
闻种种空心不怖懼，了了通达一切法性，能
chí yī qiè shí èr bù jīng guǎng jiě qí yì yì néng shòu chí wú liàngzhū
持一切十二部经广解其义，亦能受持无量诸
fó shí èr bù jīng hé yōu bù néng shòu chí rú shì dà niè pán diǎn hé
佛十二部经，何忧不能受持如是大涅槃典？何
yīn yuán gù wèn jiāo chén rú ā nán suǒ zài
因缘故问憍陈如阿难所在？”

ěr shí shì zūn gào wén shū shī lì dì tīng dì tīng shàn
尔时，世尊告文殊师利：“谛听！谛听！善
nán zǐ wǒ chéng fó yǐ guò sān¹⁶² shí nián zhù wáng shě chéng ěr
男子，我成佛已，过三¹⁶²十年住王舍城。尔
shí wǒ gào zhū bǐ qiū yán jīn cǐ¹⁶³ zhòng zhōng shéi néng wèi wǒ
时，我告诸比丘言：‘今此¹⁶³众中，谁能为我
shòu chí rú lái shí èr bù jīng gòng jǐ zuǒ yòu suǒ xū zhī shì yì shǐ bù
受持如来十二部经，供给左右所须之事，亦使不
shī zì shēn shàn lì
失自身善利？’

shí jiāo chén rú zài bǐ zhòng zhōng lái bái wǒ yán wǒ néng
“时，憍陈如在彼众中来白我言：‘我能

¹⁶² 大正藏：二

¹⁶³ 大正藏：诸比丘，今此；永乐北藏及龙藏：今此

shòu chí shí èr bù jīng gòng jǐ zuǒ yòu bù shī suǒ zuò zì lì yì shì
受持十二部经，供给左右，不失所作自利益事。’

wǒ yán jiāo chén rú rǔ yǐ xiǔ mài dāng xū shǐ rén yún hé fāng
我言：‘憍陈如，汝已朽迈，当须使人，云何方

yù wéi wǒ jǐ shǐ shí shè lì fú fù zuò shì yán wǒ néng shòu
欲为我给使？’时，舍利弗复作是言：‘我能受

chí fó yī qiè yǔ gòng jǐ suǒ xū bù shī suǒ zuò zì lì yì shì
持佛一切语，供给所须，不失所作自利益事。’

wǒ yán shè lì fú rǔ yǐ xiǔ mài dāng xū shǐ rén yún hé fāng
我言：‘舍利弗，汝已朽迈，当须使人。云何方

yù wéi wǒ jǐ shǐ nǎi zhì wǔ bǎi zhū ā luó hàn jiē yì rú shì wǒ
欲为我给使？’乃至五百诸阿罗汉皆亦如是，我

xī bú shòu
悉不受。

ěr shí mù lián zài dà zhòng zhōng zuò shì sī wéi rú lái jīn
“尔时，目连在大众中作是思惟：‘如来今

zhě bú shòu wǔ bǎi bǐ qiū jǐ shǐ fó yì wèi yù lìng shéi zuò yé sī
者不受五百比丘给使，佛意为欲令谁作耶？’思

wéi shì yǐ jí biàn rù dìng guān jiàn rú lái xīn zài ā nán rú rì
惟是已，即便入定，观见如来心在阿难，如日

chū chū guāng zhào xī bì jiàn shì shì yǐ jí cóng dìng qǐ yù jiāo
初出，光照西壁。见是事已，即从定起，语憍

chén rú dà dé wǒ jiàn rú lái yù lìng ā nán jǐ shì zuǒ yòu
陈如：‘大德！我见如来欲令阿难给事左右。’

shí¹⁶⁴ jiāo chén rú yǔ wǔ bǎi ā luó hàn wǎng ā nán suǒ
“时¹⁶⁴，憍陈如与五百阿罗汉往阿难所，

zuò rú shì yán ā nán rǔ jīn dāng wéi rú lái jǐ shǐ qǐng shòu shì
作如是言：‘阿难，汝今当为如来给使，请受是

shì ā nán yán zhū dà dé wǒ shí bù kān jǐ shì rú lái hé
事。’阿难言：‘诸大德！我实不堪给事如来。何

yǐ gù rú lái zūn zhòng rú shī zǐ wáng rú lóng rú huǒ wǒ jīn
以故？如来尊重如师子王、如龙、如火，我今

huì ruò yún hé néng bàn zhū bǐ qiū yán rǔ shòu wǒ yǔ¹⁶⁵
秽弱，云何能办？’诸比丘言：‘汝受我语¹⁶⁵，

jǐ shì rú lái dé dà lì yì dì èr dì sān yì fù rú shì ā nán
给事如来得大利益。’第二、第三亦复如是。阿难

¹⁶⁴ 大正藏：尔时；永乐北藏及龙藏：时

¹⁶⁵ 大正藏：阿难，汝受我语；永乐北藏及龙藏：汝受我语

yán zhū dà dé wǒ yì bù qiú dà lì yì shì shí bù kān rèn fèng
言：‘诸大德！我亦不求大利益事，实不堪任奉
jǐ zuǒ yòu
给左右。’

shí mù jiàn lián fù zuò shì yán ā nán rǔ jīn wèi zhī
“时目犍¹⁶⁶连复作是言：‘阿难，汝今未知。’

ā nán yán dà dé wéi yuàn shuō zhī mù qián lián yán rú lái
阿难言：‘大德！惟愿说之。’目犍连言：‘如来
xiān rì sēng zhōng qiú shǐ wǔ bǎi luó hàn jiē qiú wèi zhī rú lái bù tīng
先日僧中求使，五百罗汉皆求为之，如来不听。

wǒ jí rù dìng jiàn rú lái yì yù lìng rǔ zuò¹⁶⁷ rǔ jīn yún hé fǎng èng
我即入定，见如来意欲令汝作¹⁶⁷。汝今云何反更
bú shòu ā nán wén yǐ hé zhǎng cháng guì zuò rú shì yán zhū
不受？’阿难闻已，合掌长跪作如是言：‘诸

dà dé ruò yǒu shì shì rú lái shì zūn yǔ wǒ sān yuàn dāng shùn sēng
大德！若有是事，如来世尊与我三愿，当顺僧
mìng jǐ shì zuǒ yòu mù qián lián yán hé děng sān yuàn ā
命，给事左右。’目犍连言：‘何等三愿？’阿

nán yán yī zhě rú lái shè yǐ gù yī cì wǒ tīng wǒ bú shòu
难言：‘一者，如来设以故衣赐我，听我不受；
èr zhě rú lái shè shòu tán yuè bié qǐng tīng wǒ bù cóng¹⁶⁸ sān zhě
二者，如来设受檀越别请，听我不从¹⁶⁸；三者，

tīng wǒ chū rù wú yǒu shí jié rú shì sān shì fó ruò tīng zhě dāng shùn
听我出入无有时节。如是三事佛若听者，当顺
sēng mìng shí jiāo chén rú wǔ bǎi bǐ qiū huán lái wǒ suǒ zuò
僧命。’时，憍陈如、五百比丘还来我所，作

rú shì yán wǒ děng yǐ quàn ā nán bǐ qiū wéi qiú sān yuàn ruò
如是言：‘我等已劝阿难比丘，唯求三愿。若
fó tīng zhě dāng shùn sēng mìng
佛听者，当顺僧命。’

wén shū shī lì wǒ yú ěr shí zàn ā nán yán shàn zāi
“文殊师利，我于尔时赞阿难言：‘善哉！

shàn zāi ā nán bǐ qiū jù zú zhì huì yù¹⁶⁹ jiàn jī xián hé yǐ gù
善哉！阿难比丘具足智慧，豫¹⁶⁹见讥嫌。何以故？

¹⁶⁶ 大正藏：犍

¹⁶⁷ 大正藏：为

¹⁶⁸ 大正藏：往

¹⁶⁹ 大正藏：预

dāng yǒu rén yán rǔ wèi yī shí fèng jǐ rú lái shì gù xiān qiú bú
当有人言：“汝为衣食，奉给如来。”是故先求不
shòu gù yī bù suí bié qǐng jiāo chén rú ā nán bǐ qiū jù zú zhì
受故衣、不随别请。憍陈如，阿难比丘具足智
huì rù chū yǒu shí zé bù néng dé guǎng zuò lì yì sì bù zhī zhòng
慧，入出有时，则¹⁷⁰不能得广作利益四部之众。
shì gù qiú yù chū rù wú shí jiāo chén rú wǒ wèi ā nán kāi shì sān shì
是故求欲出入无时。憍陈如，我为阿难开是三事，
suí qí yì yuàn
随其意愿。’

shí mù qián lián huán ā nán suǒ yǔ ā nán yán wú yǐ
“时，目犍连还阿难所，语阿难言：‘吾已
wèi rǔ qǐ qǐng sān shì rú lái dà cí jiē yǐ tīng xǔ ā nán yán
为汝启请三事，如来大慈，皆已听许。’阿难言：
dà dé ruò fó tīng zhě qǐng wǎng jǐ shì
‘大德！若佛听者，请往给侍。’

wén shū shī lì ā nán shì wǒ èr shí yú nián jù zú bā
“文殊师利，阿难事我二十余年，具足八
zhǒng bù kě sī yì hé děng wéi bā yī zhě shì wǒ yǐ lái èr shí
种不可思议。何等为八？一者，事我已来二十
yú nián chū bù suí wǒ shòu bié qǐng shí èr zhě shì wǒ yǐ lái chū
余年，初不随我受别请食。二者，事我已来，初
bù shòu wǒ chén gù yī fú sān zhě zì shì wǒ lái zhì wǒ suǒ shí
不受我陈故衣服。三者，自事我来，至我所时，
zhōng bù fēi shí sì zhě zì shì wǒ lái jù zú fán nǎo suí yǒu¹⁷¹
终不非时。四者，自事我来，具足烦恼，随有¹⁷¹
rù chū zhū wáng chà lì háo guì dà xìng jiàn zhū nǚ rén jí tiān lóng
入出诸王、刹利、豪贵、大姓，见诸女人及天龙
nǚ bù shēng yù xīn wǔ zhě zì shì wǒ lái chí wǒ suǒ shuō shí èr
女不生欲心。五者，自事我来，持我所说十二
bù jīng yī jīng yú ěr céng bú zài wèn rú xì¹⁷² píng shuǐ zhì zhī yī píng
部经，一经于耳曾不再问，如舄¹⁷²瓶水置之一瓶，
wéi chú yī wèn shàn nán zǐ liú lí tài zǐ shā zhū shì shì huài jiā pí
唯除一问。善男子，琉璃太子杀诸释氏，坏迦毗

¹⁷⁰ 大正藏：即

¹⁷¹ 大正藏：我

¹⁷² 大正藏：写

luó chéng ā nán ěr shí xīn huáichóunǎo fā shēng dà kū lái zhì
 罗城。阿难尔时心怀愁恼，发声大哭，来至
 wǒ suǒ zuò rú shì yán wǒ yǔ rú lái jù shēng cǐ chéng tóng yī shì
 我所作如是言：‘我与如来俱生此城，同一释
 zhǒng yún hé rú lái guāng yán rú cháng wǒ zé qiáo cuì wǒ shí
 种，云何如来光颜如常，我则憔悴？’我时
 dá yán ā nán wǒ xiū kōng dìng gù bù tóng rǔ guò sān nián
 答言：‘阿难，我修空定，故不同汝。’过三年
 yǐ huán lái wèn wǒ shì zūn wǒ wǎng yú bǐ jiā pí luó chéng
 已，还来问我：‘世尊！我往于彼迦毗罗城，
 céng wén rú lái xiū kōng sān mèi shì shì xū shí wǒ yán ā nán
 曾闻如来修空三昧，是事虚实？’我言：‘阿难，
 rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō liù zhě zì shì wǒ lái suī
 如是，如是，如汝所说。’六者，自事我来，虽
 wèi huò dé zhī tā xīn zhì cháng zhī rú lái suǒ rù zhū dìng qī zhě
 未获得知他心智，常知如来所入诸定。七者，
 zì shì wǒ lái wèi dé yuàn zhì ér néng liǎo zhī rú shì zhòng shēng dào rú
 自事我来，未得愿智而能了知如是众生到如
 lái suǒ xiàn zài néng dé sì shā mén guǒ yǒu hòu dé zhě yǒu dé rén shēn
 来所，现在能得四沙门果，有后得者，有得人身，
 yǒu dé tiān shēn bā zhě zì shì wǒ lái rú lái suǒ yǒu mì mì zhī yán
 有得天身。八者，自事我来，如来所有秘密之言，
 xī néng liǎo zhī shàn nán zǐ ā nán bǐ qiū jù zú rú shì bā bù sī
 悉能了知。善男子，阿难比丘具足如是八不思
 yì shì gù wǒ chēng ā nán bǐ qiū wéi duō wén zàng
 议，是故我称阿难比丘为多闻藏。

shàn nán zǐ ā nán bǐ qiū jù zú bā fǎ néng jù zú chí
 “善男子，阿难比丘具足八法，能具足持
 shí èr bù jīng hé děng wéi bā yī zhě xìn gēn jiān gù èr zhě
 十二部经。何等为八？一者，信根坚固；二者，
 qí xīn zhì zhí sān zhě shēn wú bìng kǔ sì zhě cháng qín jīng jìn
 其心质直；三者，身无病苦；四者，常勤精进；
 wǔ zhě jù zú niàn xīn liù zhě xīn wú jiāo màn qī zhě chéng
 五者，具足念心；六者，心无憍慢；七者，成
 jiù dìng yì¹⁷³ bā zhě jù zú cóng wén shēng zhì
 就定意¹⁷³；八者，具足从闻生智。

¹⁷³ 大正藏：慧

wénshū shī lì pí pó shī fó shì zhě dì zǐ míng ā shū jiā
“文殊师利，毗婆尸佛侍者弟子名阿叔迦，
yì fù jù zú rú shì bā fǎ shī qì rú lái shì zhě dì zǐ míng chā mó
亦复具足如是八法；尸弃如来侍者弟子名差摩
jiā luó pí shè fú fó shì zhě dì zǐ míng yōu¹⁷⁴ bō shàn tuó jiā luó jiū
迦罗，毗舍浮佛侍者弟子名优¹⁷⁴波扇陀，迦罗鸠
cūn dà¹⁷⁵ fó shì zhě dì zǐ míng yuē bá tí¹⁷⁶ jiā nà¹⁷⁷ móu ní fó shì
村大¹⁷⁵佛侍者弟子名曰拔¹⁷⁶提，迦那¹⁷⁷牟尼佛侍
zhě dì zǐ míng yuē sū dǐ jiā shè fó shì zhě dì zǐ míng yè pó mì duō
者弟子名曰苏抵，迦叶佛侍者弟子名叶婆蜜多，
jiē yì jù zú rú shì bā fǎ wǒ jīn ā nán yì fù rú shì jù zú bā fǎ
皆亦具足如是八法。我今阿难亦复如是具足八法，
shì gù wǒ chēng ā nán bǐ qiū wéi duō wén zàng
是故我称阿难比丘为多闻藏。

shànnán zǐ rú rǔ suǒ shuō cǐ dà zhòng zhōng suī yǒu
“善男子，如汝所说，此大众中，虽有
wú liàng wú biān pú sà shì zhū pú sà jiē yǒu zhòng rèn suǒ wèi dà cí
无量无边菩萨，是诸菩萨皆有重任，所谓大慈
dà bēi rú shì cí bēi zhī yīn yuán gù gè gè cōng wù tiáo fú juàn
大悲。如是慈悲之因缘故，各各忽务，调伏眷
shǔ zhuāng yán zì shēn yǐ shì yīn yuán wǒ niè pán hòu bù néng xuān
属，庄严自身。以是因缘，我涅槃后不能宣
tōng shí èr bù jīng ruò yǒu pú sà huò shí néng shuō rén bù xìn shòu
通十二部经。若有菩萨或时能说，人不信受。

wénshū shī lì ā nán bǐ qiū shì wú zhī dì jǐ shì wǒ lái
“文殊师利，阿难比丘是吾之弟，给事我来
èr shí yú nián suǒ kě wén fǎ jù zú shòu chí yù rú xì¹⁷⁸ shuǐ zhì zhī
二十余年，所可闻法具足受持，喻如舄¹⁷⁸水置之
yī qì shì gù wǒ jīn gù wèn ā nán wéi hé suǒ zài yù lìng shòu chí shì
一器。是故我今顾问阿难为何所在，欲令受持是
niè pán jīng shànnán zǐ wǒ niè pán hòu ā nán bǐ qiū suǒ wèi wén
涅槃经。善男子，我涅槃后，阿难比丘所未闻

¹⁷⁴ 大正藏：忧

¹⁷⁵ 大正藏：驮

¹⁷⁶ 大正藏：跋

¹⁷⁷ 大正藏：迦那舍；永乐北藏及龙藏：迦那

¹⁷⁸ 大正藏：写

zhě hóngguǎng pú sà dāngnéng liú bù ā nán suǒ wén zì néng xuān
者，弘 广 菩 萨 当 能 流 布；阿 难 所 闻，自 能 宣
tōng
通。

wénshū shī lì ā nán bǐ qiū jīn zài tā chù qù cǐ huì wài
“文殊师利，阿难比丘今在他处，去此会外
shí èr yóuxún ér wéi liù wàn sì qiān yì mó zhī suǒ nǎo luàn rǔ kě
十二由旬，而为六万四千亿魔之所恼乱。汝可
wǎng bǐ fā dà shēng yán yī qiè zhū mó dì tīng dì tīng rú
往彼，发大 声 言：‘一切诸魔，谛听！谛听！如
lái jīn shuō dà tuó luó ní yī qiè tiān lóng qián tà pó ā xiū luó
来今说大陀罗尼，一切天、龙、乾 闥 婆、阿 修 罗、
jiā lóu luó jīn nà luó mó hóu luó qié rén yǔ fēi rén shān shén
迦楼罗、紧那罗、摩睺罗伽、人与非人、山 神、
shù shén hé shén hǎi shén shè zhái děng shén wén shì chí míng
树神、河神、海神、舍宅等神，闻是持名，
wú bù gōng jìng shòu chí zhī zhě shì tuó luó ní shí héng hé shā zhū fó shì
无不恭敬受持之者。是陀罗尼十恒河沙诸佛世
zūn suǒ gòng xuān shuō néng zhuǎn nǚ shēn zì shí sù mìng ruò shòu wǔ
尊所共宣说，能转女身，自识宿命。若受五
shì yī zhě fàn xíng èr zhě duàn ròu sān zhě duàn jiǔ
事：一者，梵行；二者，断肉；三者，断酒；
sì zhě duàn xīn wǔ zhě yào zài jì jìng shòu wǔ shì yǐ zhì
四者，断辛；五者，乐在寂静。受五事已，至
xīn xìn shòu dú sòng shū xiě shì tuó luó ní dāng zhī shì rén zé dé
心信受、读诵、书写是陀罗尼，当知是人则¹⁷⁹得
chāo yuè qī shí qī yì bì è zhī shēn
超越七十七亿弊恶之身。’”

ěr shí shì zūn jí biàn shuō zhī
尔时，世尊即便说之：

ā mó lì pí mó lì niè mó lì méng qié lì
“阿磨¹⁸⁰隶 毗磨¹⁸¹隶 涅槃磨隶 瞢伽隶
xī mó luó rě jié bì sān màn nà bá tí suō pó tā suō
醯磨¹⁸²罗 若竭裨¹⁸³ 三曼¹⁸⁴那跋提 娑婆他娑

¹⁷⁹ 大正藏：即

¹⁸⁰ 大正藏：摩

¹⁸¹ 大正藏：摩

¹⁸² 大正藏：摩

tán ní pó luó mó tā suō tán ní mó¹⁸⁵ nà sī ā zhuō tí¹⁸⁶
檀尼 婆罗磨他娑檀尼 摩¹⁸⁵那斯 阿拙啼¹⁸⁶
bǐ¹⁸⁷ luó qí ān luó lài dī¹⁸⁸ pó lán mí pó lán mó shā lì
比¹⁸⁷罗祇 菴罗赖坻¹⁸⁸ 婆岚弥 婆岚摩莎隶
fù ní fù nà mó nú lài tí
富泥富那摩奴赖缁”

ěr shí wénshū shī lì cóng fó shòu shì tuó luó ní yǐ zhì ā
尔时，文殊师利从佛受是陀罗尼已，至阿
nán suǒ zài mó zhòng zhōng zuò rú shì yán zhū mó juàn shǔ dì
难所，在魔众中，作如是言：“诸魔眷属，谛
tīng wǒ shuō suǒ cóng fó shòu tuó luó ní zhòu mó wáng wén shì tuó luó
听我说所从佛受陀罗尼咒。”魔王闻是陀罗
ní yǐ xī fā ā nòng duō luó sān miǎo sān pú tí xīn shě yú mó yè
尼已，悉发阿耨多罗三藐三菩提心，舍于魔业，
jí fàng ā nán wénshū shī lì yǔ ā nán jù lái zhì fó suǒ ā nán jiàn
即放阿难。文殊师利与阿难俱来至佛所，阿难见
fó zhì xīn lǐ jìng què zhù yī miàn
佛，至心礼敬，却住一面。

fó gào ā nán shì suǒ luó lín wài yǒu yī fàn zhì míng xū
佛告阿难：“是娑罗林外，有一梵志，名须
bá tuó nián bǎi èr shí suī dé wǔ tōng wèi shě jiǎo màn huò dé fēi
跋陀，年百二十，虽得五通，未舍憍慢，获得非
xiǎng fēi fēi xiǎng dìng shēng yī qiè zhì qǐ niè pán xiǎng rǔ kě wǎng
想非非想定，生一切智，起涅槃想。汝可往
bǐ yǔ xū bá yán rú lái chū shì rú yōu tán huā yú jīn zhōng yè
彼，语须跋言：‘如来出世如优昙华，于今中夜
dāng bō niè pán ruò yǒu suǒ zuò kě jí shí zuò mò yú hòu rì ér shēng
当般涅槃，若有所作可及时作，莫于后日而生
huǐ xīn ā nán rǔ zhī suǒ shuō bǐ dìng xìn shòu hé yǐ gù rǔ
悔心。’阿难，汝之所说彼定信受。何以故？汝
céng wǎng xī wǔ bǎi shì zhōng zuò xū bá tuó zǐ qí rén ài xīn xí yóu
曾往昔五百世中作须跋陀子，其人爱心习犹

183 大正藏：鞞
184 大正藏：慢
185 大正藏：磨
186 大正藏：提
187 大正藏：毗
188 大正藏：低

wèi jìn yǐ shì yīn yuán xìn shòu rǔ yǔ
未尽，以是因缘，信受汝语。”

ěr shí ā nánshòu fó chì yǐ wǎng xū bá suǒ zuò rú shì
尔时，阿难受佛勅已，往须跋所，作如是
yán rén zhě dāng zhī rú lái chū shì rú yōu tán huā yú jīn zhōng yè
言：“仁者当知，如来出世如优昙华，于今中夜
dāng bō niè pán yù yǒu suǒ zuò kě jí shí zuò mò yú hòu rì shēng huī
当般涅槃，欲有所作可及时作，莫于后日生悔
xīn yě xū bá yán shàn zāi ā nán wǒ jīn dāng wǎng zhì rú
心也。”须跋言：“善哉！阿难，我今当往至如
lái suǒ
来所。”

ěr shí ā nán yǔ xū bá tuó huán zhì fó suǒ
尔时，阿难与须跋陀还至佛所。

shí xū bá tuó dào yǐ wèn xùn zuò rú shì yán qú tán
时，须跋陀到已，问讯作如是言：“瞿昙，
wǒ jīn yù wèn suí wǒ yì dá
我今欲问，随我意答。”

fó yán xū bá jīn zhèng shì shí suí rǔ suǒ wèn wǒ dāng
佛言：“须跋，今正是时，随汝所问，我当
fāng biàn suí rǔ yì dá
方便随汝意答。”

qú tán yǒu zhū shā mén pó luó mén děng zuò rú shì yán
“瞿昙，有诸沙门、婆罗门等作如是言：
yī qiè zhòng shēng shòu kǔ lè bào jiē suí wǎng rì běn yè yīn yuán
‘一切众生受苦乐报，皆随往日本业因缘。
shì gù ruò yǒu chí jiè jīng jìn shòu shēn xīn kǔ néng huài běn yè běn
是故若有持戒精进，受身心苦，能坏本业。本
yè jì jìn zhòng kǔ jìn miè zhòng kǔ jìn miè jí dé niè pán
业既尽，众苦尽灭；众苦尽灭，即得涅槃。’
shì yì yún hé
是义云何？”

fó yán shàn nán zǐ ruò yǒu shā mén pó luó mén děng zuò shì
佛言：“善男子，若有沙门、婆罗门等作是
shuō zhě wǒ wèi lián mǐn cháng dāng wǎng zhì rú shì rén suǒ jì zhì
说者，我为怜悯，常当往至¹⁸⁹如是人所。既至

¹⁸⁹ 大正藏：来

bǐ yǐ wǒ dāng wèn zhī rén zhě shí zuò rú shì shuō fǒu bǐ
彼已，我当问之：‘仁者，实作如是说不？’ 彼
ruò jiàn dá wǒ rú shì shuō hé yǐ gù qú tán wǒ jiàn zhòng shēng
若见答：‘我如是说。何以故？瞿昙，我见众 生
xí xíng zhū è duō ráo cái bǎo shēn dé zì zài yòu jiàn xiū shàn
习行诸恶，多饶财宝，身得自在；又见修善，
pín qióng duō fá bù dé zì zài yòu jiàn yǒu rén duō yì lì yòng qiú
贫穷多乏，不得自在。又见有人多役力用，求
cái bù dé yòu jiàn bù qiú zì rán dé zhě yòu jiàn yǒu rén cí xīn bù shā
财不得；又见不求自然得者。又见有人慈心不杀，
fǎng gèng zhōng yāo yòu jiàn xǐ shā zhōng bǎo nián shòu yòu jiàn yǒu rén
反更中天；又见喜杀，终保年寿。又见有人
jìng xiū fàn xíng jīng qín chí jiè yǒu dé jiě tuō yǒu bù dé zhě shì
净修梵行，精勤持戒，有得解脱、有不得者。是
gù wǒ shuō yī qiè zhòng shēng shòu kǔ lè bào jiē yóu wǎng rì běn yè
故我说一切众 生 受苦乐报，皆由往日本业
yīn yuán
因缘。’

xū bá wǒ fù dāng wèn rén zhě shí jiàn guò qù yè fǒu
“须跋，我复当问：‘仁者，实见过去业不？
ruò yǒu shì yè wéi duō shǎo yé xiàn zài kǔ xíng néng pò duō shǎo yé
若有是业，为多少耶？现在苦行能破多少耶？
néng zhī shì yè yǐ jìn bú jìn yé shì yè jì jìn yī qiè jìn yé
能知是业已尽、不尽耶？是业既尽，一切尽耶？’
bǐ ruò jiàn dá wǒ shí bù zhī wǒ biàn dāng wèi bǐ rén yǐn yù
彼若见答：‘我实不知。’ 我便 当 为彼人引喻：
pì rú yǒu rén shēn bèi dú jiàn qí jiā juàn shǔ wèi qǐng yī shī lìng bá
‘譬如有人，身被毒箭，其家眷属为请医师令拔
shì jiàn jì bá jiàn yǐ shēn dé ān wěn qí hòu shí nián shì rén yóu
是箭。既拔箭已，身得安隐。其后十年，是人犹
yì liǎo liǎo fēn míng shì yī wèi wǒ bá chū dú jiàn yǐ yào tú fù
忆，了了分明：“是医为我拔出毒箭，以药涂傅
190 lìng wǒ dé chāi ān wěn shòu lè rén jì bù zhī guò qù běn yè
, 令我得差，安隐 受乐。”仁既不知过去本业，
yún hé néng zhī xiàn zài kǔ xíng dìng néng pò huài guò qù yè yé
云何能知现在苦行定 能 破坏过去业耶？’

190 大正藏：拊

bǐ ruò fù yán qú tán rǔ jīn yì yǒuguò qù běn yè hé
“彼若复言：‘瞿昙，汝今亦有过去本业，何
gù dú zé wǒ guò qù yè qú tán jīng zhōng yì zuò shì shuō ruò jiàn
故独责我过去业？’瞿昙经中亦作是说：‘若见
yǒu rén háo guì zì zài dāng zhī shì rén xiān shì hào shī rú shì bù míng
有人豪贵自在，当知是人先世好施。’如是不名
guò qù yè yé wǒ fù dá yán rén zhě rú shì zhī zhě míng
过去业耶？’我复答言：‘仁者，如是知者，名
wéi bǐ zhī bù míng zhēn zhī wǒ fó fǎ zhōng huò yǒu yīn zhī guǒ
为比知，不名真知。我佛法中，或有由因知果，
huò yǒu cóng guǒ zhī yīn wǒ fó fǎ zhōng cún¹⁹¹ guò qù yè yǒu xiàn
或有从果知因。我佛法中，存¹⁹¹过去业，有现
zài yè rǔ zé bù ěr wéi yǒu guò qù yè wú xiàn zài yè rǔ fǎ
在业。汝则不尔，唯有过去业，无现在业。汝法
bù cóng fāng biàn duàn yè wǒ fǎ bù ěr cóng fāng biàn duàn rǔ yè
不从方便断业；我法不尔，从方便断。汝业
jìn yǐ zé dé kǔ jìn wǒ zé¹⁹² bù ěr fán nǎo jìn yǐ yè kǔ
尽已，则得苦尽；我则¹⁹²不尔，烦恼尽已，业苦
zé jìn shì gù wǒ jīn zé rǔ guò qù yè
则尽。是故我今责汝过去业。’

bǐ rén ruò yán qú tán wǒ shí bù zhī cóng shī shòu zhī
“彼人若言：‘瞿昙，我实不知，从师受之。
shī zuò shì shuō wǒ shí wú jiù wǒ yán rén zhě rǔ shī shì shéi
师作是说，我实无咎。’我言：‘仁者，汝师是谁？’
bǐ ruò jiàn dá shì fù lán nà wǒ fù yǔ yán rǔ xī hé bù yī
彼若见答：‘是富兰那。’我复语言：‘汝昔何不一
yī zī wèn dà shī shí zhī guò qù yè fǒu rǔ shī ruò yán wǒ bù
一咨问：‘大师实知过去业不？’汝师若言我不
zhī zhě rǔ fù yún hé shòu shì shī yǔ ruò yán wǒ zhī fù yīng wèn yán
知者，汝复云何受是师语？若言我知，复应问言：
xià kǔ yīn yuán shòu zhōng shàng kǔ fǒu zhōng kǔ yīn yuán shòu xià
“下苦因缘受中、上苦不？中苦因缘受下、
shàng kǔ fǒu shàng kǔ yīn yuán shòu zhōng xià kǔ fǒu ruò yán bù
上苦不？上苦因缘受中、下苦不？”若言不
zhě fù yīng wèn yán shī yún hé shuō kǔ lè zhī bào wéi guò qù yè
者，复应问言：‘师云何说苦乐之报唯过去业，

¹⁹¹ 大正藏：有

¹⁹² 大正藏：即

fēi xiàn zài yé fù yīngwènyán shì xiàn zài kǔ guò qù yǒu fǒu
非现在耶？”复应问言：“是现在苦，过去有不？”

ruò guò qù yǒu guò qù zhī yè xī yǐ dōu jìn ruò dōu jìn zhě yún hé
若过去有，过去之业悉已都尽。若都尽者，云何

fù shòu jīn rì zhī shēn ruò guò qù wú wéixiàn zài yǒu yún hé fù yán
复受今日之身？若过去无，唯现在有，云何复言

zhòngshēng kǔ lè jiē guò qù yè rén zhě ruò zhī xiàn zài kǔ xíngnéng
众 生 苦乐皆过去业？”仁者，若知现在苦行能

huàiguò qù yè xiàn zài kǔ xíng fù yǐ hé pò rú qí bù pò kǔ jí
坏过去业，现在苦行复以何破？如其不破，苦即

shì cháng kǔ ruò shì cháng yún hé shuōyán dé kǔ jiě tuō ruò gèng
是 常 。苦若是 常 ，云何说言得苦解脱？若更

yǒuxíng huài kǔ xíngzhě guò qù yǐ jìn yún hé yǒu kǔ rén zhě rú
有行坏苦行者，过去已尽，云何有苦？仁者，如

shì kǔ xíngnéng lìng lè yè shòu kǔ guǒ fǒu fù lìng kǔ yè shòu lè guǒ
是苦行能令乐业受苦果不？复令苦业受乐果

fǒu néng lìng wú kǔ wú lè yè zuò bú shòuguǒ fǒu néng lìng xiànbào
不？能令无苦无乐业作不受果不？能令现报

zuò shēngbào fǒu néng lìng shēngbào zuò xiànbào fǒu lìng shì èr bào
作生报不？能令生报作现报不？令是二报

zuò wú bào fǒu néng lìng dìngbào zuò wú bào fǒu néng lìng wú bào zuò
作无报不？能令定报作无报不？能令无报作

dìngbào fǒu
定报不？’

bǐ ruò fù yán qú tán bù néng wǒ fù dāng yán
“彼若复言：‘瞿昙，不能。’我复当言：

rén zhě rú qí bù néng hé yīn yuán gù shòu shì kǔ xíng rén zhě
‘仁者，如其不能，何因缘故受是苦行？仁者

dāng zhī dìngyǒuguò qù yè xiàn zài yīn yuán shì gù wǒ yán yīn
当知，定有过去业、现在因缘。是故我言，因

fán nǎoshēng yè yīn yè shòubào rén zhě dāng zhī yī qiè zhòngshēng
烦恼生业，因业受报。仁者当知，一切众 生

yǒuguò qù yè yǒuxiàn zài yīn zhòngshēng suī yǒuguò qù shòu yè yào
有过去业，有现在因，众 生 虽有过去寿业，要

lài xiàn zài yīn shí yīn yuán rén zhě ruò shuō zhòngshēng shòu kǔ shòu
赖现在饮食因缘。仁者，若说众 生 受苦、受

lè dìng yóuguò qù běn yè yīn yuán shì shì bù rán hé yǐ gù rén zhě
乐定由过去本业因缘，是事不然。何以故？仁者，

pì rú yǒu rén wèi wáng chú yuàn yǐ shì yīn yuán duō dé cái bǎo yīn shì
譬如有人为 王 除 怨，以是因缘 多得财宝，因是
cái bǎo shòu xiàn zài lè rú shì zhī rén xiàn zuò lè yīn xiàn shòu lè bào
财宝 受 现在乐，如是之人 现作乐因，现 受乐报。

pì rú yǒu rén shā wáng ài zǐ yǐ shì yīn yuán sàng shī shēn mìng rú shì
譬如有人杀 王 爱子，以是因缘 丧失身 命，如是
zhī rén xiàn zuò kǔ yīn xiàn shòu kǔ bào rén zhě yī qiè zhòng shēng xiàn
之人 现作苦因，现 受苦报。仁者，一切 众 生 现
zài yīn yú sì dà shí jié tǔ dì rén mín shòu kǔ shòu lè shì
在 因于四大、时节、土地、人民，受苦受乐，是
gù wǒ shuō yī qiè zhòng shēng bù bì jìn yīn guò qù běn yè shòu kǔ lè yě
故我说一切 众 生 不必尽因过去本业受苦乐也。

rén zhě ruò yǐ duàn yè yīn yuán lì gù dé jiě tuō zhě yī qiè shèng rén
仁者，若以 断业因 缘力故得解脱者，一切 圣 人
bù dé jiě tuō hé yǐ gù yī qiè zhòng shēng guò qù běn yè wú shǐ
不得解脱。何以故？一切 众 生 过去本业无始

zhōng gù shì gù wǒ shuō xiū shèng dào shí shì dào néng zhē wú shǐ
终 故。是故我说，修 圣 道时，是道 能遮无始

zhōng yè rén zhě ruò shòu kǔ xíng biàn dé dào zhě yī qiè chù shēng
终 业。仁者，若受苦行 便得道者，一切 畜 生

xī yīng dé dào shì gù xiān dāng tiáo fú qí xīn bù tiáo fú shēn yǐ
悉应得道。是故先 当 调伏其心，不调伏身。以

shì yīn yuán wǒ jīng zhōng shuō zhuó fá cǐ lín mò zhuó fá shù
是因 缘，我经 中 说，斫伐此林，莫斫伐树。

hé yǐ gù cóng lín shēng bù bù cóng shù shēng yù tiáo fú shēn
何以故？从 林 生 怖，不从 树 生。欲调伏身，

xiān dāng tiáo xīn xīn yù yú lín shēn yù yú shù
先 当 调心，心喻于林，身喻于树。””

xū bá tuó yán shì zūn wǒ yǐ xiān tiáo fú xīn
须跋陀言：“世尊！我已先调伏心。”

fó yán shàn nán zǐ rǔ jīn yún hé néng xiān tiáo xīn
佛言：“善 男子，汝今云何 能 先调心？”

xū bá tuó yán shì zūn wǒ xiān sī wéi yù shì wú cháng
须跋陀言：“世尊！我先思惟，欲是无 常、

wú lè wú jìng guān sè jí shì cháng lè qīng jìng zuò shì guān
无乐、无净，观 色即是 常、乐、清静。作是观

yǐ yù jiè jié duàn huò dé sè chù shì gù míng wéi xiān tiáo fú xīn
已，欲界结 断，获得色处，是故名 为 先调伏心。

cì fù guān sè sè shì wú cháng rú yōng rú chuāng rú dú
次复观色，色是无常，如痛、如疮、如毒、
rú jiàn jiàn wú sè cháng qīngjìng jì jìng rú shì guān yǐ sè jiè
如箭，见无色常，清净寂静，如是观已，色界
jié jìn dé wú sè chù shì gù míngwéixiāntiáo fú xīn cì fù guān
结尽，得无色处，是故名为先调伏心。次复观
xiǎng jí shì wú cháng yōngchuāng dú jiàn rú shì guān yǐ huò
想即是无常、痛疮、毒箭，如是观已，获
dé fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù shì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng jí yī qiè zhì jì
得非想非非想处。是非想非非想即一切智，寂
jìng qīngjìng wú yǒuduòzhuì cháng héng bú biàn shì gù wǒ néng tiáo
静清净，无有堕坠，常恒不变，是故我能调
fú qí xīn
伏其心。”

fó yán shànnán zǐ rǔ yún hé néng tiáo fú xīn yé rǔ jīn
佛言：“善男子，汝云何能调伏心耶？汝今
suǒ dé fēi xiǎng fēi fēi xiǎngdìng yóumíngwéixiǎng niè pán wú xiǎng
所得非想非非想定，犹名为想。涅槃无想，
rǔ yún hé yán huò dé niè pán shànnán zǐ rǔ yǐ xiānnéng hē zé cū
汝云何言获得涅槃？善男子，汝已先能呵责粗
xiǎng jīn zhě yún hé ài zhuó xì xiǎng bù zhī hē zé rú shì fēi xiǎng
想，今者云何爱着细想，不知呵责？如是非想
fēi fēi xiǎngchù gù míngwéixiǎng rú yōng rú chuāng rú dú rú
非非想处故名为想，如痛、如疮、如毒、如
jiàn shànnán zǐ rǔ shī yù tóu lán fú lì gēncōngmíng shàng bù néng
箭。善男子，汝师郁头蓝弗利根聪明，尚不能
duàn rú shì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù shòu yú è shēn kuàng qí yú
断如是非想非非想处，受于恶身，况其余
zhě
者？”

shì zūn yún hé néng duàn yī qiè zhū yǒu
“世尊！云何能断一切诸有？”

fó yán shànnán zǐ ruò guān shí xiǎng¹⁹³ shì rén néng duàn
佛言：“善男子，若观实想¹⁹³，是人能断
yī qiè zhū yǒu
一切诸有。”

¹⁹³ 大正藏：相

xū bá tuó yán shì zūn yún hé míng wéi shí xiǎng¹⁹⁴? ”
须跋陀言：“世尊！云何名为实想¹⁹⁴？”

shànnán zǐ wú xiǎng¹⁹⁵ zhī xiǎng¹⁹⁶ míng wéi shí xiǎng¹⁹⁷ 。”
“善男子，无想¹⁹⁵之想¹⁹⁶名为实想¹⁹⁷。”

shì zūn yún hé míng wéi wú xiǎng¹⁹⁸ zhī xiǎng¹⁹⁹? ”
“世尊！云何名为无想¹⁹⁸之想¹⁹⁹？”

shànnán zǐ yī qiè fǎ wú zì xiàng tā xiàng jí zì tā xiàng
“善男子，一切法无自相、他相及自他相，
wú wú yīn xiàng wú zuò xiàng wú shòu xiàng wú zuò zhě xiàng wú
无无因相，无作相，无受相，无作者相，无
shòu zhě xiàng wú fǎ fēi fǎ xiàng wú nán nǚ xiàng wú shì fū xiàng
受者相，无法非法相，无男女相，无士夫相，
wú wēi chén xiàng wú shí jié xiàng wú wéi zì xiàng wú wéi tā xiàng
无微尘相，无时节相，无为自相，无为他相，
wú wéi zì tā xiàng wú yǒu xiàng wú wú xiàng wú shēng xiàng wú
无为自他相，无有相，无无相，无生相，无
shēng zhě xiàng wú yīn xiàng wú yīn yīn xiàng wú guǒ xiàng wú guǒ
生者相，无因相，无因因相，无果相，无果
guǒ xiàng wú zhòu yè xiàng wú míng àn xiàng wú jiàn xiàng wú jiàn
果相，无昼夜相，无明暗相，无见相，无见
zhě xiàng wú wén xiàng wú wén zhě xiàng wú jué zhī xiàng wú jué
者相，无闻相，无闻者相，无觉知相，无觉
zhī zhě xiàng wú pú tí xiàng wú dé pú tí zhě xiàng wú yè xiàng
知者相，无菩提相，无得菩提者相，无业相，
wú yè zhǔ xiàng wú fán nǎo xiàng wú fán nǎo zhǔ xiàng shànnán zǐ
无业主相，无烦恼相，无烦恼主相。善男子，
rú shì děng xiàng suí suǒ miè chù míng zhēn shí xiǎng²⁰⁰ shànnán zǐ
如是等相，随所灭处名真实想²⁰⁰。善男子，
yī qiè zhū fǎ jiē shì xū jiǎ suí qí miè chù shì míng wéi shí shì míng shí
一切诸法皆是虚假，随其灭处是名为实，是名实

¹⁹⁴ 大正藏：相

¹⁹⁵ 大正藏：相

¹⁹⁶ 大正藏：相

¹⁹⁷ 大正藏：相

¹⁹⁸ 大正藏：相

¹⁹⁹ 大正藏：相

²⁰⁰ 大正藏：相

xiǎng²⁰¹ shì míng fǎ jiè míng bì jìng zhì míng dì yī yì dì míng
想²⁰¹，是名法界，名毕竟智，名第一义谛，名
dì yī yì kōng shàn nán zǐ shì xiǎng²⁰² fǎ jiè bì jìng zhì
第一义空。善男子，是想²⁰²、法界、毕竟智、
dì yī yì dì dì yī yì kōng xià zhì guān gù dé shēng wén pú tí
第一义谛、第一义空，下智观故得声闻菩提，
zhōng zhì guān gù dé yuán jué pú tí shàng zhì guān gù dé wú shàng pú
中智观故得缘觉菩提，上智观故得无上菩
tí
提。”

shuō shì fǎ shí shí qiān pú sà dé yī shēng shí xiàng wàn wǔ
说是法时，十千菩萨得一生实相；万五
qiān pú sà dé èr shēng fǎ jiè èr wàn wǔ qiān pú sà dé bì jìng zhì
千菩萨得二生法界；二万五千菩萨得毕竟智；
sān wàn wǔ qiān pú sà wù dì yī yì dì shì dì yī yì dì yì míng dì
三万五千菩萨悟第一义谛，是第一义谛亦名第
yī yì kōng yì míng shǒu lèng yán sān mèi sì wàn wǔ qiān pú sà dé xū
一义空，亦名首楞严三昧；四万五千菩萨得虚
kōng sān mèi shì xū kōng sān mèi yì míng guǎng dà sān mèi yì míng zhì
空三昧，是虚空三昧亦名广大三昧，亦名智
yìn sān mèi wǔ wàn wǔ qiān pú sà dé bù tuì rěn shì bù tuì rěn yì míng
印三昧；五万五千菩萨得不退忍，是不退忍亦名
rú fǎ rěn yì míng rú fǎ jiè liù wàn wǔ qiān pú sà dé tuó luó ní
如法忍，亦名如法界；六万五千菩萨得陀罗尼，
shì tuó luó ní yì míng dà niàn xīn yì míng wú ài zhì qī wàn wǔ qiān
是陀罗尼亦名大念心，亦名无碍智；七万五千
pú sà dé shī zǐ hǒu sān mèi shì shī zǐ hǒu²⁰³ yì míng jīn gāng sān mèi
菩萨得师子吼三昧，是师子吼²⁰³亦名金刚三昧，
yì míng wǔ zhì yìn sān mèi bā wàn wǔ qiān pú sà dé píng děng sān mèi
亦名五智印三昧；八万五千菩萨得平等三昧，
shì píng děng sān mèi yì míng dà cí dà bēi wú liàng héng hé shā děng
是平等三昧亦名大慈大悲；无量恒河沙等
zhòng shēng fā ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xīn wú liàng héng hé shā
众生发阿耨多罗三藐三菩提心；无量恒河沙

²⁰¹ 大正藏：相

²⁰² 大正藏：相

²⁰³ 大正藏：师子吼三昧；永乐北藏及龙藏：师子吼

děngzhòngshēng fā yuán jué xīn wú liàng hé shā děngzhòngshēng fā
等 众 生 发 缘 觉 心； 无 量 恒 河 沙 等 众 生 发
shēng wén xīn rén nǚ tiān nǚ èr wàn yì rén xiàn zhuǎn nǚ shēn
声 闻 心； 人 女、 天 女 二 万 亿 人， 现 转 女 身，
dé nán zǐ shēn xū bá tuó luó dé ā luó hàn guǒ
得 男 子 身； 须 跋 陀 罗 得 阿 罗 汉 果。

大般涅槃经卷第三十六终

● 结诵仪

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó fó ná mó fǎ ná mó sēng
南無佛 南無法 南無僧 (合掌三称)

ná mó yí qiè rú lái yīng zhèngděng jué
南無一切如来.应.正等觉 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà bō niè pán jīng
南無大般涅槃经 (合掌三称)

huíxiàng fā yuàn
回向发愿

zhì xīn chàn huǐ wǒ yǔ yī qiè zhòngshēng cóng wú
志心忏悔。我(某甲)与一切众生，从无
shǐ lái mí shī zhēn xīn liú zhuǎnshēng sǐ liù gēn zuì zhàng wú
始来，迷失真心，流转生死，六根罪障，无
liàng wú biān yuánmiào fó shèng wú yǐ kāi jiě yī qiè suǒ yuàn
量无边，圆妙佛乘，无以开解，一切所愿，
bù dé xiànrán wǒ jīn dú sòng dà bō niè pán jīng yǐ cǐ shàngēn
不得现前。我今读诵大般涅槃经，以此善根，

fā lù hēi è guò xiàn wèi lái sān yè suǒ zào wú biānzhòng zuì
发露黑恶，过、现、未来三业所造无边重罪，
jiē dé xiāomiè shēn xīn qīngjìng huòzhànguānchú fú zhì zhuāngyán
皆得消灭，身心清净，惑障蠲除，福智庄严，
jìng yīn zēngzhǎng zì tā héngyuàn sù dé yuánchéng yuànzhū rú lái
净因增长，自他行愿速得圆成。愿诸如来
cháng zài shuō fǎ suǒ yǒugōng dé qǐ suí xǐ xīn huí xiàng pú tí
常在说法，所有功德起随喜心，回向菩提，
zhèngcháng lè guǒ mìngzhōng zhī rì zhèngniànxiànrán miànjiàn mí
证常乐果。命终之日，正念现前，面见弥
tuó jí zhūshèngzhòng yī chà nà qǐng shēngliánhuāzhōng pǔ yuàn
陀及诸圣众，一刹那顷，生莲华中。普愿
zhòngshēng jù chéng fó dào
众生，俱成佛道。

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身同生极乐国

sān guī yī
三皈依

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú shàng xīn
自皈依佛，当愿众生，体解大道，发无上心；
zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīngzàng zhì huì rú hǎi
自皈依法，当愿众生，深入经藏，智慧如海；
zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà zhòng yī qiè wú
自皈依僧，当愿众生，统理大众，一切无
ài hé nánshèngzhòng
碍。和南圣众。

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪